

**Марченкова Світлана Олександрівна,**  
кандидат юридичних наук

## **500 актуальних питань і відповідей з кримінального права та кримінального процесу**

1. Які функції виконує законодавство про кримінальну відповідальність?

- охоронна; регулятивна; превентивна.

2. Охорону яких об'єктів від суспільно небезпечних посягань забезпечує кримінальне законодавство?

- охорона прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України

3. Чи можливе застосування закону про кримінальну відповідальність за аналогією?

- ні

4. З якого моменту набирає чинності закон про кримінальну відповідальність?

Закон про кримінальну відповідальність набирає чинності через десять днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування

5. Яким законом в часі визначається злочинність і караність, а також інші кримінально-правові наслідки діяння?

Злочинність і караність діяння визначаються законом про кримінальну відповідальність, який діяв на час вчинення цього діяння

6. Який закон про кримінальну відповідальність має зворотну дію в часі?

Закон про кримінальну відповідальність, який скасовує злочинність діяння або пом'якшує кримінальну відповідальність

7. Коли злочин визнається вчиненим на території України?

якщо його було почато, продовжено, закінчено або припинено на території України

8. Чи підлягають кримінальній відповідальності за Кримінальним кодексом України громадяни України та особи без громадянства, що постійно проживають в Україні, які вчинили злочини за її межами?

підлягають кримінальній відповідальності за цим Кодексом, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України

9. Як КК України регулює питання видачі іноземній державі для притягнення до кримінальної відповідальності та віддання до суду громадян України, які вчинили злочини поза межами України?

Громадяни України та особи без громадянства, що постійно проживають в Україні, які вчинили злочини поза межами України, не можуть бути видані іноземній державі для притягнення до кримінальної відповідальності та віддання до суду

10. За яких обставин можливо в Україні виконання вироку іноземного суду чи міжнародної судової установи?

**Вирок суду іноземної держави може бути визнаний і виконаний на території України у випадках і в обсязі, передбачених міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України**

11. Які ознаки із зазначених, є ознаками складу злочину?

Об'єкт злочину

Об'єктивна сторона

Суб'єкт злочину

Суб'єктивна сторона

12. Що таке суспільна небезпечність злочину?

Суспільна небезпека злочину – це його здатність заподіювати істотну шкоду суспільним відносинам, що охороняються кримінальним законом, або створювати реальну загрозу спричинення такої шкоди:

- об'єкт посягання (його значущість, вагомість);
- шкода, заподіяна злочином, її характер (фізична, майнова, моральна тощо) та розмір;
- спосіб вчинення злочину (насильство, погроза, обман, використання службового чи іншого становища, груповий);
- мотиви і мета вчинення діяння.

13. За яким критерієм встановлено у Кримінальному кодексі України класифікацію злочинів на злочини невеликої, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі?

матеріальний критерій

14. Яку назву має критерій класифікації злочинів за певним видом і розміром покарання?

формальний критерій - певний вид і розмір покарання.

15. Яка з ознак обумовлює поділ складів злочинів на прості, привілейовані, кваліфіковані та особливо кваліфіковані?

Суспільна небезпечність (тяжкість)

16. Як слід кваліфікувати діяння особи, якщо існує невідповідність між фактично вчиненим малозначним діянням і умислом, який був спрямований на заподіяння істотної шкоди?

Загальний **висновок про малозначність (ч. 2 ст. 11 КК)** невдалої спроби С. викрасти товар вартістю 193 грн 47 коп. касаційний суд зробив по суті лише з факту посткримінальної поведінки засудженого, ступеня реалізації умислу, а також оціночного характеру поняття шкоди. Проте касаційний суд не врахував, що суспільно небезпечні наслідки цього складу злочину мають чітко визначену законодавцем мінімальну межу шкоди, яка може бути завдана власнику майна, тому оцінка суспільної небезпечності цього діяння не може визначатись за правилом, закріпленим у частині другій статті 11 КК, а отже, вчинене С. діяння не може розцінюватися як малозначне. Сама по собі посткримінальна поведінка засудженого в цьому разі може бути лише правовою підставою для пом'якшення покарання, а не для встановлення наявності або відсутності малозначності діяння.

**Малозначності діяння передбачає такі обов'язкові умови.**

По-перше, діяння формально повинно містити всі ознаки складу певного злочину, передбаченого КК. Діяння не може бути визнане малозначним безвідносно до конкретної кримінально-правової норми, у

зв'язку із чим передумовою застосування частини другої статті 11 КК є кваліфікація посягання за формальними ознаками за певною статтею Особливої частини КК.

Відповідно, діяння, яке не містить хоча б однієї ознаки складу злочину, не може визнаватися малозначним.

Так, якщо істотність матеріальної (майнової чи фізичної) шкоди визначена безпосередньо в кримінальному законі шляхом закріплення конкретного розміру шкоди, яка має бути завдана при вчиненні відповідного злочину, то недосягнення цього рівня шкоди свідчить про відсутність у діях особи кримінальної протиправності, а отже, навіть формально складу злочину, що унеможливорює звернення до частини другої статті 11 КК.

По-друге, малозначне діяння не становить суспільної небезпеки, що означає мізерність або взагалі відсутність шкоди, яка завдається або може бути завдана в результаті вчинення такого діяння.

По-третє, малозначність має бути як об'єктивною, так і суб'єктивною, тобто особа мала намір вчинити саме малозначне діяння. Якщо ж існує невідповідність між фактично вчиненим малозначним діянням та умислом, спрямованим на заподіяння істотної шкоди, кримінальна відповідальність має наставати за замах на той злочин, який особа бажала вчинити (*постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 17 грудня 2015 року, справа № 5-152 кс 15, ЄДРСР № 55159782*).

#### 17. Який злочин вважається закінченим?

Закінченим злочином визнається діяння, яке містить усі ознаки складу злочину, передбаченого відповідною статтею Особливої частини цього Кодексу

#### 18. Які дії вважаються незакінченим злочином?

Незакінченим злочином є готування до злочину та замах на злочин.

#### 19. Яка умова незакінченого злочину є обов'язковою?

У незакінченому злочині умисел винного повністю не реалізовано, об'єктивну сторону не розвинено, не виконано, шкоду об'єкту не спричинено.

#### 20. Яка із стадій НЕ відповідає стадії готування до злочину?

Стаття 14 КК Готування до злочину

Готуванням до злочину є (РЕШТА НЕ ВІДПОВІДАЄ):

- підшукування або пристосування засобів чи знарядь,
- підшукування співучасників або змова на вчинення злочину,
- усунення перешкод,
- інше умисне створення умов для вчинення злочину.

21. Що таке замах на злочин?

Відповідно до ст. 15 ч. 1 КК «замахом на злочин є вчинення особою з прямим умислом діяння (дії або бездіяльності), безпосередньо спрямованого на вчинення злочину, передбаченого відповідною статтею Особливої частини цього Кодексу, якщо при цьому злочин не було доведено до кінця з причин, що не залежали від її волі»

22. Які види замаху передбачає кримінальний закон за суб'єктивною ознакою?

Закінчений

Незакінчений замах

23. Який замах на вчинення злочину є закінченим?

«Замах на вчинення злочину є закінченим, якщо особа виконала усі дії, які вважала необхідними для доведення злочину до кінця, але злочин не було закінчено з причин, які не залежали від її волі»

24. Який із зазначених варіантів містить ознаки незакінченого замаху?

Незакінчений замах, згідно зі ст. 15 ч. 3, має місце тоді, коли «особа з причин, що не залежали від її волі, не вчинила усіх дій, які вважала необхідними для доведення злочину до кінця»

25. Стосовно яких злочинів можлива добровільна відмова від вчинення?

Добровільна відмова від злочину можлива тільки в незакінченому злочині

26. Чи підлягає кримінальній відповідальності особа, яка добровільно відмовилася від доведення злочину до кінця?

Відповідно до ст. 17 КК добровільна відмова від злочину є підставою для неpritягнення до кримінальної відповідальності за незакінчений злочин

27. За яких умов відмова особи від злочину є добровільною?

а) остаточне припинення особою готування до злочину або замаху на злочин; б) відмова від злочину з волі самої особи; в) наявність у особи усвідомлення можливості довести злочин до кінця.

28. Яка особа, відповідно до вимог кримінального закону, є суб'єктом злочину?

фізична осудна особа, яка вчинила злочин у віці, з якого відповідно до цього Кодексу може наставати кримінальна відповідальність

29. Чи є суб'єктом злочину за чинним Кримінальним кодексом України юридична особа?

ні

30. Які ознаки суб'єкта злочину?

- є фізичною особою, тобто людиною;
- є осудною;
- досягла віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність.

31. Які правові наслідки дій особи, якщо вона вчинила передбачене Кримінальним кодексом України суспільно небезпечне діяння до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність?

Суд застосовує до особи, яка до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною цього Кодексу примусові заходи виховного характеру

32. Яка особа може бути суб'єктом у складі злочину, передбаченого ч. 1 ст. 374 «Порушення права на захист» Кримінального кодексу України?

Суб'єкт злочину спеціальний. Ним може бути особа, яка провадить дізнання, слідчий, прокурор або суддя.

33. Яка особа може бути суб'єктом у складі злочину, передбаченому ч. 1 ст. 373 Кримінального кодексу України «Примушування давати показання»?

Суб'єкт злочину спеціальний. Ним є особа, яка провадить дізнання, досудове розслідування (слідчий, начальник слідчого підрозділу, прокурор)

34. Яка особа, відповідно до вимог Кримінального кодексу є спеціальним суб'єктом?

Частина 2 ст. 18 КК визначає поняття спеціального суб'єкта, тобто такого, який крім загальних ознак, передбачених у ч. 1 цієї статті, характеризується додатковими ознаками, передбаченими в статтях Особливої частини КК як обов'язкові для суб'єктів певних злочинів. Отже, для притягнення особи до кримінальної відповідальності за ці певні злочини, треба встановити наявність трьох загальних ознак (особа фізична, осудна, досягла певного віку) і додаткову — спеціальну ознаку

35. Які правові наслідки вчинення суспільно небезпечного діяння в стані неосудності?

особа, яка визнана неосудною, не підлягає кримінальній відповідальності незалежно від тяжкості вчиненого нею суспільно небезпечного діяння. До такої особи, на підставі ч. 2 ст. 19, можуть бути застосовані примусові заходи медичного характеру

36. Які правові наслідки настають для особи, яка після вчинення злочину до постановлення вироку захворіла на психічну хворобу, що позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії і керувати ними?

Звільняється від покарання

37. Як кримінальний закон визначає обмежену осудність?

обмежено осудною є така особа, яка під час вчинення злочину, через наявний у неї психічний розлад, не була здатна повною мірою усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та (або) керувати ними

38. Які правові наслідки для особи, яка перебуває у стані обмеженої осудності під час вчинення злочину?

Визнання особи обмежено осудною враховується судом при призначенні покарання і може бути підставою для застосування примусових заходів медичного характеру

39. Чи підлягає кримінальній відповідальності особа, яка вчинила злочин в стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння?

так

40. Чи передбачає кримінальний закон мінімальний вік, з якого настає кримінальна відповідальність неповнолітніх?

Так, встановлено загальний вік кримінальної відповідальності з 16 років, а за окремі злочини - з 14 років

41. Які форми вини передбачені кримінальним законом?

1) умисел

2) необережність.

42. Які види умислу передбачені кримінальним законом?

Прямий та непрямий

43. Яке визначення прямого умислу передбачене кримінальним законом?

Прямий умисел - це таке психічне ставлення до діяння і його наслідків, при якому особа усвідомлювала суспільна небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільна небезпечні наслідки і бажала їх настання

44. За якими ознаками відрізняється непрямий умисел від прямого?

психічне ставлення особи до вчиненого нею діяння і його наслідків  
вольова ознака - при прямому умислі особа бажає настання суспільно небезпечного наслідку як основного або проміжного результату (мети), а при непрямому - воля особи не спрямована на досягнення такого наслідку, вона його не бажає, але все ж свідомо допускає його настання  
передбачення наслідків: якщо при прямому умислі особа передбачає наслідки як можливий або як неминучий результат свого суспільно небезпечного діяння, то при непрямому умислі вона передбачає тільки можливість (ймовірність) настання таких наслідків.

45. Зміст і спрямованість якої форми або виду вини визначають факультативні ознаки суб'єктивної сторони - мотив і мета злочину у їх сукупності?

про мотиви і мету злочину можна говорити лише у разі вчинення умисних злочинів. Мета може бути тільки в злочинах, вчинюваних з прямим умислом, тому що вона є свідченням бажання певного наслідку. По-друге, суб'єктивна сторона містить у собі не всі мотиви і мету, а тільки ті з них, що визначають суспільну небезпечність,

антисоціальну спрямованість діяння, впливають на ступінь його тяжкості або ступінь суспільної небезпечності особи винного.

46. Які види необережної форми вини передбачені кримінальним законом?

злочинна самовпевненість і злочинна недбалість

47. Як визначає злочинну самовпевненість кримінальний закон?

якщо особа передбачала можливість настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), але легковажно розраховувала на їх відвернення

48. Яке визначення злочинної недбалості дає кримінальний закон?

якщо особа не передбачала можливості настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), хоча повинна була і могла їх передбачити

49. Укажіть на відмінність між злочинною самовпевненістю та злочинною недбалістю?

Злочинна недбалість відрізняється від інших видів вини (злочинної самовпевненості) тим, що особа не передбачає настання суспільно небезпечних наслідків

50. Укажіть у якому варіанті відображено відмінність між самовпевненістю та непрямим умислом?

**Призлочинній самовпевненості** відсутнє свідоме припущення шкідливих наслідків, оскільки винний сподівається, хоча і легковажно, на певні конкретні обставини, які здатні їх відвернути. Ця **злочинна самовпевненість** відрізняється від **непрямого умислу**, при якому особа свідомо припускає настання суспільно небезпечних наслідків, а якщо і сподівається, що вони не настануть, то це є невизначена надія, надія на „щось”, а не на конкретні обставини

51. Як кримінальний закон визначає співучасть у вчиненні злочину?

Співучастью у злочині є умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину

52. Які об'єктивні ознаки співучасті, як особливої форми злочинної діяльності, передбачає кримінальний закон?

З об'єктивної сторони співучасть передбачає діяльність, особливою якої є те, що вона: 1) походить від кількох осіб, які безпосередньо беруть участь у вчиненні злочину або сприяють йому; 2) є складовою спільних зусиль осіб, які беруть участь у злочині, і веде до певного єдиного результату.

53. Які види співучасті передбачає кримінальний закон?

Види співучасті (по різного ступеня узгодженості):

Співучасть без попередньої угоди. - Вчинення злочину групою осіб, якщо в його совершеннісовместно брали участь 2 або більше виконавця без попередньої змови. Для неї характернопрісоединеніе учасників до виконавця злочину під час його вчинення (вбивство у колективній бійці, згвалтування).

Співучасть з попередньою угодою. Передбачає наявність змови до початку виконання дій, що становлять об'єктивну сторону злочину, тобто до початку виконання діянь. Виділяються такі різновиди:

- Група з попередньою змовою має місце, коли учасники домовляються про спільне вчинення злочину (письмово, усно або мовчки). Злочини, вчинені за попередньою змовою групою осіб, підвищують караність винних.

Організована група характеризується більшим ступенем згуртованості між учасниками: наявністю керівництва, розробкою плану вчинення злочину, розподілом ролей і дій з реалізації виробленого плану. Для неї властиві професіоналізм і стійкість: співучасники, як правило, об'єднуються з метою вчинення не одного, а цілого ряду злочинів. Цей різновид співучасті вважається обставиною, що підвищує відповідальність за скоєне.

- Злочинна організація - найнебезпечніша з усіх названих різновидів співучасті, вона являє собою стійку, згуртовану, організовану групу осіб, створену для вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів, або об'єднання організованих груп, створене в тих же цілях.

54. Хто із співучасників злочину за видом співучасті є його виконавцем?

Виконавцем (співвиконавцем) є особа, яка у співучасті з іншими суб'єктами злочину безпосередньо чи шляхом використання інших осіб, що відповідно до закону не підлягають кримінальній відповідальності за скоєне, вчинила злочин, передбачений цим Кодексом.

55. Яка особа, відповідно до визначення у кримінальному законі, є організатором злочину?

Організатором є особа, яка організувала вчинення злочину (злочинів) або керувала його (їх) підготовкою чи вчиненням. Організатором також є особа, яка утворила організовану групу чи злочинну організацію або керувала нею, або особа, яка забезпечувала фінансування чи організовувала приховування злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації.

56. За які злочини, вчинені організованою групою чи злочинною організацією несе кримінальну відповідальність організатор?

Організатор організованої групи чи злочинної організації підлягає кримінальній відповідальності за всі злочини, вчинені організованою групою чи злочинною організацією, якщо вони охоплювалися його умислом.

57. Які із зазначених дій підпадають під ознаки підбурювання?

Підбурювачем є особа, яка умовлянням, підкупом, погрозою, примусом або іншим чином схилила іншого співучасника до вчинення злочину.

58. Які із зазначених дій підпадають під ознаки пособництва?

Пособником є особа, яка порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь або усуненням перешкод сприяла вчиненню злочину іншими співучасниками, а також тасоба, яка заздалегідь обіцяла переховати злочинця, знаряддя чи засоби вчинення злочину, сліди злочину чи предмети, здобуті злочинним шляхом, придбати чи збути. Такі предмети, або іншим чином сприяти приховуванню злочину.

59. Які види причетності до злочину, що НЕ є співучастю, передбачені кримінальним законом?

Не є співучастю не обіцяне заздалегідь переховування злочинця, знарядь і засобів вчинення злочину, слідів злочину чи предметів, здобутих злочинним шляхом, або придбання чи збут таких предметів.

Не є співучастю обіцяне до закінчення вчинення злочину неповідомлення про достовірно відомий підготовлюваний або вчинюваний злочин. Такі особи підлягають кримінальній відповідальності лише у випадках, коли вчинене ними діяння містить ознаки іншого злочину.

60. Яке із зазначених діянь підпадає під ознаки вчинення злочину групою осіб?

Злочин визнається таким, що вчинений групою осіб, якщо у ньому брали участь декілька (два або більше) виконавців без попередньої змови між собою.

61. Яке із зазначених діянь підпадає під ознаки вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб?

Злочин визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб, якщо його спільно вчинили декілька осіб (два або більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його вчинення.

62. Яка із наведених ознак передбачена Кримінальним кодексом України як ознака організованої групи?

Злочин визнається вчиненим організованою групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) злочинів, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи.

63. Як кваліфікуються дії виконавців, організаторів, підбурювачів, пособників - як співучасників злочину?

Виконавець (співвиконавець) підлягає кримінальній відповідальності за статтею Особливої частини цього Кодексу, яка передбачає вчинений ним злочин.

Організатор, підбурювач та пособник підлягають кримінальній відповідальності за відповідною частиною статті 27 і тією статтею (частиною статті) Особливої частини цього Кодексу, яка передбачає злочин, вчинений виконавцем.

64. За які злочини, вчинені організованою групою чи злочинною організацією, несе кримінальну відповідальність організатор?

Організатор організованої групи чи злочинної організації підлягає кримінальній відповідальності за всі злочини, вчинені організованою групою чи злочинною організацією, якщо вони охоплювалися його умислом.

65. За які злочини несуть кримінальну відповідальність виконавці, пособники та підбурювачі організованих груп та злочинних організацій?

На відміну від організаторів, інші учасники організованої групи (виконавець, підбурювач, пособник) відповідають лише за конкретні злочини, у підготовці чи вчиненні яких вони брали участь.

66. У яких випадках виконавець НЕ підлягає кримінальній відповідальності при добровільній відмові від вчинення злочину?

У разі добровільної відмови від вчинення злочину виконавець (співвиконавець) не підлягає кримінальній відповідальності за наявності умов, передбачених статтею 17 цього Кодексу. У цьому випадку інші співучасники підлягають кримінальній відповідальності за готування до того злочину або замах на той злочин, від вчинення якого добровільно відмовився виконавець. 2. Не підлягають кримінальній відповідальності при добровільній відмові організатор, підбурювач чи пособник, якщо вони відвернули вчинення злочину або своєчасно повідомили відповідні органи державної влади про злочин, що готується або вчиняється.

67. Які форми множинності злочинів, передбачені кримінальним законом?

множинність злочинів має три форми: повторність злочинів; сукупність злочинів; рецидив злочинів.

68. У якому із зазначених випадків має місце сукупність злочинів? ознаки сукупності злочинів як форми множинності:

- 1) вчинення двох або більше злочинів, передбачених різними статтями або різними частинами однієї статті Особливої частини КК;
- 2) відсутність засудження за жоден із цих злочинів на момент вчинення останнього з них.

69. У яких із зазначених випадків містяться ознаки рецидиву злочинів?

Рецидив злочинів — це повторність злочинів, пов'язана з засудженням особи за попередній злочин. Мова йде про вчинення нового умисного злочину особою, яка вже має судимість за умисний злочин (ст. 34 КК). Основними ознаками рецидиву є: особою вчинено два або більше самостійних злочини; вчинені злочини є лише умисними;

злочини вчинені в різний час;  
особа має судимість за раніше вчинений злочин.

70. У яких випадках має місце повторність злочинів, передбачених різними статтями Кримінального кодексу?

Повторністю злочинів визнається вчинення двох або більше злочинів, передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини цього Кодексу. 2. Повторність, передбачена частиною першою цієї статті, відсутня при вчиненні продовжуваного злочину, який складається з двох або більше тотожних діянь, об'єднаних єдиним злочинним наміром. 3. Вчинення двох або більше злочинів, передбачених різними статтями цього Кодексу, визнається повторним лише у випадках, передбачених в Особливій частині цього Кодексу. 4. Повторність відсутня, якщо за раніше вчинений злочин особу було звільнено від кримінальної відповідальності за підставами, встановленими законом, або якщо судимість за цей злочин було погашено або знято

71. У яких випадках повторність злочинів має кримінально-правові наслідки для кваліфікації?

Кваліфікація повторності залежить від того, які злочини входять до її складу. Так, при повторності тотожних злочинів, всі злочини охоплюються однією і тією ж статтею Особливої частини КК, де передбачена відповідальність за повторне вчинення даного злочину

72. За яких обставин злочини, які утворюють повторність, можуть містити ознаки рецидиву злочинів?

**КК - Стаття 34.** Рецидив злочинів

Рецидивом злочинів визнається вчинення нового умисного злочину особою, яка має судимість за умисний злочин.

**КК - Стаття 32.** Повторність злочинів

Повторністю злочинів визнається вчинення двох або більше злочинів, передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини цього Кодексу.

**КК - Стаття 35.** Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву злочинів

Повторність, сукупність та рецидив злочинів враховуються при кваліфікації злочинів та призначенні покарання, при вирішенні питання щодо можливості звільнення від кримінальної відповідальності та покарання у випадках, передбачених цим Кодексом.

73. Які дії особи можуть бути визнані як необхідна оборона? Необхідною обороною визнаються дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони.

74. У яких, спеціально передбачених законом, випадках перевищення меж необхідної оборони тягне кримінальну відповідальність?

Перевищенням меж необхідної оборони визнається умисне заподіяння тому, хто посягає, тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту. Перевищення меж необхідної оборони тягне кримінальну відповідальність лише у випадках, спеціально передбачених у статтях 118 та 124 цього Кодексу.

75. Перевищенням меж необхідної оборони є...

Перевищенням меж необхідної оборони визнається умисне заподіяння тому, хто посягає, тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту. Перевищення меж необхідної оборони тягне кримінальну відповідальність лише у випадках, спеціально передбачених у статтях 118 та 124 цього Кодексу.

76. У яких випадках правомірним є застосування зброї або інших засобів для захисту від нападу?

Не є перевищенням меж необхідної оборони і не має наслідком кримінальну відповідальність застосування зброї або будь-яких інших засобів чи предметів для захисту від нападу озброєної особи або нападу групи осіб, а також для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, яку заподіяно тому, хто посягає.

77. Які правові наслідки діяння заподіяння середньої тяжкості тілесних ушкоджень особі, яка вчинила злочин, під час її затримання?

Не визнаються злочинними дії потерпілого та інших осіб безпосередньо після вчинення посягання, спрямовані на затримання особи, яка вчинила злочин, і доставлення її відповідним органам влади,

якщо при цьому не було допущено перевищення заходів, необхідних для затримання такої особи  
(відповідальності підлягає умисне заподіяння особі, що вчинила злочин, тяжкої шкоди, має наслідком відповідальність лише у випадках, спеціально передбачених у статтях 118 та 124 цього Кодексу)

78. Які дії, пов'язані із заподіянням шкоди в стані крайньої необхідності, виключають злочинність діяння?

якщо небезпеку в даній обстановці не можна було усунути іншими засобами і якщо при цьому не було допущено перевищення меж крайньої необхідності. Особа не підлягає кримінальній відповідальності за перевищення меж крайньої необхідності, якщо внаслідок сильного душевного хвилювання, викликаного небезпекою, що загрожувала, вона не могла оцінити відповідність заподіяної шкоди цій небезпеці.

79. Які дії, пов'язані із заподіянням шкоди, кваліфікуються як перевищення меж крайньої необхідності?

Перевищенням меж крайньої необхідності є умисне заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам, якщо така шкода є більш значною, ніж відвернена шкода

80. Чи настає кримінальна відповідальність особи за діяння, вчинене на виконання наказу або розпорядження, і яким заподіяно шкоду правоохоронюваним інтересам?

Дія або бездіяльність особи, що заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам, визнається правомірною, якщо вона була вчинена з метою виконання законного наказу або розпорядження.

Не є злочином вимушене заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам особою, яка відповідно до закону виконувала спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації з метою попередження чи розкриття їх злочинної діяльності.

81. Який наказ чи розпорядження, що призвів до заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам, є законним?

Наказ повинен відповідати повноваженням особи, яка видала його. Крім того, він повинен приписувати вчинення діянь, що за зовнішніми (об'єктивними) своїми ознакам збігаються з фактичними ознаками якогось злочину. Інший наказ не є предметом КК. Крім того, наказ не повинен суперечити чинному законодавству і не може бути пов'язаний

з порушенням конституційних прав та свобод людини і громадянина (ч. 2 ст. 41 КК). Наказ, що не відповідає закону або цим актам, визнається незаконним.

82. Яка відповідальність настає для особи, яка виконала явно злочинний наказ?

Особа, яка виконала злочинний наказ, підлягає кримінальній відповідальності, як і особа, що віддала такий наказ. Так, службова особа, що віддала злочинний наказ, підлягає відповідальності за зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК) і за підбурювання (організаторство) вчинення злочину, передбаченого в наказі. Відповідальність особи, яка виконала такий наказ, залежить від того, чи усвідомлювала вона злочинний характер наказу. Якщо для особи очевидно, що наказ є злочинним, і вона, проте, виконала такий наказ, то така особа підлягає кримінальній відповідальності за вчинення злочину на загальних підставах як виконавець злочину.

83. Які обставини виключають злочинність діяння, пов'язаного з ризиком?

Не є злочином діяння (дія або бездіяльність), яке заподіяло шкоду правоохоронюваним інтересам, якщо це діяння було вчинене в умовах виправданого ризику для досягнення значної суспільно корисної мети.

84. Укажіть ознаки виправданого ризику...

Ризик визнається виправданим, якщо мету, що була поставлена, не можна було досягти в даній обстановці дією (бездіяльністю), не поєднаною з ризиком, і особа, яка допустила ризик, обґрунтовано розраховувала, що вжиті нею заходи є достатніми для відвернення шкоди правоохоронюваним інтересам.

85. Які обставини виключають злочинність діяння особи при виконанні спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності?

Не є злочином вимушене заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам особою, яка відповідно до закону виконувала спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації з метою попередження чи розкриття їх злочинної діяльності.

86. Яке покарання може бути призначене особі, яка виконувала спеціальне завдання, за вчинення злочину в складі організованої групи чи злочинної організації?

Особа, підлягає кримінальній відповідальності лише за вчинення у складі організованої групи чи злочинної організації особливо тяжкого злочину, вчиненого умисно і поєднаного з насильством над потерпілим, або тяжкого злочину, вчиненого умисно і пов'язаного з спричиненням тяжкого тілесного ушкодження потерпілому або настанням інших тяжких або особливо тяжких наслідків.

Особа, яка вчинила злочин, що передбачений частиною другою цієї статті, не може бути засуджена до довічного позбавлення волі, а покарання у виді позбавлення волі не може бути призначене їй на строк, більший, ніж половина максимального строку позбавлення волі, передбаченого законом за цей злочин.

87. З яких підстав і в якому порядку особа може бути звільнена від кримінальної відповідальності?

- 1) у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 45),
- 2) у зв'язку з примиренням винного з потерпілим (ст. 46),
- 3) у зв'язку з передачею особи на поруки (ст. 47),
- 4) у зв'язку зі зміною обстановки (ст. 48).

Крім зазначених видів закон передбачає за наявності певних підстав спеціальні види обов'язкового звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення деяких злочинів, що вписані в Особливій частині Кодексу, зокрема, ч. 2 ст. 111, ч. 2 ст. 114, ч. 2 ст. 255, ч. 5 ст. 258, ч. 3 ст. 263, ч. 4 ст. 307, ч. 3 ст. 369 КК.

Підставами загальних видів звільнення від кримінальної відповідальності є:

- 1) вчинення злочину вперше, тобто не лише у випадку фактичного вчинення злочину перший раз, а й знову після закінчення строку давності або після погашення чи зняття судимості за раніше вчинений злочин,
- 2) вчинений злочин, за вимогами ст. 45-46, має бути невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, а за вимогами ст. 47-48 КК - невеликої або середньої тяжкості.

Особа також звільняється від кримінальної відповідальності, якщо з дня вчинення нею злочину і до дня набрання вироком законної сили минули вказані в ч. 1 ст. 49 строки давності притягнення до кримінальної відповідальності.

88. За яких умов особу може бути звільнено від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям?

Особа, яка вперше вчинила злочин невеликої тяжкості, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона після вчинення злочину щиро покалася, активно сприяла розкриттю злочину і повністю відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду.

89. За вчинення яких злочинів НЕ застосовується давність притягнення до кримінальної відповідальності?

Давність не застосовується у разі вчинення злочинів проти миру та безпеки людства, передбачених у статтях 437-439 і частині першій статті 442 цього Кодексу.

90. З яких підстав особа може бути звільнена від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим?

Підставою цього виду звільнення від кримінальної відповідальності є сукупність таких умов:

- 1) особа вчинила злочин вперше;
  - 2) діяння належить до злочинів невеликої тяжкості (при цьому не вимагається, щоби ними були так звані злочини приватного обвинувачення);
  - 3) особа, яка вчинила такий злочин, примирилася з потерпілим;
  - 4) вона відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду.
- При цьому не вимагається, щоб суб'єкт, який вчинив злочин, щиро покався і активно сприяв розкриттю злочину.

91. У яких випадках особу може бути звільнено від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки?

Таке звільнення може мати місце, коли внаслідок зміни обстановки:

- 1) вчинене особою діяння втратило суспільну небезпечність або
- 2) особа перестала бути суспільне небезпечною.

92. Які кримінально-правові наслідки ухилення особи, яка вчинила злочин, від досудового слідства або суду?

Згідно з ч.2 ст.49 КК перебіг строків давності зупиняється, якщо особа, що вчинила злочин, ухилилася від досудового слідства або суду. У цих випадках перебіг давності відновлюється з дня з'явлення особи із зізнанням або її затримання.

93. Як вирішується питання про застосування давності у випадку вчинення особою злочину, за який згідно із законом може бути призначене довічне позбавлення волі?

Питання про застосування давності до особи, що вчинила особливо тяжкий злочин, за який згідно із законом може бути призначено довічне позбавлення волі, вирішується судом. Якщо суд не визнає за можливе застосувати давність, довічне позбавлення волі не може бути призначено і замінюється позбавленням волі на певний строк.

94. Визначте поняття та ознаки покарання відповідно до Кримінального кодексу України...

Покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого. 2. Покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами. 3. Покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність

**Ознаки:**

- 1) це найсуворіший захід державного примусу, який встановлюється тільки законом і застосовується від імені держави відповідним державним органом.
- 2) може бути застосований лише до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, передбаченого кримінальним законом.
- 3) призначається від імені держави лише судом в обвинувальному вирокі.
- 4) покарання є карою, що встановлює обмеження прав і свобод засудженого, покладає на засудженого обов'язок зазнавати втрат і обмежень, пов'язаних із застосуванням покарання, почуття ганьби, сорому перед суспільством і своїми близькими. Види покарання встановлені лише у кримінальному законі (санкціями статей КК);
- 5) покарання є логічним юридичним наслідком злочину.
- 6) покарання має публічний характер, тобто призначається судом від імені держави і є обов'язковим для виконання всіма громадянами, посадовими особами та органами на всій території України;
- 7) покарання спричиняє особливий правовий наслідок – судимість.

95. Які кримінально-правові наслідки настають за ухилення від відбування призначеного судом покарання?

Відповідно до ч. 5 ст. 52 чинного КК, ухилення від покарання, призначеного вироком суду, має наслідком відповідальність, передбачену статтями 389 і 390 КК. Проте, слід мати на увазі, що цими статтями передбачена кримінальна відповідальність за ухилення не від усіх видів покарань, що входять до системи покарань. Так, ними не передбачена відповідальність за ухилення від покарання у виді: а) позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу; б) службових обмежень для військовослужбовців; в) конфіскації майна; г)

арешту; г) тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців; д) довічного позбавлення волі.

96. Як визначає кримінальний закон штраф як вид покарання?

Штраф - це грошове стягнення, що накладається судом у випадках і межах, встановлених в Особливій частині цього Кодексу.

97. За яких обставин кримінальним законом визначено можливість призначення покарання у виді штрафу понад граничний розмір, передбачений санкцією статті?

**КК - Стаття 53. Штраф**

1. Штраф - це грошове стягнення, що накладається судом у випадках і розмірі, встановлених в Особливій частині цього Кодексу, з урахуванням положень частини другої цієї статті.

2. Розмір штрафу визначається судом залежно від тяжкості вчиненого злочину та з урахуванням майнового стану винного в межах від тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян до п'ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, якщо статтями Особливої частини цього Кодексу не передбачено вищого розміру штрафу.

**За вчинення злочину, за який передбачене основне покарання у виді штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, розмір штрафу, що призначається судом, не може бути меншим за розмір майнової шкоди, завданої злочином, або отриманого внаслідок вчинення злочину доходу, незалежно від граничного розміру штрафу, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини цього Кодексу.**

98. У яких випадках суд може призначити штраф як додаткове покарання?

Штраф як додаткове покарання може бути призначений лише тоді, якщо його прямо передбачено в санкції статті Особливої частини цього Кодексу.

99. У яких випадках передбачена кримінальним законом можливість призначення покарання у виді штрафу з розстрочкою його виплати?

Згідно з ч. 4 ст. 53 КК з урахуванням майнового стану особи суд може призначити штраф з розстрочкою його виплати певними частинами строком до одного року. При цьому слід мати на увазі, що застосування ч. 4 ст. 53 КК можливе у двох ситуаціях: а) під час постановлення вироку, коли з урахуванням майнового стану засудженого суд доходить висновку про те, що призначена вироком загальна сума

штрафу не може бути сплачена у встановлений ч. 1 ст. 26 КВК місячний строк; б) уже після постановлення вироку під час виконання покарання, коли у разі несплати засудженим штрафу у місячний строк суд на підставі ч. 5 ст. 53 КК та ч. 3 ст. 26 КВК розглядає питання про можливість розстрочки виплати несплаченої суми штрафу.

100. Скільки основних та додаткових покарань може бути призначено особі за вчинення одного злочину?

За вчинення злочину може бути призначено як лише одне покарання (основне), так і кілька покарань (одне основне і одне чи кілька додаткових).

101. Які покарання, згідно з Кримінальним кодексом України, є основними?

Основними є покарання, які призначаються тільки самостійно і ні за яких умов не можуть приєднуватися як додаток до інших видів покарання. Закон (ч. 1 ст. 52 КК) відносить до них

- громадські роботи (ст. 56 КК);
- виправні роботи (ст. 57 КК);
- службові обмеження для військовослужбовців (ст. 58 КК);
- арешт (ст. 60 КК);
- обмеження волі (ст. 61 КК);
- тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців (ст. 62 КК);
- позбавлення волі на певний строк (ст. 63 КК);
- довічне позбавлення волі (ст. 64 КК).

102. Які покарання можуть бути призначені лише як додаткові?

Додатковими є покарання, які самостійно (без поєднання з основним покаранням) призначені бути не можуть і лише приєднуються як додаток до основного покарання. Закон (ч. 2 ст. 52 КК) відносить до них позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу (ст. 54 КК).

103. Які передбачені Кримінальним кодексом України обмеження за колом осіб щодо застосування покарання у виді громадських робіт?

Громадські роботи не можуть призначатися інвалідам першої або другої групи, вагітним жінкам, особам пенсійного віку, неповнолітнім

до 16 років. Не можуть вони також застосовуватися до військовослужбовців строкової служби.

104. Які обмеження передбачені кримінальним законом щодо призначення покарання у виді громадських робіт?

Виконуються громадські роботи у вільний від роботи або навчання час за місцем проживання засудженого, яке може бути як постійним, так і тимчасовим, але головною умовою при цьому є можливість і необхідність відбувати покарання на призначений термін. Об'єкт, на якому буде працювати засуджений, має бути в межах населеного пункту, де зареєстрована особа або з якого особа може щоденно повертатися до місця свого постійного проживання.

виконання необхідних для міста, селища, району робіт, за умови, що вони не пов'язані зі шкідливими умовами праці та ризиком для життя і здоров'я

105. Яким особам НЕ може бути призначено покарання у виді виправних робіт?

Не можуть бути застосовані до вагітних жінок, і жінок, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною, до непрацездатних, осіб, які досягли пенсійного віку, а також до військовослужбовців, працівників правоохоронних органів, нотаріусів, суддів, прокурорів, адвокатів, державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, неповнолітнім, які не досягли шістнадцятирічного віку.

106. За вчинення яких злочинів може бути призначене покарання у виді конфіскації майна?

Конфіскація майна встановлюється за тяжкі та особливо тяжкі корисливі злочини

107. У яких випадках може бути призначене додаткове покарання у виді позбавлення права займати певну посаду або займатись певною діяльністю?

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як додаткове покарання може бути призначене у випадках, коли воно не передбачене в санкції статті Особливої частини цього Кодексу за умови, що з урахуванням характеру злочину, вчиненого за посадою або у зв'язку із заняттям певною діяльністю, особи

засудженого та Інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за ним права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

108. Які встановлені обмеження щодо застосування покарання у виді арешту за колом осіб?

Арешт не застосовується до осіб віком до шістнадцяти років, вагітних жінок та до жінок, які мають дітей віком до семи років.

109. Які обмеження за колом осіб встановлені законом щодо призначення покарання у виді обмеження волі?

Обмеження волі не застосовується до неповнолітніх, вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до чотирнадцяти років, до осіб, що досягли пенсійного віку, військовослужбовців строкової служби та до інвалідів першої і другої групи.

110. Чи встановлені законом обмеження щодо призначення покарання у виді довічного позбавлення волі?

Довічне позбавлення волі не застосовується до осіб, що вчинили злочини у віці до 18 років і до осіб у віці понад 65 років, а також до жінок, що були в стані вагітності під час вчинення злочину або на момент постановлення вироку.

111. У яких випадках суд, керуючись вимогами щодо загальних засад призначення покарання, може призначити покарання узгоджене сторонами обвинувачення і захисту?

У випадку затвердження вироком угоди про визнання вини суд призначає покарання, узгоджене сторонами угоди

112. Як законом врегульовано питання про врахування судом при призначенні покарання тих обставин, що обтяжують покарання, які не передбачені КК України?

Перелік обставин, які обтяжують покарання, на відміну від тих, що його пом'якшують, є **вичерпним**.

113. Які обмеження передбачає кримінальний закон щодо розміру покарання при його призначенні за замах на злочин?

За вчинення готування до злочину строк або розмір покарання не може перевищувати половини максимального строку або розміру найбільш

суворого виду покарання, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини цього Кодексу

За вчинення замаху на злочин строк або розмір покарання не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини цього Кодексу

114. Якими критеріями керується суд при призначенні покарання співучасникам злочину?

При призначенні покарання співучасникам злочину суд, керуючись положеннями статей 65-67 цього Кодексу, враховує характер та ступінь участі кожного з них у вчиненні злочину.

115. У яких випадках суд може призначити більш м'яке покарання ніж передбачене законом?

За наявності декількох обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину, з урахуванням особи винного

116. Які обмеження встановлені кримінальним законом щодо строку або розміру покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання?

За наявності обставин, що пом'якшують покарання, передбачених пунктами 1 та 2 частини першої статті 66 ККУ, відсутності обставин, що обтяжують покарання, а також при визнанні підсудним своєї вини, строк або розмір покарання не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини ККУ

117. У якому розмірі суд може призначити остаточне покарання за сукупністю злочинів, якщо хоча б один із них є умисним тяжким або особливо тяжким?

Якщо хоча б один із злочинів є умисним тяжким або особливо тяжким, суд може призначити остаточне покарання за сукупністю злочинів у межах максимального строку, встановленого для даного виду покарання в Загальній частині ККУ.

118. Як призначається покарання за сукупністю вироків, якщо одне з покарань довічне позбавлення волі?

При складанні покарань у виді довічного позбавлення волі та будь-яких менш суворих покарань загальний строк покарання, остаточно призначеного за сукупністю вироків, визначається шляхом поглинення менш суворих покарань довічним позбавленням волі.

119. У яких випадках суд призначає покарання за сукупністю вироків? Сукупність вироків має місце там, де засуджений після постановлення вироку, але до повного відбуття покарання, вчинив новий злочин.

120. У яких межах суд визначає остаточне покарання при його складанні за сукупністю вироків?

При складанні покарань за сукупністю вироків загальний строк покарання не може перевищувати максимального строку, встановленого для даного виду покарання в Загальній частині ККУ. При складанні покарань у виді позбавлення волі загальний строк покарання, остаточно призначеного за сукупністю вироків, не повинен перевищувати п'ятнадцяти років, а у випадку, якщо хоча б один із злочинів є особливо тяжким, загальний строк позбавлення волі може бути більшим п'ятнадцяти років, але не повинен перевищувати двадцяти п'яти років.

121. Чи може суд при складанні покарань за сукупністю вироків призначити покарання у виді позбавлення волі понад строк, встановлений у законі для цього виду покарання?

**Стаття 65 КК** Загальні засади призначення покарання

Більш суворе покарання, ніж передбачене відповідними статтями Особливої частини цього Кодексу за вчинений злочин, може бути призначене за сукупністю злочинів і за сукупністю вироків згідно зі статтями 70 та 71 ККУ.

122. Як має бути призначено покарання особі, яка була звільнена від відбування покарання з випробуванням і протягом встановленого судом іспитового строку вчинила новий злочин?

П О С Т А Н О В А ВСУ 24.10.2003 N 7 Про практику призначення судами кримінального покарання.

Роз'яснити, що у разі засудження особи за злочин, вчинений у період іспитового строку за попереднім вирокі, визначеним у порядку статей 75, 79, 104 КК ( 2341-14 ), та призначення покарання, яке згідно з частиною 3 статті 72 КК ( 2341-14 ) за сукупністю вироків складанню з іншими видами покарань не підлягає, суд, незважаючи на це, має застосувати вимоги статті 71 КК ( 2341-14 ) і визначити за сукупністю

вироки́в таке остаточне покарання, яке має бути більшим як від покарання, призначеного за новий злочин, так і від невідбутої частини покарання за попереднім вироком. У такому випадку суд визначає остаточне покарання у виді сукупності невідбутої частини покарання за попереднім вироком та покарання за новим вироком, ухваливши рішення про їх самостійне виконання.

123. Чи може суд при визначенні остаточного покарання за сукупністю вироків застосувати принцип поглинання менш суворого покарання більш суворим?

**Стаття 71 КК** Призначення покарання за сукупністю вироків

**Якщо засуджений після постановлення вироку, але до повного відбуття покарання вчинив новий злочин, суд до покарання, призначеного за новим вироком, повністю або частково приєднує невідбуту частину покарання за попереднім вироком.**

При складанні покарань за сукупністю вироків загальний строк покарання не може перевищувати максимального строку, встановленого для даного виду покарання в Загальній частині ККУ. При складанні покарань у виді позбавлення волі загальний строк покарання, остаточного призначеного за сукупністю вироків, не повинен перевищувати п'ятнадцяти років, а у випадку, якщо хоча б один із злочинів є особливо тяжким, загальний строк позбавлення волі може бути більшим п'ятнадцяти років, але не повинен перевищувати двадцяти п'яти років. **При складанні покарань у виді довічного позбавлення волі та будь-яких менш суворих покарань загальний строк покарання, остаточного призначеного за сукупністю вироків, визначається шляхом поглинення менш суворих покарань довічним позбавленням волі.**

124. Як визначається остаточне покарання, якщо після постановлення вироку і до повного відбуття покарання особа вчинила декілька злочинів?

Якщо засуджений після постановлення вироку, але до повного відбуття покарання вчинив два або більше злочинів, суд призначає покарання за ці нові злочини за правилами, передбаченими у статті 70 ККУ, а потім до остаточного покарання, призначеного за сукупністю злочинів, повністю чи частково приєднує невідбуту частину покарання за попереднім вироком.

125. За яким принципом складаються різні види покарання при визначенні остаточного покарання за сукупністю злочинів та сукупності вироків?

**КК - Стаття 72.** Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення

**1. При складанні покарань за сукупністю злочинів та сукупністю вироків менш суворий вид покарання переводиться в більш суворий вид виходячи з такого їх співвідношення:**

- 1) одному дню позбавлення волі відповідають:
  - а) один день тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або арешту;
  - б) два дні обмеження волі;
  - в) три дні службового обмеження для військовослужбовців або три дні виправних робіт;
  - г) вісім годин громадських робіт;
- 2) одному дню тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або арешту відповідають:
  - а) два дні обмеження волі;
  - б) три дні службового обмеження для військовослужбовців або три дні виправних робіт;
- 3) одному дню обмеження волі відповідають три дні службового обмеження для військовослужбовців або три дні виправних робіт;
- 4) одному дню обмеження волі або арешту відповідають вісім годин громадських робіт.

126. Якими часовими одиницями, за загальним правилом, обчислюються строки покарання?

Строки покарання обчислюються відповідно в роках, місяцях та годинах.

127. Чи передбачені кримінальним законом підстави для обчислення строку покарання в днях?

При заміні або складанні покарань, а також у разі зарахування попереднього ув'язнення допускається обчислення строків покарання у днях.

128. З яких передбачених Кримінальним кодексом підстав особа може бути звільнена від покарання?

Звільнення від покарання:

- а) щодо особи, засудженої за діяння, караність якого законом усунена (ч. 2 ст. 74);
- б) внаслідок втрати особою суспільної небезпечності (ч. 4 ст. 74);
- в) у зв'язку із закінченням строків давності (ч. 5 ст. 74);
- г) за хворобою (ст. 84);
- д) на підставі закону України про амністію або акта про помилування

129. У яких випадках закон забороняє звільняти засуджених від відбування покарання з випробуванням?

- Звільнення від відбування покарання не може бути застосований, якщо;
- а) особі призначено основне покарання у виді штрафу, громадських робіт,

арешту, тримання в дисциплінарному батальйоні для військовослужбовців, позбавлення волі на строк більше п'яти років; б) у суду з урахуванням обставин справи не виникло переконання в тому, що для виправлення особи немає необхідності в реальному виконанні покарання.

130. Які підстави передбачені кримінальним законом для звільнення особи від відбування покарання?

1. Звільнення від покарання без його призначення: 1) у зв'язку з втратою особою суспільної небезпеки (ч. 4 ст. 74 КК); 2) у зв'язку з давністю притягнення до кримінальної відповідальності (ч. 5 ст. 74 КК); 3) у зв'язку із хворобою особи (ч. 2 та ч. 3 ст. 84 КК); 4) неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру (ст. 97 КК).

2. Звільнення від подальшого відбування покарання: 1) із випробуванням (статті 75 та 104 КК); 2) із випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років (ст. 9 КК); 3) у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку (статті 80 та 106 КК); 4) умовно-дострокове звільнення (статті 81 та 107 КК); 5) у зв'язку з психічною хворобою (ч. 1 ст. 84 КК); 6) у зв'язку з іншою (не психічною) тяжкою хворобою (ч. 2 ст. 84 КК); 7) вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (ст. 83 КК); 8) у зв'язку із законом про амністію (ч. 2 ст. 86 КК); (9) у зв'язку з декриміналізацією діяння, за яке особу засуджено (ч. 2 ст. 74 КК); 10) у зв'язку з вимогами П розділу Прикінцевих та перехідних положень КК (пункти 1, 6-8, 11; ч. 1 п. 14; пункти 15-18).

131. Які права суду при звільненні особи від відбування покарання з випробуванням?

Випробування у разі звільнення особи від відбування покарання означає покладення судом на таку особу певних обов'язків, які вона має сумлінно виконувати протягом усього іспитового строку. Перелік таких обов'язків визначений у ч. 1 ст. 76 КК, а саме:

- 1) попросити публічно або в іншій формі пробачення у потерпілого;
- 2) не виїжджати за межі України на постійне місце проживання без дозволу кримінально-виконавчої інспекції;
- 3) повідомляти кримінально-виконавчу інспекцію про зміну місця проживання, роботи або навчання;
- 4) періодично з'являтися для реєстрації в кримінально-виконавчій інспекції;
- 5) пройти курс лікування від алкоголізму, наркоманії або захворювання, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб.

132. За яких підстав суд може звільнити вагітну жінку і жінку, що має неповнолітніх дітей, від відбування покарання з випробуванням?

засуджених до обмеження волі або до позбавлення волі жінок, які стали вагітними або народили дітей під час відбування покарання, крім засуджених до позбавлення волі на строк більше п'яти років за умисні тяжкі та особливо тяжкі злочини, суд може звільнити від відбування покарання в межах строку, на який згідно з законом жінку може бути звільнено від роботи у зв'язку з вагітністю, пологами і до досягнення дитиною трирічного віку.

133. За яких умов особа може бути звільнена від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку?

Особа звільняється від відбування покарання, якщо з дня набрання чинності обвинувальним вироком його не було виконано в такі строки: 1) два роки — у разі засудження до покарання менш суворого, ніж обмеження волі; 2) три роки — у разі засудження до покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі за злочин невеликої тяжкості; 3) п'ять років — у разі засудження до покарання у виді позбавлення волі за злочин середньої тяжкості, а також при засудженні до позбавлення волі на строк не більше п'яти років за тяжкий злочин; 4) десять років — у разі засудження до покарання у виді позбавлення волі на строк понад п'ять років за тяжкий злочин, а також при засудженні до позбавлення волі на строк не більше десяти років за особливо тяжкий злочин; 5) п'ятнадцять років — у разі засудження до покарання у виді позбавлення волі на строк більше десяти років за особливо тяжкий злочин.

134. За яких умов особу може бути умовно-достроково звільнено від відбування покарання?

До осіб, що відбувають покарання у виді виправних робіт, службових обмежень для військовослужбовців, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або позбавлення волі, умовно-дострокове звільнення від відбування покарання може бути застосоване після фактичного відбуття засудженим певного строку покарання

135. За яких умов особа може бути звільнена від покарання за хворобою?

Перший різновид звільнення від покарання за хворобою стосується особи, яка під час відбування покарання захворіла на психічну хворобу, що позбавляє її можливості усвідомлювати свої діяння або керувати ними.

Другий різновид звільнення від покарання стосується особи, яка після вчинення злочину або постановлення вироку захворіла на тяжку (не психічну) хворобу, що перешкоджає відбуванню покарання.

Суд у цьому випадку, може, але не зобов'язаний звільнити від покарання або від подальшого його відбування особу, що захворіла на тяжку хворобу з урахуванням не лише тяжкості захворювання, а й усіх обставин справи.

136. Чи передбачено кримінальним законом підстави для обов'язкового звільнення від покарання за хворобою?

137. У межах якого часу особа вважається такою, що має судимість? До моменту погашення або зняття судимості

138. Які обставини впливають на тривалість строків погашення судимості?

1) відбування особою основного і додаткового покарання; 2) вплив строку погашення судимості, визначеного ст. 89. Такий строк становить від одного до восьми років і залежить від виду покарання, його тривалості, ступеня тяжкості злочину, за який засуджено особу; 3) невчинення особою протягом цього строку нового злочину.

139. Як обчислюється строк погашення судимості щодо осіб звільнених від відбування покарання з випробуванням?

Після спливу випробувального строку

140. Як обчислюється строк погашення судимості щодо осіб, засуджених до позбавлення права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю?

Якщо особі було призначене додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, то строк погашення судимості починає текти після спливу останнього дня відбування цього покарання.

141. Як обчислюються строки погашення судимості у випадку невиконання вироку?

До строку погашення судимості зараховується час, протягом якого вирок не було виконано, якщо при цьому давність виконання вироку не переривалася. Якщо вирок не було виконано, судимість погашається по закінченні строків давності виконання вироку.

142. Як обчислюються строки погашення судимості у випадку дострокового звільнення від відбування покарання чи заміни невідбутої частини покарання на більш м'яке?

Якщо особу було достроково звільнено від відбування покарання, то строк погашення судимості обчислюється з дня дострокового звільнення н від відбування покарання (основного та додаткового).

Якщо невідбуту частину покарання було замінено більш м'яким покаранням, то строк погашення судимості обчислюється з дня відбуття більш м'якого покарання (основного та додаткового).

143. Яке визначення примусових заходів медичного характеру дає кримінальний закон?

Примусовими заходами медичного характеру є надання амбулаторної психіатричної допомоги, поміщення особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною цього Кодексу, в спеціальний лікувальний заклад з метою її обов'язкового лікування, а також запобігання вчиненню нею суспільно небезпечних діянь.

Примусові заходи медичного характеру - це заходи державного примусу, застосовуються судами до осіб, які вчинили суспільно-небезпечні діяння в стані неосудності або в стані осудності, але захворіли до винесення вироку чи під час відбування покарання, на душевну хворобу, що позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії або керуватися ними

144. З якою метою застосовуються примусові заходи медичного характеру?

застосовуються для лікування і соціальної адаптації душевно хворих, запобігання вчиненню ними нових суспільно-небезпечних діянь, а також для охорони їх самих.

145. До яких осіб застосовуються примусові заходи медичного характеру?

застосовуються судами до осіб, які вчинили суспільно-небезпечні діяння в стані неосудності або в стані осудності, але захворіли до винесення вироку чи під час відбування покарання, на душевну хворобу, що позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії або керуватися ними.

146. У яких випадках суд може застосувати примусові заходи медичного характеру у виді госпіталізації до психіатричного закладу із суворим наглядом?

Із суворим наглядом - щодо душевнохворого, який за своїм психічним станом і характером вчиненого суспільно-небезпечного діяння є особливо небезпечним для суспільства і потребує тримання в лікувальному закладі і лікування в умовах суворого нагляду.

147. Який орган ухвалює рішення про продовження, зміну чи припинення примусових заходів медичного характеру?

Суд

148. Який орган, з яких підстав і щодо яких осіб може застосувати примусове лікування?

Законодавець встановив підстави застосування примусового лікування, а саме сукупність юридичного та медичного критеріїв: 1) наявність у діянні винного ознак складу злочину;

2) наявність у особи хвороби, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб.

Примусове лікування може бути реалізовано судом за певних умов, а саме: 1) медичний висновок про наявність у суб'єкта злочину хвороби, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб; 2) застосування до особи за вчинений нею злочин певного виду покарання.

149. Яке визначення спеціальної конфіскації і щодо якого майна дає кримінальний закон?

Стаття 96-1 КК, *спеціальна конфіскація* полягає у примусовому безоплатному вилученні за рішенням суду у власність держави грошей,

цінностей та іншого майна у випадках, визначених цим Кодексом, за умови вчинення умисного злочину або суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною цього Кодексу, за які передбачено основне покарання у виді позбавлення волі або штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а так само передбаченого частиною першою статті 150, статтею 154, частинами другою і третьою статті 159-1, частиною першою статті 190, статтею 192, частиною першою статей 204, 209-1, 210, частинами першою і другою статей 212, 212-1, частиною першою статей 222, 229, 239-1, 239-2, частиною другою статті 244, частиною першою статей 248, 249, частинами першою і другою статті 300, частиною першою статей 301, 302, 310, 311, 313, 318, 319, 362, статтею 363, частиною першою статей 363-1, 364-1, 365-2 цього Кодексу.

Стаття 96-2 КК, *спеціальна конфіскація застосовується* у разі, якщо гроші, цінності та інше майно: 1) одержані внаслідок вчинення злочину та/або є доходами від такого майна; 2) призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення злочину, фінансування та/або матеріального забезпечення злочину або винагороди за його вчинення; 3) були предметом злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), а у разі, коли його не встановлено, – переходять у власність держави; 4) були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), який не знав і не міг знати про їх незаконне використання.

150. На яке майно не поширюються правила спеціальної конфіскації?

151. Які підстави для застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб, передбачені кримінальним законом?

152. За дії яких службових осіб до юридичної особи можуть застосовуватись заходи кримінально-правового характеру?

Підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є:

1) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених у статтях 209 і 306, частинах першій і другій статті 368-<sup>3</sup>, частинах першій і другій статті 368-<sup>4</sup>, статтях 369 і 369-<sup>2</sup> цього Кодексу;

2) незабезпечення виконання покладених на її уповноважену особу законом або установчими документами юридичної особи обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання корупції, що призвело до вчинення будь-якого із злочинів, передбачених у статтях 209 і 306, частинах першій і другій статті 368-<sup>3</sup>, частинах першій і другій статті 368-<sup>4</sup>, статтях 369 і 369-<sup>2</sup> цього Кодексу;

3) вчинення її уповноваженою особою від імені юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених у статтях 258-258-<sup>5</sup> цього Кодексу;

4) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених у статтях 109, 110, 113, 146, 147, 160, 260, 262, 436, 437, 438, 442, 444, 447 цього Кодексу.

Під уповноваженими особами юридичної особи слід розуміти службових осіб юридичної особи, а також інших осіб, які відповідно до закону, установчих документів юридичної особи чи договору мають право діяти від імені юридичної особи.

Злочини, передбачені статтями 109, 110, 113, 146, 147, 160, 209, 260, 262, 306, частинами першою і другою статті 368-<sup>3</sup>, частинами першою і другою статті 368-<sup>4</sup>, статтями 369, 369-<sup>2</sup>, 436, 437, 438, 442, 444, 447 цього Кодексу, визнаються вчиненими в інтересах юридичної особи, якщо вони призвели до отримання нею неправомірної вигоди або створили умови для отримання такої вигоди, або були спрямовані на ухилення від передбаченої законом відповідальності.

153. За яких обставин юридичні особи можуть бути звільнені від застосування заходів кримінально-правового характеру?

Юридична особа звільняється від застосування до неї заходів кримінально-правового характеру, якщо з дня вчинення її уповноваженою особою будь-якого злочину, зазначеного у статті 96-<sup>3</sup> цього Кодексу, і до дня набрання вироком законної сили минули такі строки:

- 1) три роки - у разі вчинення злочину невеликої тяжкості;
- 2) п'ять років - у разі вчинення злочину середньої тяжкості;
- 3) десять років - у разі вчинення тяжкого злочину;
- 4) п'ятнадцять років - у разі вчинення особливо тяжкого злочину.

154. Які види заходів кримінально-правового характеру можуть застосовуватись до юридичних осіб?

- 1) штраф;
- 2) конфіскація майна;
- 3) ліквідація.

155. Чи може суд застосувати штраф до юридичної особи і в якому розмірі?

Суд застосовує штраф виходячи з двократного розміру незаконно одержаної неправомірної вигоди.

156. Чи може суд застосувати штраф до юридичної особи, якщо неправомірну вигоду не було одержано або її розмір неможливо обчислити?

У разі коли неправомірну вигоду не було одержано, або її розмір неможливо обчислити, суд, залежно від ступеня тяжкості злочину, вчиненого уповноваженою особою юридичної особи, застосовує штраф у таких розмірах:

за злочин невеликої тяжкості - від п'яти до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;  
 за злочин середньої тяжкості - від десяти до двадцяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;  
 за тяжкий злочин - від двадцяти до п'ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;  
 за особливо тяжкий злочин - від п'ятдесяти до сімдесяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

157. У яких випадках суд може застосувати конфіскацію майна як захід кримінально-правового характеру?

Конфіскація майна полягає у примусовому безоплатному вилученні у власність держави майна юридичної особи і застосовується судом у разі ліквідації юридичної особи згідно з Кримінальним Кодексом.

158. У яких випадках суд може застосувати ліквідацію юридичної особи як захід кримінально-правового характеру?

Ліквідація юридичної особи застосовується судом у разі вчинення її уповноваженою особою будь-якого із злочинів, передбачених статтями 109, 110, 113, 146, 147, 160, 260, 262, 258-258-<sup>5</sup>, 436, 436-<sup>1</sup>, 437, 438, 442, 444, 447 Кримінального Кодексу.

159. Чи передбачено кримінальним законом можливість застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру за сукупністю злочинів та вироків?

### **Стаття 96-11. Застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за сукупністю злочинів**

За сукупністю злочинів в межах одного провадження суд, застосувавши до юридичної особи заходи кримінально-правового характеру за кожен злочин окремо, визначає остаточний основний захід шляхом поглинення менш суворого заходу більш суворим.

При застосуванні до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру за злочин за наявності невиконаного заходу за попереднім вироком (вироками) суду кожне з них виконується самостійно, крім випадків застосування судом ліквідації юридичної особи згідно з цим Кодексом.

160. З яких підстав, передбачених КК України суд, може звільнити неповнолітнього від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру?

Неповнолітнього, який вперше вчинив злочин невеликої тяжкості

161. Які види покарань можуть бути призначені неповнолітнім?

- 1) штраф;
- 2) громадські роботи;
- 3) виправні роботи;
- 4) арешт;
- 5) позбавлення волі на певний строк.

162. Як слід охарактеризувати поняття "державне обвинувачення"?

Державне обвинувачення - процесуальна діяльність прокурора, що полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;

163. Що означає термін "досудове слідство"?

Досудове слідство - стадія кримінального процесу, на якій слідчі збирають, перевіряють та оцінюють докази. Метою досудового слідства є встановлення події злочину та осіб, винних у його вчиненні. Починається досудове слідство після порушення кримінальної справи. Під час досудового слідства проводиться ряд певних слідчих дій, передбачених КПК України. Органами досудового слідства є слідчі прокуратури, слідчі органів внутрішніх справ, слідчі податкової міліції і слідчі органів безпеки.

Досудове слідство - форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів.

164. З якого моменту розпочинається досудове розслідування?

Досудове розслідування - одна з основних стадій Кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до єдиного реєстру досудових розслідувань, здійснюється у передбаченому законом порядку шляхом провадження слідчих, негласних слідчих (розшукових) і інших процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

165. Що означає термін "кримінальне провадження"?

Кримінальне провадження – досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність.

166. Хто за законом може бути стороною кримінального провадження з боку обвинувачення?

Відповідно до положення п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК України, стороною кримінального провадження з боку обвинувачення виступають: слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених КПК України.

167. Хто за законом може бути стороною кримінального провадження з боку захисту?

Підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їх захисники та законні представники (п. 19 ст. 3 КПК).

168. Хто за законом вважається неповнолітньою особою?

Неповнолітньою вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.

169. З якого моменту особа вважається притягнутою до кримінальної відповідальності?

Відповідно до ст. 3 КПК притягнення до кримінальної відповідальності починається з моменту повідомлення про підозру.

170. Що означає термін "обвинувачення"?

Обвинувачення - твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому КПК;

171. Що включає в себе поняття судове провадження?

Судове провадження - кримінальне провадження у суді першої інстанції, яке включає підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення, провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, Верховним Судом України, а також за нововиявленими обставинами;

172. Які із зазначених осіб можуть бути учасниками судового провадження?

Учасники судового провадження - сторони кримінального провадження, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, а також інші особи, за клопотанням або скаргою яких у випадках, передбачених цим Кодексом, здійснюється судове провадження.

173. Яким чином застосовується процесуальний закон на час проведення процесуальної дії та прийняття процесуального рішення?

Процесуальна дія проводиться, а процесуальне рішення приймається згідно з положеннями КПК, чинними на момент початку виконання такої дії або прийняття такого рішення (ст. 5).

174. Яке із зазначених положень належить до загальних засад кримінального провадження?

Загальні засади кримінального провадження:

- 1) верховенство права;
- 2) законність;
- 3) рівність перед законом і судом;
- 4) повага до людської гідності;
- 5) забезпечення права на свободу та особисту недоторканність;
- 6) недоторканність житла чи іншого володіння особи;
- 7) таємниця спілкування;
- 8) невтручання у приватне життя;
- 9) недоторканність права власності;
- 10) презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини;
- 11) свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї;
- 12) заборона двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення;
- 13) забезпечення права на захист;

- 14) доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень;
- 15) змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості;
- 16) безпосередність дослідження показань, речей і документів;
- 17) забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності;
- 18) публічність;
- 19) диспозитивність;
- 20) гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами;
- 21) розумність строків;
- 22) мова, якою здійснюється кримінальне провадження.

175. Чим слід керуватися у разі, якщо положення КПК не регулюють або неоднозначно регулюють питання кримінального провадження?

У випадках, коли положення цього Кодексу не регулюють або неоднозначно регулюють питання кримінального провадження, застосовуються загальні засади кримінального провадження, визначені частиною першою статті 7 КПК.

176. Хто за законом під час кримінального провадження має додаткові гарантії?

У випадках і порядку, передбачених цим Кодексом, певні категорії осіб (неповнолітні, іноземці, особи з розумовими і фізичними вадами тощо) під час кримінального провадження користуються додатковими гарантіями.

177. Куди слід доставити особу, затриману через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення?

**КПК - Стаття 210.** Доставлення до органу досудового розслідування  
Уповноважена службова особа зобов'язана доставити затриману особу до **найближчого підрозділу органу досудового розслідування**, в якому негайно реєструються дата, точний час (година і хвилини) доставлення затриманого та інші відомості, передбачені законодавством.

178. У чому полягає засада кримінального провадження "рівність перед законом і судом"?

Не може бути привілеїв чи обмежень у процесуальних правах, передбачених цим Кодексом, за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, громадянства, освіти, роду занять, а також за мовними або іншими ознаками

179. У якому випадку можливе втручання у таємницю спілкування (листування, телефонні розмови) ?

Втручання у таємницю спілкування можливе лише на підставі судового рішення у випадках, передбачених цим Кодексом, з метою виявлення та запобігання тяжкому чи особливо тяжкому злочину, встановлення його обставин, особи, яка вчинила злочин, якщо в інший спосіб неможливо досягти цієї мети.

180. Коли проникнення до житла чи іншого володіння особи є законним?

За добровільною згодою особи, яка володіє житлом, або на підставі ухвали слідчого судді, крім випадків, установлених частиною третьою цієї статті - слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину.

181. У якому випадку під час кримінального провадження підозрюваний, обвинувачений може бути позбавлений або обмежений у праві власності на майно?

Згідно ст. 16 КПК України лише судовим рішенням особу може бути позбавлено права власності та лише судовим рішенням обмежується право власності. Заборона або обмеження користування, розпорядження майном можуть бути застосовані лише у випадках, якщо існують обставини, які підтверджують, що їх незастосування призведе до зникнення, втрати, знищення, перетворення, пересування, відчуження майна.

182. На кого законом покладений обов'язок доводити винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення?  
Обов'язок сторони обвинувачення

183. Які дії суду передбачено законом у разі наявності сумніву щодо доведеності вини особи?

Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на користь такої особи.

184. Як слід розуміти термін змагальність сторін у кримінальному провадженні?

Кримінальне провадження здійснюється на основі змагальності, що передбачає самостійне обстоювання стороною обвинувачення і стороною захисту їхніх правових позицій, прав, свобод і законних інтересів засобами, передбаченими цим Кодексом.

Сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав, передбачених цим Кодексом.

185. Чиїм обов'язком за законом є забезпечення явки в судове засідання свідків обвинувачення?  
Обов'язок сторони обвинувачення

186. Хто у кримінальному провадженні вирішує питання забезпечення підозрюваному, обвинуваченому права на захист?

Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд зобов'язані роз'яснити підозрюваному, обвинуваченому його права та забезпечити право на кваліфіковану правову допомогу з боку обраного ним або призначеного захисника.

187. На кого законом покладений обов'язок збирати та надавати суду докази?

Обов'язок доказування обставин, передбачених статтею 91 цього Кодексу, за винятком випадків, передбачених частиною другою цієї статті, покладається на слідчого, прокурора та, в установлених цим Кодексом випадках, - на потерпілого.

Обов'язок доказування належності та допустимості доказів, даних щодо розміру процесуальних витрат та обставин, які характеризують обвинуваченого, покладається на сторону, що їх подає.

188. Як слід розуміти засаду кримінального провадження - безпосередність дослідження показань, речей і документів?

Засада безпосередності дослідження доказів означає таку побудову судового розгляду його предмета (обвинувачення, клопотання про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру), за якого судді розглядають і вирішують його за участі сторін на підставі особистого і безпосереднього ознайомлення і дослідження доказів без будь-яких проміжних ланок. Суд не вправі обґрунтовувати судові рішення доказами, які не були безпосередньо перевірені (досліджені) ним за участі сторін під час судового розгляду.

Судовий розгляд матеріалів кримінального провадження, дослідження під час нього доказів, наданих сторонами, заявлення клопотань, їх обґрунтування тощо відбувається усно: суд заслуховує показання обвинуваченого, потерпілого, свідків; оголошує протоколи слідчих (розшукових) дій, висновки експертів, спеціалістів, зміст інших документів; проводить інші судові дії, спрямовані на дослідження обставин справи, усно оголошуючи їх хід та результати.

189. Яка засада кримінального провадження визначає право сторони кримінального провадження на вільне використання своїх процесуальних прав згідно вимог КПК?

Засада диспозитивності

190. Коли за законом слідчому судді, суду надано право на здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні?

- 1) якщо обвинуваченим є неповнолітній;
- 2) розгляду справи про злочин проти статевої свободи та статевої недоторканості особи;
- 3) необхідності запобігти розголошенню відомостей про особисте та сімейне життя чи обставин, які принижують гідність особи;
- 4) якщо здійснення провадження у відкритому судовому засіданні може призвести до розголошення таємниці, що охороняється законом;
- 5) необхідності забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.

191. Яким чином проголошується судове рішення, ухвалене у закритому судовому засіданні?

Якщо судовий розгляд відбувався у закритому судовому засіданні, судове рішення проголошується прилюдно з пропуском інформації, для дослідження якої проводилося закрите судове засідання та яка на момент проголошення судового рішення підлягає подальшому захисту від розголошення.

192. Що означає поняття офіційний запис судового засідання?

Основною формою фіксування судового провадження - технічний запис та журнал судового засідання.

Офіційним записом судового засідання є лише технічний запис, здійснений судом у порядку, передбаченому КПК України.

193. Які процесуальні строки за законом вважаються розумними?

Розумними вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень. Розумні строки не можуть перевищувати передбачені цим Кодексом строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень.

194. Коли суд першої інстанції розглядає кримінальне провадження колегіально у складі трьох професійних суддів?

Кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк більше десяти років, здійснюється колегіально судом у складі трьох професійних суддів.

195. Яким складом суду першої інстанції розглядається провадження щодо злочину, за вчинення якого передбачено покарання у виді довічного позбавлення волі?

Кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, здійснюється колегіально судом у складі трьох професійних суддів, а за клопотанням обвинуваченого - судом присяжних у складі двох професійних суддів та трьох присяжних.

196. Який склад суду визначений законом для розгляду кримінального провадження стосовно неповнолітнього обвинуваченого?

Кримінальне провадження щодо розгляду стосовно неповнолітньої особи здійснюються суддею, уповноваженим згідно із Законом України "Про судоустрій і статус суддів" на здійснення кримінального провадження стосовно неповнолітніх.

197. Який суд і в якому складі вправі розглядати кримінальне провадження за виключними обставинами?

Кримінальне провадження за виключними обставинами здійснюється з підстав, визначених пунктами 1, 3 частини третьої статті 459 цього Кодексу, судом, який ухвалив рішення, що переглядається, а з підстави, визначеної пунктом 2 частини третьої статті 459 цього Кодексу, – Великою Палатою Верховного Суду

198. Який суд може здійснювати розгляд кримінального провадження про вчинення злочину суддею?

**КПК - Стаття 32. Територіальна підсудність**

2. Кримінальне провадження щодо обвинувачення судді у вчиненні кримінального правопорушення не може здійснюватися тим судом, у якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді. Якщо згідно з частиною першою цієї статті кримінальне провадження стосовно судді має здійснюватися тим судом, у якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді, кримінальне провадження здійснює суд, найбільш територіально наближений до суду, в якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді, іншої адміністративно-територіальної одиниці (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва чи Севастополя).

199. Який суд вправі розглядати кримінальне правопорушення, досудове розслідування якого проводило територіальне управління НАБУ за місцем вчинення правопорушення і у межах територіальної юрисдикції місцевого суду?

**КПК - Стаття 32. Територіальна підсудність**

3. У разі якщо кримінальне правопорушення, досудове розслідування якого проводилося територіальним управлінням Національного антикорупційного бюро України, вчинено у межах територіальної юрисдикції місцевого суду за місцезнаходженням відповідного територіального управління Національного антикорупційного бюро України, то кримінальне провадження здійснює суд, найбільш територіально наближений до суду за місцезнаходженням відповідного територіального управління Національного антикорупційного бюро України, іншої адміністративно-територіальної одиниці (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва чи Севастополя).

200. Яка інстанційна підсудність кримінального провадження за нововиявленими обставинами?

Кримінальне провадження за нововиявленими обставинами здійснюється судом, який ухвалив рішення, що переглядається.

201. Як повинен діяти суд, якому направлено кримінальне провадження з іншого суду?

Суд, якому направлено кримінальне провадження з іншого суду, розпочинає судове провадження зі стадії підготовчого судового засідання незалежно від стадії, на якій в іншому суді виникли обставини, передбачені частиною першою цієї статті.

202. На підставі чого апеляційний суд розглядає питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції суду апеляційної інстанції?

Питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції одного суду апеляційної інстанції вирішується колегією суддів відповідного суду апеляційної інстанції за поданням місцевого суду або за клопотанням сторін чи потерпілого не пізніше п'яти днів з дня внесення такого подання чи клопотання, про що постановляється вмотивована ухвала.

203. Яка особа є підозрюваною?

Підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 цього Кодексу, повідомлено про підозру, або особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення.

204. Коли особа набуває статусу обвинуваченого?

Обвинуваченим (підсудним) є особа, обвинувальний акт щодо якої переданий до суду у порядку, передбаченому статтею 291 цього Кодексу.

205. Що із зазначеного визначено законом як обов'язок підозрюваного, обвинуваченого?

Підозрюваний, обвинувачений зобов'язаний:

- 1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк - заздалегідь повідомити про це зазначених осіб;
- 2) виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження;
- 3) підкорятися законним вимогам та розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду.

206. У якому із зазначених випадків участь захисника в кримінальному провадженні є обов'язковою?

Участь захисника є обов'язковою у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів. У цьому випадку участь захисника забезпечується з моменту набуття особою статусу підозрюваного.

В інших випадках обов'язкова участь захисника забезпечується у кримінальному провадженні:

- щодо осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років, - з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;

- щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів виховного характеру, - з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;

- щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права, - з моменту встановлення цих вад;

- щодо осіб, які не володіють мовою, якою ведеться кримінальне провадження, - з моменту встановлення цього факту;

- щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішується питання про їх застосування, - з моменту встановлення факту наявності в особи психічного захворювання або інших відомостей, які викликають сумнів щодо її осудності;

- щодо реабілітації померлої особи.

207. Коли у захисника є право відмовитись від виконання своїх обов'язків?

Захисник після його залучення має право відмовитися від виконання своїх обов'язків лише у випадках:

1) якщо є обставини, які згідно з цим Кодексом виключають його участь у кримінальному провадженні;

2) незгоди з підозрюваним, обвинуваченим щодо вибраного ним способу захисту, за винятком випадків обов'язкової участі захисника;

3) умисного невиконання підозрюваним, обвинуваченим умов укладеного з захисником договору, яке проявляється, зокрема, у систематичному недодержанні законних порад захисника, порушенні вимог цього Кодексу тощо;

4) якщо він свою відмову мотивує відсутністю належної кваліфікації для надання правової допомоги у конкретному провадженні, що є особливо складним.

208. Як забезпечується підозрюваному, обвинуваченому право на отримання безоплатної правової допомоги?

Після затримання, у разі надання особі процесуального статусу підозрюваного чи обвинуваченого, слідчий, прокурор, слідчий суддя або суд зобов'язані залучити захисника, що надаватиме безоплатну правову допомогу (такий спосіб називається «залучення захисника за призначенням»), якщо:

- особу підозрюють або обвинувачують у вчиненні особливо тяжкого злочину, тобто злочину, за який передбачено покарання у виді штрафу в розмірі понад 25 тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян, позбавлення волі на строк понад 10 років або довічне позбавлення волі;

- особі менше 18 років або під час вчинення злочину, у якому таку особу підозрюють чи обвинувачують, їй було менше 18 років;

- внаслідок психічних або фізичних вад особа не здатна повно цінно здійснювати свій захист;

- особа не володіє українською мовою;

- до особи мають намір застосувати примусові заходи медичного характеру у зв'язку із психічним захворюванням (ст. 49, 52 КПК України).

Слідчий, прокурор, слідчий суддя або суд зобов'язані залучити захисника з рахунок держави також у випадках, якщо особа заявила клопотання про залучення захисника, але за відсутністю коштів чи інших об'єктивних причин не може його залучити самостійно, або у будь-яких інших випадках, якщо вони самі вирішать, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника (ст. 49 КПК України).

У разі звернення особи щодо надання одного з видів безоплатної вторинної правової допомоги Центр з її надання зобов'язаний протягом десяти днів з дня надходження звернення прийняти відповідне рішення. Якщо особа подала звернення щодо надання одного з видів правових послуг, передбачених ч. 2 ст. 13 Закону "Про безоплатну правову допомогу", до територіального органу юстиції, цей орган зобов'язаний протягом трьох днів з дня подання звернення надіслати його до Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, діяльність якого поширюється на територію відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги зобов'язаний у семиденний строк з дня отримання звернення особи прийняти рішення щодо надання безоплатної вторинної правової допомоги.

209. Як у законі виписана процедура відмови підозрюваного, обвинуваченого від захисника?

Відмова від захисника або його заміна повинна відбуватися виключно в присутності захисника після надання можливості для конфіденційного спілкування. Така відмова або заміна фіксується у протоколі процесуальної дії.

210. Хто може бути визнаний потерпілим у кримінальному провадженні?

Потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди.

Потерпілим у кримінальному провадженні є фізична та юридична особа (ст. 55 КПК):

- якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди (ч. 1 ст. 55 КПК України);

- яка звернулася із заявою про вчинення щодо неї кримінального правопорушення, що підлягає внесенню до Єдиного реєстру досудових розслідувань та служить передумовою для початку досудового розслідування (ч. 2 ст. 55 КПК України);

- яка звернулася із заявою про залучення її до провадження як потерпілого, яка підлягає обов'язковому прийняттю і реєстрації;

- яка звернулася із заявою про залучення її до провадження як потерпілого без попереднього звернення про вчинення кримінального правопорушення (ч. 3 ст. 55 КПК України);

- яка лише за її письмовою згодою визнана слідчим, прокурором, судом (за ініціативою будь-кого з цих суб'єктів) потерпілим (ч. 7 ст. 55 КПК України).

211. Чи підлягає оскарженню постанова слідчого, прокурора про відмову у визнанні особи потерпілою?

Стаття 303. КПК: на досудовому провадженні можуть бути оскаржено рішення прокурора, слідчого про відмову у визнанні потерпілим - особою, якій відмовлено у визнанні потерпілою;

212. Хто за законом може представляти інтереси потерпілого на досудовому слідстві і в суді?

- Захисник;

- Законний представник.

Якщо внаслідок кримінального правопорушення настала смерть особи або особа перебуває у стані, який унеможливує подання нею відповідної

заяви, положення частин першої-третьої цієї статті поширюються на близьких родичів чи членів сім'ї такої особи.

У випадках, якщо потерпілим є неповнолітня особа або особа, визнана недієздатною чи обмежено дієздатною, до участі в процесуальній дії разом з нею залучається її законний представник (ч. 1 ст. 59 КПК). Як законні представники можуть бути залучені батьки (усиновлювачі), а в разі їх відсутності - опікуни чи піклувальники, інші повнолітні близькі родичі чи члени сім'ї, а також представники органів опіки і піклування, установ і організацій, під опікою чи піклуванням яких перебуває неповнолітній, недієздатний чи обмежено дієздатний.

213. Як у законі вписано право потерпілого на примирення з підозрюваним, обвинуваченим?

На всіх стадіях кримінального провадження потерпілий має право примиритися з підозрюваним, обвинуваченим і укласти угоду про примирення. У передбачених законом України про кримінальну відповідальність та КПК випадках примирення є підставою для закриття кримінального провадження.

214. Які права заявника у кримінальному провадженні?

Заявник має право:

- 1) отримати від органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію;
- 2) подавати на підтвердження своєї заяви речі і документи;
- 3) отримати інформацію про закінчення досудового розслідування.

215. Хто із зазначених осіб може бути допитаний судом в якості свідка?

Свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань (стаття 65 КПК України).

**Не можуть бути допитані як свідки:**

- 1) захисник, представник потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, законний представник потерпілого, цивільного позивача у кримінальному провадженні – про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з виконанням функцій представника чи захисника;
- 2) адвокати – про відомості, які становлять адвокатську таємницю;
- 3) нотаріуси – про відомості, які становлять нотаріальну таємницю;
- 4) медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя особи – про відомості, які становлять лікарську таємницю;

5) священнослужителі – про відомості, одержані ними на сповіді віруючих;

6) журналісти – про відомості, які містять конфіденційну інформацію професійного характеру, надану за умови нерозголошення авторства або джерела інформації;

7) професійні судді, народні засідателі та присяжні – про обставини обговорення в нарадчій кімнаті питань, що виникли під час ухвалення судового рішення, за винятком випадків кримінального провадження щодо прийняття суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, ухвали;

8) особи, які брали участь в укладенні та виконанні угоди про примирення в кримінальному провадженні – про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з участю в укладенні та виконанні угоди про примирення;

9) особи, до яких застосовані заходи безпеки, – щодо дійсних даних про їх особи;

10) особи, які мають відомості про дійсні дані про осіб, до яких застосовані заходи безпеки, – щодо цих даних.

Також не можуть бути допитані як свідки без їх згоди, особи які мають право дипломатичної недоторканості, працівники дипломатичних установ - без згоди на це представника дипломатичної установи.

216. У якому випадку закон надає право експерту відмовитись від давання висновку?

Експерт може відмовитися від давання висновку, якщо поданих йому матеріалів недостатньо для виконання покладених на нього обов'язків. Заява про відмову має бути вмотивованою.

217. Що із зазначеного може бути підставою для відводу слідчого, прокурора?

Прокурор, слідчий не має права брати участь у кримінальному провадженні:

1) якщо він є заявником, потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем, членом сім'ї або близьким родичем сторони, заявника, потерпілого, цивільного позивача або цивільного відповідача;

2) якщо він брав участь у цьому ж провадженні як слідчий суддя, суддя, захисник або представник, свідок, експерт, спеціаліст, перекладач;

3) якщо він особисто, його близькі родичі чи члени його сім'ї заінтересовані в результатах кримінального провадження або існують інші обставини, які викликають обґрунтовані сумніви в його неупередженості.

218. У якому випадку може бути заявлений підставний відвід захиснику?

Ст. 78 КПК: Захисником, представником не має права бути особа, яка брала участь у цьому ж кримінальному провадженні як слідчий суддя, суддя,

присяжний, прокурор, слідчий, потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, експерт, спеціаліст, перекладач.

Особа не має права брати участь у цьому ж кримінальному провадженні як захисник, представник також у випадках:

1) якщо вона у цьому провадженні надає або раніше надавала правову допомогу особі, інтереси якої суперечать інтересам особи, яка звернулася з проханням про надання правової допомоги;

2) зупинення або припинення права на заняття адвокатською діяльністю (зупинення дії свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю або його анулювання) в порядку, передбаченому законом;

3) якщо вона є близьким родичем або членом сім'ї слідчого, прокурора, потерпілого або будь-кого із складу суду.

219. Яка доля кримінальної справи у разі задоволення відводу судді чи декількох суддів, що розглядають справу колегіально?

У разі задоволення заяви про відвід (самовідвід) судді, який здійснює судові провадження одноособово, справа розглядається в тому самому суді іншим суддею.

3. У разі задоволення заяви про відвід (самовідвід) одного чи кількох суддів із складу суду або всього складу суду, якщо справа розглядається колегією суддів,

справа розглядається в тому самому суді тим самим кількісним складом колеги суддів без участі відведених суддів із заміною останніх іншими судьями або іншим складом суддів.

220. Які наслідки задоволення заяви про відвід слідчого судді?

У разі задоволення заяви про відвід (самовідвід) слідчого судді кримінальне провадження передається на розгляд іншому слідчому судді.

221. Яка процедура вирішення питання про відвід слідчому судді, судді, який здійснює судові провадження одноособово?

У разі задоволення заяви про відвід (самовідвід) судді, який здійснює судові провадження одноособово, справа розглядається в тому самому суді іншим суддею.

222. Як визначено поняття "докази" у кримінальному процесуальному законі?

Доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому КПК порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню (ч. 1 ст. 84 КПК).

223. Які процесуальні джерела доказів передбачені законом?

Згідно з ч. 2 ст. 84, п. 3-5 гл. 4 КПК, процесуальними джерелами доказів є:

- 1) показання;
- 2) речові докази;
- 3) документи;
- 4) висновки експертів.

224. Як можна охарактеризувати належний доказ?

Належними є докази, які прямо чи непрямо підтверджують існування чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, та інших обставин, які мають значення для кримінального провадження, а також достовірність чи недостовірність, можливість чи неможливість використання інших доказів. (ст. 85 КПК)

225. Який доказ може бути допустимим у кримінальному провадженні?

Доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому КПК України

226. Коли за законом докази визнаються недопустимими?

Згідно ст. 87 КПК України недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини.

Порядок отримання доказів, вказаних у ч. 2 ст. 84 КПК, передбачає дотримання наступних вимог: 1) належний суб'єкт отримання доказів; 2) законність процесуального джерела доказів; 3) дотримання процесуального порядку отримання доказів; 4) дотримання правил фіксації ходу і результатів слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій.

У разі недотримання вищезазначених вимог доказ вважається недопустимим.

227. Яким чином суд вирішує питання про допустимість чи недопустимість доказу?

Суд вирішує питання допустимості доказів під час їх оцінки в нарадчій кімнаті під час ухвалення судового рішення.

228. У якому випадку протокол обшуку житла, проведений слідчим на підставі ухвали слідчого судді, може бути визнаний недопустимим доказом?

**КПК - Стаття 104.** Протокол

Запис, здійснений за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів під час проведення слідчим, прокурором обшуку, є невід'ємним додатком до протоколу. Дії та обставини проведення обшуку, не зафіксовані у записі, не можуть бути внесені до протоколу обшуку та використані як доказ у кримінальному провадженні.

**Стаття 107.** Застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження

Рішення про фіксацію процесуальної дії за допомогою технічних засобів під час досудового розслідування приймає особа, яка проводить відповідну процесуальну дію. За клопотанням учасників процесуальної дії застосування технічних засобів фіксування є обов'язковим.

**Виконання ухвали слідчого судді, суду про проведення обшуку в обов'язковому порядку фіксується за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів.**

**Незастосування технічних засобів фіксування кримінального провадження у випадках, якщо воно є обов'язковим, тягне за собою недійсність відповідної процесуальної дії та отриманих внаслідок її вчинення результатів, за винятком випадків, якщо сторони не заперечують проти визнання такої дії та результатів її здійснення чинними.**

229. Чи можуть бути відомості про судимості підозрюваного, обвинуваченого або по вчинення ним інших злочинів допустимими доказами на підтвердження винуватості у вчиненні кримінального правопорушення?

ні

230. Яка із зазначених обставин підлягає доказуванню у кримінальному провадженні?

У кримінальному провадженні підлягають доказуванню:

1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення);

2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення;

3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат;

4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження;

5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання.

231. У чому полягає процес доказування у кримінальному провадженні?

**Доказування** у кримінальному процесі являє собою здійснювану в передбаченому законом порядку діяльність слідчого, прокурора та суду за участю інших суб'єктів процесуальних правовідносин зі збирання, дослідження, перевірки та оцінки фактичних даних (доказів), використання їх у встановленні істини у справі, обґрунтуванні висновків та рішень, які приймаються. Процесуальна форма доказування визначається його змістом.

**Процес доказування** — це шлях відтворення реальної картини події кримінального правопорушення, з'ясування її сутності та вироблення на підставі цього відповідних процесуальних рішень.

Процес доказування складається з 3 елементів:

- 1) збирання;
- 2) перевірка;
- 3) оцінка доказів.

232. Хто за законом зобов'язаний доказувати належність та допустимість доказів, які надаються суду?

Обов'язок доказування належності та допустимості доказів, даних щодо розміру процесуальних витрат та обставин, які характеризують обвинуваченого, покладається на сторону, що їх подає.

233. На кого законом покладений обов'язок по збиранню доказів у кримінальному провадженні?

Обов'язок доказування обставин, передбачених статтею 91 цього Кодексу, за винятком випадків, передбачених частиною другою цієї статті, покладається на слідчого, прокурора та, в установлених цим Кодексом випадках, - на потерпілого.

234. Як повинен діяти захисник, потерпілий у разі винесення слідчим, прокурором постанови про відмову у задоволенні клопотання про проведення певної слідчої (розшукової) чи негласної слідчої (розшукової) дії?

Відповідно до глави 26 КПК України вирішення скарг на дії, рішення чи бездіяльність слідчого або прокурора під час досудового розслідування відноситься до компетенції слідчих суддів.

Рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій – можуть бути оскаржені слідчому судді особою, якій відмовлено у задоволенні клопотання, її представником, законним представником чи захисником.

235. Яким чином з'ясовується достовірність показань свідка в судовому засіданні?

Перехресний допит вважається основним способом перевірки показань свідка, під час якого сторони кримінального провадження мають право ставити свідку запитання щодо: а) його можливості сприймати факти, про які він дає показання; б) інших обставин, які можуть мати значення для оцінки достовірності показань свідка; в) попередніх показань, які не узгоджуються із його щойно наданими показаннями тощо.

236. Як слід оцінювати показання з чужих слів, якщо вони даються співробітником оперативного підрозділу чи слідчим стосовно пояснень особи під час здійснення ними процесуальних дій на досудовому слідстві?

Не можуть бути визнані допустимим доказом показання з чужих слів, якщо вони даються слідчим, прокурором, співробітником оперативного підрозділу або іншою особою стосовно пояснень осіб, наданих слідчому, прокурору або співробітнику оперативного підрозділу під час здійснення ними кримінального провадження.

237. Що слід враховувати суду при прийнятті рішення про достовірність показань з чужих слів?

Суд має право визнати допустимим доказом показання з чужих слів незалежно від можливості допитати особу, яка надала первинні пояснення, у виняткових випадках, якщо такі показання є допустимим доказом згідно з іншими правилами допустимості доказів.

При прийнятті цього рішення суд зобов'язаний враховувати:

- 1) значення пояснень і показань, у випадку їх правдивості, для з'ясування певної обставини і їх важливість для розуміння інших відомостей;
- 2) інші докази щодо питань, передбачених пунктом 1 цієї частини, які подавалися або можуть бути подані;
- 3) обставини надання первинних пояснень, які викликають довіру щодо їх достовірності;
- 4) переконливість відомостей щодо факту надання первинних пояснень;
- 5) складність спростування пояснень, показань з чужих слів для сторони, проти якої вони спрямовані;
- 6) співвідношення показань з чужих слів з інтересами особи, яка надала ці показання;
- 7) можливість допиту особи, яка надала первинні пояснення, або причини неможливості такого допиту.

238. Які підстави для визнання документу речовим доказом?

Речовими доказами є матеріальні об'єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, в тому числі предмети,

що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом.

Документи є речовими доказами, якщо вони містять ознаки, зазначені в частині першій цієї статті.

239. Що із зазначеного може бути визнано документом у кримінальному провадженні?

Документом є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження.

До документів, за умови наявності в них відомостей, передбачених частиною першою цієї статті, можуть належати:

1) матеріали фотозйомки, звукозапису, відеозапису та інші носії інформації (у тому числі електронні);

2) матеріали, отримані внаслідок здійснення під час кримінального провадження заходів, передбачених чинними міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України;

3) складені в порядку, передбаченому цим Кодексом, протоколи процесуальних дій та додатки до них, а також носії інформації, на яких за допомогою технічних засобів зафіксовано процесуальні дії;

4) висновки ревізій та акти перевірок.

240. Як вирішується питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів, які були надані суду?

Документ повинен зберігатися протягом усього часу кримінального провадження. За клопотанням володільця документа слідчий, прокурор, суд можуть видати копії цього документа, за необхідності - його оригінал, долучивши замість них до кримінального провадження завірени копії.

Речові докази та документи, надані суду, зберігаються в суді, за винятком випадків, передбачених частиною шостою цієї статті, а також речових доказів у вигляді громіздких або інших предметів, що вимагають спеціальних умов зберігання, які можуть знаходитися в іншому місці зберігання.

6. Речові докази, що не містять слідів кримінального правопорушення, у вигляді предметів, великих партій товарів, зберігання яких через громіздкість або з інших причин неможливо без зайвих труднощів або витрати по забезпеченню спеціальних умов зберігання яких співмірні з їх вартістю, а також речові докази у вигляді товарів або продукції, що піддаються швидкому псуванню:

1) повертаються власнику або переляються йому на відповідальне зберігання, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження;

2) передаються за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності - за рішенням слідчого судді, суду для реалізації, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження;

3) знищуються за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності - за рішенням слідчого судді, суду, якщо такі товари або продукція, що піддаються швидкому псуванню, мають непридатний стан;

4) передаються для їх технологічної переробки або знищуються за рішенням слідчого судді, суду, якщо вони відносяться до вилучених з обігу предметів чи товарів, а також якщо їх тривале зберігання небезпечно для життя чи здоров'я людей або довкілля.

Питання про долю речових доказів і документів, які були надані суду, вирішується судом при ухваленні судового рішення, яким закінчується кримінальне провадження. Такі докази і документи повинні зберігатися до набрання рішенням законної сили. При цьому:

1) гроші, цінності та інше майно, які належать обвинуваченому і були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення, конфіскуються;

2) гроші, цінності та інше майно, які призначалися для схилення особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та (або) матеріального забезпечення кримінальних правопорушень або винагороди за їх вчинення, конфіскуються;

3) майно, яке вилучене з обігу, передається відповідним установам або знищується;

4) майно, яке не має ніякої цінності і не може бути використане, знищується, а в разі необхідності - передається до криміналістичних колекцій експертних установ або заінтересованим особам на їх прохання;

5) гроші, цінності та інше майно, які були об'єктом кримінального правопорушення або іншого суспільно небезпечного діяння, повертаються законним володільцям, а в разі невстановлення їх - передаються в дохід держави в установленому Кабінетом Міністрів України порядку;

6) гроші, цінності та інше майно, набуте в результаті вчинення кримінального правопорушення, доходи від них передаються в дохід держави;

7) документи, що є речовими доказами, залишаються у матеріалах кримінального провадження протягом усього часу їх зберігання.

спеціальна конфіскація полягає у примусовому безоплатному вилученні за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна за умови вчинення злочину у випадках, передбачених в Особливій частині КК України.

Спеціальна конфіскація застосовується у разі, якщо гроші, цінності та інше майно:

- одержані внаслідок вчинення злочину та/або є доходами від такого майна. Дані обставини повинні бути доведені в ході кримінального провадження;

- призначалися (використовувалися) для схилення особи до вчинення злочину, фінансування та/або матеріального забезпечення злочину або винагороди за його вчинення;
- були предметом злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), а у разі, коли його не встановлено, – переходять у власність держави;
- були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), який не знав і не міг знати про їх незаконне використання.

У разі якщо гроші, цінності та інше майно, зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті, були повністю або частково перетворені в інше майно, спеціальній конфіскації підлягає повністю або частково перетворене майно. Якщо конфіскація грошей, цінностей та іншого майна, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, на момент прийняття судом рішення про спеціальну конфіскацію неможлива внаслідок їх використання або неможливості виділення з набутого законним шляхом майна, або відчуження, або з інших причин, суд виносить рішення про конфіскацію грошової суми, що відповідає вартості такого майна.

Спеціальна конфіскація не застосовується до грошей, цінностей та іншого майна, зазначених у цій статті, які згідно із законом підлягають поверненню власнику (законному володільцю) або призначені для відшкодування шкоди, завданої злочином";

Ст. 100 КПК зазначає, що питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів, які були надані суду, **вирішується судом під час ухвалення судового рішення**, яким закінчується кримінальне провадження. Такі докази і документи повинні зберігатися до набрання рішенням законної сили. У разі закриття кримінального провадження слідчим або прокурором питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів вирішується ухвалою суду на підставі відповідного клопотання, яке розглядається згідно із статтями 171 – 174 цього Кодексу. Під час вирішення питання щодо спеціальної конфіскації **насамперед має бути вирішене питання про повернення грошей, цінностей та іншого майна власнику (законному володільцю) та/або про відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням**.

241. Як вирішується доля документів, які надані суду як речові докази?

Документ повинен зберігатися протягом усього часу кримінального провадження. За клопотанням володільця документа слідчий, прокурор, суд можуть видати копії цього документа, за необхідності - його оригінал, долучивши замість них до кримінального провадження завірени копії.

Речові докази та документи, надані суду, зберігаються в суді, за винятком випадків, передбачених частиною шостою цієї статті, а також речових доказів у вигляді громіздких або інших предметів, що вимагають спеціальних умов зберігання, які можуть знаходитися в іншому місці зберігання.

242. На кого за законом покладений обов'язок надати суду висновок експерта?

Кожна сторона кримінального провадження має право надати суду висновок експерта, який ґрунтується на його наукових, технічних або інших спеціальних знаннях.

243. Яку доказову силу має висновок експерта в кримінальному провадженні?

Закон не визначає наперед сили і значення доказів, а достовірність того чи іншого доказу визначаються щоразу тією особою чи органом, який проводить досудове розслідування, та судом. Висновок експерта не є обов'язковим для органів досудового розслідування, прокурора та суду і вони мають право не погодитися з висновками експерта. Вказівка на недопустимість некритичного відношення до висновку експерта й необхідність його ретельної та всебічної оцінки відповідно до загальних правил оцінки доказів міститься у багатьох рішеннях вищих судових інстанцій. Незгода органів досудового розслідування, прокурора або суду з висновком експерта повинна бути вмотивованою у відповідному процесуальному рішенні (постанові, ухвалі, вирoku).

244. Що є обов'язковою складовою змісту висновку експерта?

У висновку експерта повинно бути зазначено:

- 1) коли, де, ким (ім'я, освіта, спеціальність, свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта, стаж експертної роботи, науковий ступінь, вчене звання, посада експерта) та на якій підставі була проведена експертиза;
- 2) місце і час проведення експертизи;
- 3) хто був присутній при проведенні експертизи;
- 4) перелік питань, що були поставлені експертові;
- 5) опис отриманих експертом матеріалів та які матеріали були використані експертом;
- 6) докладний опис проведених досліджень, у тому числі методи, застосовані у дослідженні, отримані результати та їх експертна оцінка;
- 7) обґрунтовані відповіді на кожне поставлене питання.

У висновку експерта обов'язково повинно бути зазначено, що його попереджено про відповідальність за завідомо неправдивий висновок та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків.

245. Як фіксуються процесуальні дії під час судового засідання?

Фіксування судового провадження в сенсі п. 23 ч. 1 ст. 3 КПК здійснюється в журналі судового засідання та одночасно і без виключень згідно з п. 7 ч. 3 ст. 129 Конституції України та ч. 5 ст. 27 КПК у повному обсязі технічними засобами, якими може бути техніка звукозапису та іноді - відеозапису й фотографії, причому офіційним записом судового засідання є лише технічний запис, здійснений судом у передбаченому КПК порядку.

246. Виконання якої ухвали слідчого судді обов'язково фіксується за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів?

Рішення про фіксацію процесуальної дії за допомогою технічних засобів під час досудового розслідування приймає особа, яка проводить відповідну процесуальну дію. За клопотанням учасників процесуальної дії застосування технічних засобів фіксування є обов'язковим.

Виконання ухвали слідчого судді, суду про проведення обшуку в обов'язковому порядку фіксується за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів.

247. У яких випадках фіксування судового засідання за допомогою технічних засобів є обов'язковим?

У двох випадках застосування технічних засобів фіксування є обов'язковим: за клопотанням учасників процесуальної дії; у суді під час судового провадження. Наявність останнього положення у ч. 4 коментованої статті пояснюється тим, що відповідно до п. 7 ч. 3 ст. 129 Конституції України однією із засад судочинства є повне фіксування судового процесу технічними засобами.

У частині 5 ст. 27 КПК зазначено, що під час судового розгляду забезпечується повне фіксування судового засідання за допомогою звукозаписувального технічного засобу.

248. Які відомості повинен обов'язково містити реєстр матеріалів досудового розслідування?

Реєстр матеріалів досудового розслідування повинен містити:

1) номер та найменування процесуальної дії, проведеної під час досудового розслідування, а також час її проведення;

2) реквізити процесуальних рішень, прийнятих під час досудового розслідування;

3) вид заходу забезпечення кримінального провадження, дату і строк його застосування.

249. Що таке обвинувальний акт у кримінальному провадженні?

Обвинувальний акт - це кримінальний процесуальний акт, в якому відображається рішення слідчого, затверджене прокурором, чи самого прокурора про закінчення досудового розслідування і переведення обвинувачення до суду.

250. У яких випадках за законом здійснюється повідомлення учасників кримінального провадження?

Повідомлення учасників кримінального провадження з приводу вчинення процесуальних дій здійснюється у випадку, якщо участь цих осіб у таких діях не є обов'язковою.

251. Що таке процесуальні строки?

Процесуальні строки - це встановлені законом або відповідно до нього прокурором, слідчим суддею або судом проміжки часу, у межах яких учасники кримінального провадження зобов'язані (мають право) приймати процесуальні рішення чи вчиняти процесуальні дії.

Процесуальні строки у кримінальному провадженні - це проміжки часу встановлені на основі Конституції України та міжнародно-правових документів кримінальним процесуальним законом або відповідно до нього прокурором, слідчим суддею, судом, у межах яких учасники кримінального провадження зобов'язані чи мають право приймати процесуальні рішення або вчиняти процесуальні дії.

252. Які види процесуальних строків визначено законом?

Класифікація строків у кримінальному провадженні

- залежно від того, ким встановлюються ті чи інші строки (строки, встановлені законом або відповідно до нього прокурором, слідчим суддею або судом; строки, визначенні у рішеннях правозастосовувача);

- за належністю до регулювання провадження на окремих стадіях кримінального процесу (процесуальні строки, які регулюють правовідносини під час досудового розслідування; в стадіях судового провадження; строки, дія яких розповсюджується одночасно на різні стадії кримінального процесу);

- залежно від функціонального призначення строків у кримінальному процесі (строки, які гарантують права і законні інтереси учасників кримінального процесу; строки, які гарантують швидкість розслідування та судового розгляду; строки, які гарантують здійснення прокурорського нагляду за додержанням законів у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням та судового контролю у кримінальному провадженні);

- залежно від того, кому адресовані строки (строки, що адресовані суду, сторонам та іншим учасникам кримінального провадження);

- за цілями, для яких встановлені строки (строки здійснення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, судових та інших

процесуальних дій; строки прийняття процесуальних рішень; строки застосування заходів забезпечення кримінального провадження; строки заявлення учасниками кримінальної процесуальної діяльності клопотань, подання скарг);

- за визначеністю строків (абсолютно визначені; відносно визначені; не визначені; альтернативні (загальні та виключні));

- за правовими наслідками закінчення строків у кримінальному процесі (обмежуючі в часі дії, вчинення яких залежить від волі суб'єкта і які є його правом; обмежуючі в часі вчинення обов'язкових процесуальних дій; обмежуючі триваючі дії);

- відповідно до загальноприйнятого в теорії права поділу строків за юридичними наслідками(правовстановлюючі (правостворюючі); правозмінюючі та правоприпиняючі (правообмежуючі)).

253. Як слід обчислювати процесуальний строк, визначений законом у днях та місяцях?

Відповідно до КПК України строки, що встановлені кримінально-процесуальним законом, обчислюються в годинах, добах(днях) та місяцях. При обчисленні строків не беруться до уваги той день і та година, з яких починається строк.

При обчисленні строку в добах строк закінчується о 24 годині останньої доби. Якщо відповідну дію необхідно провести в суді або в органах дізнання та попереднього слідства, то строк закінчується у встановлений час закінчення робочого дня в цих установах.

При обчисленні строків у місяцях строк закінчується у відповідне число останнього місяця.

Якщо закінчення строку припадає на вихідний день, то останнім днем строку вважається наступний робочий день.

Якщо закінчення строку, яких рахується у місяцях, припадає на той місяць, який не має відповідного числа, то строк закінчується в останній день цього місяця.

254. Коли слідчий суддя, суд вправі встановлювати процесуальні строки?

Для забезпечення виконання сторонами кримінального провадження вимог розумного строку слідчий суддя, суд має право встановлювати процесуальні строки у межах граничного строку, передбаченого цим Кодексом, з урахуванням обставин, встановлених під час відповідного кримінального провадження.

255. Яким критеріям повинні відповідати строки, що встановлюються прокурором, слідчим суддею, судом?

Будь-які строки, що встановлюються прокурором, слідчим суддею або судом, не можуть перевищувати меж граничного строку, передбаченого КПК, та мають бути такими, що дають достатньо часу для вчинення відповідних процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень та не перешкоджають реалізації права на захист.

256. Яким чином вирішується питання про поновлення процесуального строку?

Суд поновлює або продовжує строк, встановлений відповідно законом або судом, за клопотанням сторони або іншої особи у разі його пропущений з поважних причин. 2. Питання про поновлення чи продовження пропущеного строку вирішує суд, у якому належало вчинити процесуальну дію або до якого потрібно було подати документ чи доказ.

257. Що із зазначеного відноситься до процесуальних витрат?

Процесуальні витрати складаються із:

- 1) витрат на правову допомогу;
- 2) витрат, пов'язаних із прибуттям до місця досудового розслідування або судового провадження;
- 3) витрат, пов'язаних із залученням потерпілих, свідків, спеціалістів, перекладачів та експертів;
- 4) витрат, пов'язаних із зберіганням і пересиланням речей і документів.

258. Хто несе витрати, пов'язані з оплатою допомоги захисника у кримінальному провадженні?

Витрати, пов'язані з оплатою допомоги захисника, несе підозрюваний, обвинувачений, крім випадків, передбачених частиною третьою цієї статті.

Допомога захисника, залученого для здійснення захисту за призначенням у випадках, передбачених цим Кодексом та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, надається за рахунок коштів Державного бюджету України і є безоплатною для підозрюваного, обвинуваченого.

259. Хто несе витрати, пов'язані з оплатою правової допомоги представника потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача та юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження?

Витрати, пов'язані з оплатою допомоги представника потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача та юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, які надають правову допомогу за договором, несе відповідно потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, юридична особа, щодо якої здійснюється провадження.

260. Яким чином розподіляються процесуальні витрати?

У разі ухвалення обвинувального вироку суд стягує з обвинуваченого на користь потерпілого всі здійснені ним документально підтверджені процесуальні витрати. За відсутності в обвинуваченого коштів, достатніх для відшкодування зазначених витрат, вони компенсуються потерпілому за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом для компенсації шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

У разі ухвалення обвинувального вироку суд стягує з обвинуваченого на користь держави документально підтверджені витрати на залучення експерта.

261. Який порядок стягнення витрат на залучення експерта?

Експертам, спеціалістам, перекладачам оплачуються проїзд, а також добові в разі переїзду до іншого населеного пункту. Експертам, спеціалістам і перекладачам повинна бути сплачена винагорода за виконану роботу, якщо це не є їх службовим обов'язком.

262. Як вирішується питання відшкодування (компенсації) шкоди потерпілому?

Підозрюваний, обвинувачений, а також за його згодою будь-яка інша фізична чи юридична особа має право на будь-якій стадії кримінального провадження відшкодувати шкоду, завдану потерпілому, територіальній громаді, державі внаслідок кримінального правопорушення.

Шкода, завдана кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням, може бути стягнута судовим рішенням за результатами розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні.

Шкода, завдана потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, компенсується йому за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом.

263. Хто вправі пред'явити цивільний позов у кримінальному провадженні?

Особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди.

Цивільний позов в інтересах держави пред'являється прокурором. Цивільний позов може бути поданий прокурором у випадках, встановлених законом, також в інтересах громадян, які через фізичний чи матеріальний стан, неповноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самотійно захистити свої права.

264. У якому випадку прокурор може пред'явити цивільний позов у кримінальному провадженні?

Цивільний позов може бути поданий прокурором у випадках, встановлених законом, також в інтересах громадян, які через фізичний чи матеріальний стан, неповноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самотійно захистити свої права.

265. Які вимоги за законом пред'являються до змісту позовної заяви у кримінальному провадженні?

Форма та зміст позовної заяви повинні відповідати вимогам, встановленим до позовів, які пред'являються у порядку цивільного судочинства.

Відповідно до ст. 119 ЦПК позовна заява подається в письмовій формі.

Позовна заява повинна містити:

- 1) найменування суду, до якого подається заява;
- 2) ім'я (найменування) позивача і відповідача, а також ім'я представника позивача, якщо позовна заява подається представником, їх місце проживання (перебування) або місцезнаходження, поштовий індекс, номери засобів зв'язку, якщо такі відомі;
- 3) зміст позовних вимог;
- 4) ціну позову щодо вимог майнового характеру;
- 5) виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги;
- 6) зазначення доказів, що підтверджують кожну обставину, наявність підстав для звільнення від доказування;
- 7) перелік документів, що додаються до заяви.

266. У якому випадку суд відмовляє у задоволенні цивільного позову? У разі встановлення відсутності події кримінального правопорушення суд відмовляє в позові.

267. Яка мета застосування заходів забезпечення кримінального провадження?

Заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються з метою досягнення дієвості цього провадження.

268. Що із зазначеного відноситься до заходів забезпечення кримінального провадження?

Заходами забезпечення кримінального провадження є:

- 1) виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід;

- 2) накладення грошового стягнення;
- 3) тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом;
- 4) відсторонення від посади;
- 5) тимчасовий доступ до речей і документів;
- 6) тимчасове вилучення майна;
- 7) арешт майна;
- 8) затриманий особи;
- 9) запобіжні заходи.

269. Яка територіальна підсудність розгляду клопотань слідчого про застосування заходів забезпечення кримінального провадження?

Відповідно до частини 2 статті 132 КПК клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження на підставі ухвали слідчого судді подається до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування.

270. Яка обставина повинна бути доведена прокурором для того, щоб клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження було задоволено судом?

Підставами для застосування заходів забезпечення кримінального провадження КПК визначає:

- існування обґрунтованої підозри щодо вчинення кримінального правопорушення такого ступеня тяжкості, що може бути підставою для застосування заходів забезпечення кримінального провадження;
- потреби досудового розслідування виправдовують такий ступінь втручання у права і свободи особи, про який ідеться у клопотанні слідчого, прокурора;
- може бути виконане завдання, для виконання якого слідчий, прокурор звертається із клопотанням.

При цьому слідчим суддям та суду слід враховувати, що обов'язок доведення існування зазначених обставин КПК покладає на слідчого, прокурора, який звертається із відповідним клопотанням.

271. Що із зазначеного є запобіжним заходом?

- 1) особисте зобов'язання (ст. 179 КПК);
- 2) особиста порука (ст. 180 КПК);
- 3) застава (ст. 182 КПК);
- 4) домашній арешт (ст. 181 КПК);
- 5) тримання під вартою (ст. 183 КПК).
- 6) затримання - тимчасовий запобіжний захід (ст.ст. 187-191, ст.ст. 207-213 КПК).

272. Який із зазначених запобіжних заходів є тимчасовим запобіжним заходом?

Затримання - тимчасовий запобіжний захід (ст.ст. 187-191, ст.ст. 207-213 КПК).

273. Яка підстава для відмови слідчим суддею у задоволенні клопотання про застосування запобіжного заходу?

**КПК - Стаття 177.** Мета і підстави застосування запобіжних заходів

1. Метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам:

- 1) переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду;
- 2) знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;
- 3) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;
- 4) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;
- 5) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

2. Підставою застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, передбачені частиною першою цієї статті. Слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу без наявності для цього підстав, передбачених цим Кодексом.

274. Яка мета застосування запобіжних заходів?

Метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам:

- 1) переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду;
- 2) знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;
- 3) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;
- 4) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;
- 5) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

275. На кого законом покладений обов'язок контролювати виконання ухвали про застосування запобіжного заходу у виді особистого зобов'язання та особистої поруки?

Контроль за виконанням особистого зобов'язання здійснює слідчий, а якщо справа перебуває у провадженні суду, - прокурор.

Контроль за виконанням зобов'язань про особисту поруку здійснює слідчий, а якщо справа перебуває у провадженні суду, - прокурор.

276. До кого за законом можливо застосувати запобіжний захід у виді домашнього арешту?

Домашній арешт може бути застосовано до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за вчинення якого законом передбачено покарання у виді позбавлення волі.

277. Щодо якої особи може бути застосований запобіжний захід у виді тримання під вартою?

Тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим статтею 177 цього Кодексу.

Запобіжний захід у вигляді тримання під вартою не може бути застосований, окрім як:

1) до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, - виключно у разі, якщо прокурором, крім наявності підстав, передбачених статтею 177 цього Кодексу, буде доведено, що підозрюваний, обвинувачений не виконав обов'язки, покладені на нього при застосуванні іншого, раніше обраного запобіжного заходу, або не виконав у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує;

2) до раніше судимої особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк до трьох років, виключно у разі, якщо прокурором, крім наявності підстав, передбачених статтею 177 цього Кодексу, буде доведено, що, перебуваючи на волі, ця особа переховувалася від органу досудового розслідування чи суду, перешкоджала кримінальному провадженню або їй повідомлено про підозру у вчиненні іншого злочину;

3) до раніше не судимої особи, яка підозрюється чи обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк до п'яти років, - виключно у разі, якщо прокурором, крім наявності підстав, передбачених статтею 177 цього

Кодексу, буде доведено, що перебуваючи на волі, ця особа переховувалася від органу досудового розслідування чи суду, перешкоджала кримінальному провадженню або їй повідомлено про підозру у вчиненні іншого злочину;

4) до раніше не судимої особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад п'ять років;

5) до раніше судимої особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад три роки;

б) до особи, яку розшукують компетентні органи іноземної держави за кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким може бути вирішено питання про видачу особи (екстрадицію) такій державі для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку, в порядку і на підставах, передбачених розділом IX цього Кодексу або міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

278. У якому випадку слідчий суддя задовольняє клопотання слідчого, прокурора про надання дозволу на затримання підозрюваного з метою його приводу?

Якщо прокурор доведе, що зазначені у клопотанні про застосування запобіжного заходу обставини вказують на наявність підстав для тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого, а також є достатні підстави вважати, що:

1) підозрюваний, обвинувачений переховується від органів досудового розслідування чи суду;

2) одержавши відомості про звернення слідчого, прокурора до суду із клопотанням про застосування запобіжного заходу, підозрюваний, обвинувачений до початку розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу вчинить дії, які є підставою для застосування запобіжного заходу і зазначені у статті 177 цього Кодексу.

279. З якого моменту ухвала слідчого судді про дозвіл на затримання з метою приводу втрачає законну силу?

Ухвала про дозвіл на затримання з метою приводу втрачає законну силу з моменту:

1) приводу підозрюваного, обвинуваченого до суду;

2) закінчення строку дії ухвали, зазначеного в ній, або закінчення шести місяців із дати постановлення ухвали, у якій не зазначено строку її дії;

3) відкликання ухвали прокурором.

280. У якому випадку слідчий суддя, суд має право розглядати клопотання та обрати запобіжний захід у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного, обвинуваченого?

Слідчий суддя, суд може розглянути клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та обрати такий запобіжний захід за відсутності підозрюваного, обвинуваченого, лише у разі, якщо прокурором, крім наявності підстав, передбачених статтею 177 цього Кодексу, буде доведено, що підозрюваний, обвинувачений оголошений у міжнародний розшук.

281. Як повинна діяти уповноважена службова особа після затримання підозрюваного, обвинуваченого на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання?

Затримана на підставі ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше тридцяти шести годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до слідчого судді, суду, який постановив ухвалу про дозвіл на затримання з метою приводу.

Службова особа, яка на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання затримала особу, зобов'язана негайно вручити їй копію зазначеної ухвали.

6. Уповноважена службова особа (особа, якій законом надане право здійснювати затримання), яка заримала особу на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання або у якій під вартою тримається особа, щодо якої діє ухвала про дозвіл на затримання, негайно повідомляє про це слідчого, прокурора, зазначеного в ухвалі

282. Які обставини зобов'язаний встановити слідчий суддя, суд під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу?

**КПК - Стаття 178.** Обставини, що враховуються при обранні запобіжного заходу

1. При вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у статті 177 цього Кодексу, **слідчий суддя, суд на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів зобов'язаний оцінити в сукупності всі обставини, у тому числі:**

1) вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення;

2) тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується;

3) вік та стан здоров'я підозрюваного, обвинуваченого;

4) міцність соціальних зв'язків підозрюваного, обвинуваченого в місці його постійного проживання, у тому числі наявність в нього родини й утриманців;

- 5) наявність у підозрюваного, обвинуваченого постійного місця роботи або навчання;
- 6) репутацію підозрюваного, обвинуваченого;
- 7) майновий стан підозрюваного, обвинуваченого;
- 8) наявність судимостей у підозрюваного, обвинуваченого;
- 9) дотримання підозрюваним, обвинуваченим умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше;
- 10) наявність повідомлення особі про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення;
- 11) розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється, обвинувачується особа, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини.

283. Яка доля ухвали слідчого судді, якщо судом не буде продовжено передбачений законом строк дії покладених на підозрюваного, обвинуваченого обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК?

**КПК - Стаття 194.** Застосування запобіжного заходу

5. Якщо під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою, прокурор доведе наявність всіх обставин, передбачених частиною першою цієї статті, слідчий суддя, суд застосовує відповідний запобіжний захід, зобов'язує підозрюваного, обвинуваченого прибувати за кожною вимогою до суду або до іншого визначеного органу державної влади, а також виконувати один або кілька обов'язків, необхідність покладення яких була доведена прокурором, а саме:

- 1) прибувати до визначеної службової особи із встановленою періодичністю;
- 2) не відлучатися із населеного пункту, в якому він зареєстрований, проживає чи перебуває, без дозволу слідчого, прокурора або суду;
- 3) повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та/або місця роботи;
- 4) утримуватися від спілкування з будь-якою особою, визначеною слідчим суддею, судом, або спілкуватися з нею із дотриманням умов, визначених слідчим суддею, судом;
- 5) не відвідувати місця, визначені слідчим суддею або судом;
- 6) пройти курс лікування від наркотичної або алкогольної залежності;
- 7) докласти зусиль до пошуку роботи або до навчання;
- 8) здати на зберігання до відповідних органів державної влади свій паспорт (паспорти) для виїзду за кордон, інші документи, що дають право на виїзд з України і в'їзд в Україну;
- 9) носити електронний засіб контролю.

6. Обов'язки, передбачені частиною п'ятою цієї статті, можуть бути покладені на підозрюваного, обвинуваченого на строк не більше двох

місяців. У разі необхідності цей строк може бути продовжений за клопотанням прокурора в порядку, передбаченому статтею 199 цього Кодексу. **Після закінчення строку, в тому числі продовженого, на який на підозрюваного, обвинуваченого були покладені відповідні обов'язки, ухвала про застосування запобіжного заходу в цій частині припиняє свою дію і обов'язки скасовуються.**

284. Що із зазначеного повинна обов'язково містити ухвала слідчого судді, суду про застосування запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою?

**КПК - Стаття 196.** Ухвала про застосування запобіжних заходів

1. В ухвалі про застосування запобіжного заходу слідчий суддя, суд зазначає відомості про:

1) кримінальне правопорушення (його суть і правову кваліфікацію із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність), у якому підозрюється, обвинувачується особа;

2) обставини, які свідчать про існування ризиків, передбачених статтею 177 цього Кодексу;

3) обставини, які свідчать про недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризикам, передбаченим статтею 177 цього Кодексу;

4) посилення на докази, які обґрунтовують ці обставини;

5) запобіжний захід, який застосовується.

2. В ухвалі про застосування запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою, зазначаються конкретні обов'язки, передбачені частиною п'ятою статті 194 цього Кодексу, що покладаються на підозрюваного, обвинуваченого, та у випадках, встановлених цим Кодексом, строк, на який їх покладено.

3. В ухвалі про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту зазначається точна адреса житла, яке підозрюваному, обвинуваченому забороняється залишати.

285. З якого часу обчислюється строк тримання особи під вартою на підставі ухвали слідчого судді, суду?

Строк тримання під вартою обчислюється з моменту взяття під варту, а якщо взяттю під варту передувало затримання підозрюваного, обвинуваченого, - з моменту затримання.

286. Хто має право подавати клопотання слідчому судді про зміну запобіжного заходу?

Прокурор, слідчий за погодженням з прокурором має право звернутися в порядку, передбаченому статтею 184 цього Кодексу, до слідчого судді, суду із клопотанням про зміну запобіжного заходу, в тому числі про скасування,

зміну або покладення додаткових обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 цього Кодексу, чи про зміну способу їх виконання.

287. У якому випадку ухвала про застосування запобіжного заходу припиняє свою дію?

Ухвала про застосування запобіжного заходу припиняє свою дію після закінчення строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу, ухвалення виправдувального вироку чи закриття кримінального провадження в порядку, передбаченому цим Кодексом.

Строк обрання запобіжного заходу визначається в ухвалі слідчого судді, суду. По його закінченні дана ухвала втрачає свою силу, а з нею і вимоги, передбачені в її змісті.

288. Які дії слідчого судді, суду у разі отримання під час будь-якого судового засідання заяви особи про застосування до неї насильства під час затримання або тримання в уповноваженому органі державної влади, державній установі?

Якщо під час будь-якого судового засідання особа заявляє про застосування до неї насильства під час затримання або тримання в уповноваженому органі державної влади, державній установі (орган державної влади, державна установа, яким законом надано право здійснювати тримання під вартою осіб), слідчий суддя зобов'язаний зафіксувати таку заяву або прийняти від особи письмову заяву та:

- 1) забезпечити невідкладне проведення судово-медичного обстеження особи;
- 2) доручити відповідному органу досудового розслідування провести дослідження фактів, викладених в заяві особи;
- 3) вжити необхідних заходів для забезпечення безпеки особи згідно із законодавством.

289. Що таке "законне затримання особи"?

Затримання є тимчасовим запобіжним заходом, який може бути застосований слідчим, прокурором за ухвалою слідчого судді, суду до громадянина України, іноземця та особи без громадянства.

Ніхто не може бути затриманий без ухвали слідчого судді, суду, крім випадків, передбачених цим Кодексом.

Кожен має право затримати без ухвали слідчого судді, суду будь-яку особу, крім осіб, зазначених у статті 482 цього Кодексу:

- 1) при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення;

2) безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні.

3. Кожен, хто не є уповноваженою службовою особою (особою, якій законом надано право здійснювати затриманий) і затримав відповідну особу в порядку, передбаченому частиною другою цієї статті, зобов'язаний негайно доставити її до уповноваженої службової особи або негайно повідомити уповноважену службову особу про затримання та місцезнаходження особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення.

290. У якому випадку уповноважена службова особа має право затримати без судового рішення підозрювану у вчиненні злочину особу?

Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, лише у випадках:

1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;

2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин.

291. Як слід розуміти поняття "момент затримання"?

Момент затримання – це короткий, точно визначений через дату у годинах і хвилинах в координатах певного місця відрізок часу, з якого особа із-за застосування до неї сили, тобто прикладення фізичної енергії людини, або із-за підкорення наказу фактично позбавляється свободи пересування і змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою.

Формулювання моменту затримання у коментованій статті КПК дає підстави вважати, що моментом затримання при затриманні особою, не уповноваженою законом на затримання, («кожним» – ст. 207 КПК) є той короткий відрізок часу, коли особа, фактично затримана за вчинення кримінального правопорушення, передається (переходить) у розпорядження уповноваженої службової особи.

Особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою.

292. Які обов'язки покладено законом на уповноважену службову особу після затримання нею особи без судового рішення?

Уповноважена службова особа, що здійснила затримання особи, повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою

підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також роз'яснити право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування відповідно до положень статті 213 цього Кодексу, вимагати перевірку обґрунтованості затримання та інші процесуальні права, передбачені цим Кодексом.

Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, складається протокол.

Уповноважена службова особа зобов'язана доставити затриману особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування, в якому негайно реєструються дата, точний час (година і хвилини) доставлення затриманого та інші відомості, передбачені законодавством.

293. На який строк може бути затримана особа без ухвали слідчого судді, суду?

Строк затримання (ст. 211 КПК) особи без ухвали слідчого судді, суду не може перевищувати сімдесяти двох годин з моменту затримання, який визначається згідно з вимогами ст. 209 КПК.

294. Які дії зобов'язана здійснити уповноважена службова особа у випадку затримання неповнолітньої особи?

У разі затримання неповнолітньої особи уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана негайно повідомити про це її батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування.

295. Коли за законом слід внести відомості про злочин до Єдиного реєстру досудових розслідувань?

Слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування.

296. Яка слідча дія може бути проведена до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР?

Огляд місця події у невідкладних випадках може бути проведений до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, що здійснюється негайно після завершення огляду.

297. У якому випадку законом заборонено об'єднувати в одне провадження матеріали досудових розслідувань?

Не можуть бути об'єднані в одне провадження матеріали досудових розслідувань щодо кримінального проступку та щодо злочину.

298. Як обчислюється день початку досудового розслідування у виділеному в окреме провадження?

**КПК - Стаття 217.** Об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування

5. Рішення про об'єднання чи виділення матеріалів досудового розслідування приймається прокурором.

6. Рішення про об'єднання чи виділення матеріалів досудового розслідування не може бути оскаржене.

7. Днем початку досудового розслідування у провадженні, виділеному в окреме провадження, є день, коли було розпочато розслідування, з якого виділено окремі матеріали, а у провадженні, в якому об'єднані матеріали кількох досудових розслідувань, - **день початку розслідування того провадження, яке розпочалося раніше.**

299. Слідчим якого органу досудового розслідування здійснюється досудове розслідування кримінального правопорушення?

**КПК - Стаття 216.** Підслідність

1. Слідчі органів Національної поліції здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, крім тих, які віднесені до підслідності інших органів досудового розслідування.

2. Слідчі органів безпеки здійснюють досудове розслідування злочинів, передбачених статтями 109, 110, 110<sup>2</sup>, 111, 112, 113, 114, 114<sup>1</sup>, 201, 258-258<sup>5</sup>, 265<sup>1</sup>

<sup>1</sup>, 305, 328, 329, 330, 332<sup>1</sup>, 333, 334, 359, 422, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 446, 447 Кримінального кодексу України.

Якщо під час розслідування злочинів, передбачених статтями 328, 329, 422 Кримінального кодексу України, будуть встановлені злочини, передбачені статтями 364, 365, 366, 367, 425, 426 Кримінального кодексу України, вчинені особою, щодо якої здійснюється досудове розслідування, або іншою особою, якщо вони пов'язані із злочинами, вчиненими особою, щодо якої здійснюється досудове розслідування, вони розслідуються слідчими органів безпеки, крім випадків, коли ці злочини віднесено згідно з цією статтею до підслідності Національного антикорупційного бюро України.

3. Слідчі органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, здійснюють досудове розслідування злочинів,

передбачених статтями 204, 205, 205<sup>-1</sup>, 212, 212<sup>-1</sup>, 216, 218<sup>-1</sup>, 219 Кримінального кодексу України.

Якщо під час розслідування зазначених злочинів будуть встановлені злочини, передбачені статтями 192, 199, 200, 222, 222<sup>-1</sup>, 358, 366 Кримінального кодексу України, вчинені особою, щодо якої здійснюється досудове розслідування, або іншою особою, якщо вони пов'язані із злочинами, вчиненими особою, щодо якої здійснюється досудове розслідування, вони розслідуються слідчими органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства.

4. Слідчі органів державного бюро розслідувань здійснюють досудове розслідування злочинів:

1) вчинених Президентом України, повноваження якого припинено, Прем'єр-міністром України, членом Кабінету Міністрів України, першим заступником та заступником міністра, членом Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольного комітету України, Головою Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Головою Фонду державного майна України, його першим заступником та заступником, членом Центральної виборчої комісії, народним депутатом України, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, Директором Національного антикорупційного бюро України, Генеральним прокурором, його першим заступником та заступником, Головою Національного банку України, його першим заступником та заступником, Секретарем Ради національної безпеки і оборони України, його першим заступником та заступником, Постійним Представником Президента України в Автономній Республіці Крим, його першим заступником та заступником, радником або помічником Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, суддею, працівником правоохоронного органу, особою, посада якої належить до категорії "А", крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності Національного антикорупційного бюро України згідно з частиною п'ятою цієї статті;

2) вчинених службовими особами Національного антикорупційного бюро України, заступником Генерального прокурора - керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України згідно з частиною п'ятою цієї статті;

3) проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини), крім злочинів, передбачених статтею 422 Кримінального кодексу України.

5. Детективи Національного антикорупційного бюро України здійснюють досудове розслідування злочинів, передбачених статтями 191, 206<sup>-2</sup>, 209, 210, 211, 354 (стосовно працівників юридичних осіб публічного права), 364, 366<sup>-1</sup>, 368, 368<sup>-2</sup>, 369, 369<sup>-2</sup>, 410 Кримінального кодексу України, якщо наявна хоча б одна з таких умов:

1) злочин вчинено:

Президентом України, повноваження якого припинено, народним депутатом України, Прем'єр-міністром України, членом Кабінету Міністрів України, першим заступником та заступником міністра, членом Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольного комітету України, Головою Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Головою Фонду державного майна України, його першим заступником та заступником, членом Центральної виборчої комісії, Головою Національного банку України, його першим заступником та заступником, членом Ради Національного банку України, Секретарем Ради національної безпеки і оборони України, його першим заступником та заступником, Постійним Представником Президента України в Автономній Республіці Крим, його першим заступником та заступником, радником або помічником Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України;

державним службовцем, посада якого належить до категорії "А";

депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатом обласної ради, міської ради міст Києва та Севастополя, посадовою особою місцевого самоврядування, посаду якої віднесено до першої та другої категорій посад;

суддею, суддею Конституційного Суду України, присяжним (під час виконання ним обов'язків у суді), Головою, заступником Голови, членом, інспектором Вищої ради правосуддя, Головою, заступником Голови, членом, інспектором Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

прокурорами органів прокуратури, зазначеними у пунктах 1-4, 5-11 частини першої статті 15 Закону України "Про прокуратуру";

особою вищого начальницького складу державної кримінально-виконавчої служби, органів та підрозділів цивільного захисту, вищого складу Національної поліції, посадовою особою митної служби, якій присвоєно спеціальне звання державного радника податкової та митної справи III рангу і вище, посадовою особою органів державної податкової служби, якій присвоєно спеціальне звання державного радника податкової та митної справи III рангу і вище;

військовослужбовцем вищого офіцерського складу Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України;

керівником суб'єкта великого підприємництва, у статутному капіталі якого частка державної або комунальної власності перевищує 50 відсотків;

2) розмір предмета злочину або завданої ним шкоди в п'ятсот і більше разів перевищує розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на час вчинення злочину (якщо злочин вчинено службовою особою державного органу, правоохоронного органу, військового формування, органу місцевого самоврядування, суб'єкта господарювання, у статутному капіталі якого частка державної або комунальної власності перевищує 50 відсотків);

3) злочин, передбачений статтею 369, частиною першою статті 369<sup>2</sup> Кримінального кодексу України, вчинено щодо службової особи, визначеної у частині четвертій статті 18 Кримінального кодексу України або у пункті 1 цієї частини.

Прокурор, який здійснює нагляд за досудовими розслідуваннями, які проводяться детективами Національного антикорупційного бюро України, своєю постановою може віднести кримінальне провадження у злочинах, передбачених абзацом першим цієї частини, до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України, якщо відповідним злочином було заподіяно або могло бути заподіяно тяжкі наслідки охоронюваним законом свободам та інтересам фізичної або юридичної особи, а також державним чи суспільним інтересам. Під тяжкими наслідками слід розуміти заподіяння шкоди життєво важливим інтересам суспільства та держави, зокрема державному суверенітету, територіальній цілісності України, реалізації конституційних прав, свобод і обов'язків трьох і більше осіб.

Детективи Національного антикорупційного бюро України з метою попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів, які віднесені цією статтею до його підслідності, за рішенням Директора Національного антикорупційного бюро України та за погодженням із прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури можуть також розслідувати злочини, які віднесені до підслідності слідчих інших органів.

У разі встановлення підрозділом внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України злочинів, передбачених статтями 354, 364-370 Кримінального кодексу України, які були вчинені службовою особою Національного антикорупційного бюро України (крім Директора Національного антикорупційного бюро України, його першого заступника та заступника), такі злочини розслідуються детективами зазначеного підрозділу.

6. Слідчі органів Державної кримінально-виконавчої служби України здійснюють досудове розслідування злочинів, вчинених на території або в приміщеннях Державної кримінально-виконавчої служби України.

7. У кримінальних провадженнях щодо злочинів, передбачених статтями 384, 385, 386, 387, 388, 396 Кримінального кодексу України, досудове розслідування здійснюється слідчим того органу, до

підслідності якого відноситься злочин, у зв'язку з яким почато досудове розслідування.

9. У кримінальних провадженнях щодо злочинів, передбачених статтями 209 і 209<sup>1</sup> Кримінального кодексу України, досудове розслідування здійснюється слідчим того органу, який розпочав досудове розслідування або до підслідності якого відноситься суспільно небезпечне протиправне діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, крім випадків, коли ці злочини віднесено згідно із цією статтею до підслідності Національного антикорупційного бюро України.

Досудове розслідування у провадженнях із легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, проводиться без попереднього або одночасного притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, у кримінальних провадженнях за статтею 209 Кримінального кодексу України у разі, коли, зокрема:

суспільно небезпечне протиправне діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, вчинено за межами України, а легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, - на території України;

факт вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, встановлений судом у відповідних процесуальних рішеннях.

10. Якщо під час досудового розслідування буде встановлено інші злочини, вчинені особою, щодо якої ведеться досудове розслідування, або іншою особою, якщо вони пов'язані із злочинами, вчиненими особою, щодо якої ведеться досудове розслідування, і які не підслідні тому органу, який здійснює у кримінальному провадженні досудове розслідування, прокурор, який здійснює нагляд за досудовим розслідуванням, у разі неможливості виділення цих матеріалів в окреме провадження своєю постановою визначає підслідність всіх цих злочинів.

300. Ким вирішуються спори про підслідність матеріалів кримінальних правопорушень?

Спори щодо підслідності вирішує керівник органу прокуратури вищого рівня.

301. У який строк за загальним правилом повинно бути закінчено досудове розслідування?

Строк досудового розслідування з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань до дня повідомлення особі про підозру становить:

1) шість місяців - у кримінальному провадженні щодо кримінального проступку;

2) дванадцять місяців - у кримінальному провадженні щодо злочину невеликої або середньої тяжкості;

3) вісімнадцять місяців - у кримінальному провадженні щодо тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Досудове розслідування повинно бути закінчено:

1) протягом одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку;

2) протягом двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину.

Строк досудового розслідування може бути продовжений у порядку, передбаченому параграфом 4 глави 24 цього Кодексу. При цьому загальний строк досудового розслідування не може перевищувати:

1) двох місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку;

2) шести місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину невеликої або середньої тяжкості;

3) дванадцяти місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину.

302. Який процесуальний порядок відмови слідчого, прокурора у задоволенні клопотання сторони захисту, потерпілого, його представника про виконання певної процесуальної дії?

Клопотання сторони захисту, потерпілого і його представника чи законного представника про виконання будь-яких процесуальних дій слідчий, прокурор зобов'язані розглянути в строк не більше трьох днів з моменту подання і задовольнити їх чи відмовляє у задоволенні клопотання.

303. Як у кримінальному процесуальному законі визначено порядок надання матеріалів досудового розслідування для ознайомлення сторони захисту, потерпілому?

Прокурор або слідчий за його дорученням зобов'язаний надати доступ до матеріалів досудового розслідування, які є в його розпорядженні, у тому числі будь-які докази, які самі по собі або в сукупності з іншими доказами можуть бути використані для доведення невинуватості або меншого ступеня винуватості обвинуваченого, або сприяти пом'якшенню покарання.

Про відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів прокурор або слідчий за його дорученням повідомляє потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, після чого останній має право ознайомитися з ними

Сторони кримінального провадження зобов'язані письмово підтвердити протилежній стороні, а потерпілий, представник юридичної

особи, щодо якої здійснюється провадження - прокурору факт надання їм доступу до матеріалів із зазначенням найменування таких матеріалів.

304. Що таке слідчі (розшукові) дії?

Слідчі (розшукові) дії згідно з ч. 1 ст. 223 КПК України є діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні.

Слідчі дії - це регламентовані нормами процесуального права та здійснювані в рамках кримінально-процесуального провадження уповноваженою на те особою, а також забезпечувані заходами державного примусу та супроводжувані необхідним документуванням процесуальні дії, які являють собою комплекс пізнавально-засвідчувальних операцій, спрямованих на отримання, дослідження та перевірку доказів.

305. Що за законом є підставою для проведення слідчої (розшукової) дії?

Підставами для проведення слідчої (розшуком!) дії є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення її мети.

306. При проведенні яких слідчих (розшукових) дій участь понятих є обов'язковою?

Слідчий, прокурор зобов'язаний запросити не менше двох незацікавлених осіб (понятих) для пред'явлення особи, трупа чи речі для впізнання, огляду трупа, в тому числі пов'язаного з ексгумацією, слідчого експерименту, освідчування особи. Винятками є випадки застосування безперервного відеозапису ходу проведення відповідної слідчої (розшукової) дії. Поняті можуть бути запрошені для участі в інших процесуальних діях, якщо слідчий, прокурор вважатиме це за доцільне.

307. У якому статусі допитуються поняті в судовому засіданні?

Поняті можуть бути допитані під час судового розгляду як свідки проведення відповідної процесуальної дії.

308. Які наслідки проведення слідчих (розшукових) дій після закінчення строків досудового розслідування?

### **КПК - Глава 20. Слідчі (розшукові) дії**

**Стаття 223.** Вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій

1. Слідчі (розшукові) дії є діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні.

8. Слідчі (розшукові) дії не можуть проводитися після закінчення строків досудового розслідування, крім їх проведення за дорученням суду у випадках, передбачених частиною третьою статті 333 цього Кодексу. Будь-які слідчі (розшукові) або негласні слідчі (розшукові) дії, проведені з порушенням цього правила, є недійсними, а встановлені внаслідок них докази - недопустимими.

309. Які особливості допиту особи, що НЕ досягла шістнадцятирічного віку?

Допит малолітньої або неповнолітньої особи не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день. Особам, які не досягають шістнадцятирічного віку, роз'яснюється обов'язок про необхідність давання правдивих показань, без попередження про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань і за завідомо неправдиві показання, такі особи не приводяться до присяги (ч. 3 ст. 226 КПК, ч. 2 ст. 354 КПК).

310. Які наслідки проведення такої слідчої дії як впізнання за фотознімками, матеріалами відеозапису?

Результатом пред'явлення для впізнання може бути ототожнення (впізнання конкретної особи), установлення схожості, невпізнання.

За необхідності впізнання може провадитися за фотознімками, матеріалами відеозапису. Проведення впізнання за фотознімками, матеріалами відеозапису виключає можливість у подальшому пред'явленні особи для впізнання.

311. У якому випадку здійснення дистанційного досудового розслідування є неможливим?

У випадку відмови підозрюваного від участі у дистанційному досудовому розслідуванні рішення про це прийняте бути не може.

312. Чи можна особу, якій забезпечено захист, допитати в режимі відеоконференції?

Так, коли необхідно забезпечити державний захист особи, вона може бути допитана в режимі ВК із такими змінами зовнішності і голосу, за яких її неможливо було б упізнати. З цією метою застосовуються спеціальні акустичні ефекти, що змінюють голос, а також візуальні перешкоди технічного характеру, або іншим чином змінюється зовнішність особи.

313. У яких випадках слідчий, прокурор має право увійти до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді?

Слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину.

314. Яка підстава визначена законом для проведення обшуку?

Обшук проводиться в тих випадках, коли є достатні підстави вважати, що знаряддя злочину, речі й цінності, здобуті злочинним шляхом, а також інші предмети і документи, які мають значення для встановлення істини в справі чи забезпечення цивільного позову, знаходяться в певному приміщенні або місці чи в якої-небудь особи.

Обшук проводиться також і в тому випадку, коли є достатні дані про те, що в певному приміщенні або місці знаходяться розшукувані особи, а також труп чи тварини.

315. Які обставини повинен довести прокурор для задоволення слідчим суддею його клопотання про обшук житла?

Клопотання слідчого, погоджене з прокурором, або прокурора повинно містити, окрім наступних відомостей (найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з розслідуванням якого подається клопотання; правову кваліфікацію кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, підстави для обшуку; житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, де планується проведення обшуку; особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться), й інформацію про індивідуальні або родові ознаки речей, документів, іншого майна або осіб, яких планується відшукати, і їхній зв'язок із вчиненим кримінальним правопорушенням, та обґрунтування того, що доступ до речей, документів або відомостей, які можуть у них міститися, неможливо отримати органом досудового розслідування у добровільному порядку шляхом витребування речей, документів, відомостей відповідно до частини другої статті 93 цього Кодексу, або за допомогою інших слідчих дій, передбачених цим Кодексом, а доступ до осіб, яких планується відшукати, - за допомогою інших слідчих дій, передбачених цим Кодексом.

Зазначена вимога не поширюється на випадки проведення обшуку з метою відшукування знаряддя кримінального правопорушення, предметів і документів, вилучених з обігу.

316. Чи вправі слідчий, прокурор повторно звернутися до слідчого судді з клопотанням про дозвіл на обшук того самого житла чи володіння особи після відмови у задоволенні такого клопотання?

У разі відмови у задоволенні клопотання про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи слідчий, прокурор не має права повторно звертатися до слідчого судді з клопотанням про дозвіл на обшук того самого житла чи іншого володіння особи, якщо у клопотанні не зазначені нові обставини, які не розглядалися слідчим суддею.

317. Що повинно бути зазначено в ухвалі слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи?

Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи повинна відповідати загальним вимогам до судових рішень, передбачених цим Кодексом, а також містити відомості про:

- 1) строк дії ухвали, який не може перевищувати одного місяця з дня постановлення ухвали;
- 2) прокурора, слідчого, який подав клопотання про обшук;
- 3) положення закону, на підставі якого постановляється ухвала;
- 4) житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, які мають бути піддані обшуку;
- 5) особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться;
- 6) речі, документи або осіб, для виявлення яких проводиться обшук.

318. Що слід розуміти під "тимчасово вилученим майном"?

Відповідно до гл. 16 КПК тимчасовим вилученням майна є фактичне позбавлення підозрюваного можливості володіти, користуватися та розпоряджатися певним його майном до вирішення питання про арешт майна або його повернення.

319. Які правові підстави проведення огляду житла чи іншого володіння особи?

Ухвала слідчого судді.

Фактичною підставою для проведення огляду є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення його мети. Вимога закону обов'язково отримати вмотивовану ухвалу слідчого судді встановлена, тільки коли необхідно здійснити огляд житла чи іншого володіння особи.

320. Які передумови проведення слідчого експерименту в житлі чи іншому володінні особи?

Слідчий експеримент, що проводиться в житлі чи іншому володінні особи, здійснюється лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє,

або на підставі ухвали слідчого судді за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором, або прокурора, яке розглядається в порядку, передбаченому цим Кодексом, для розгляду клопотань про проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи.

321. Ким визначається експерт чи експертна установа для проведення експертизи за ухвалою слідчого судді?

Слідчий суддя за результатами розгляду клопотання має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам.

Згідно з законом сторона обвинувачення залучає експерта за наявності підстав для проведення експертизи за своєю ініціативою, а також за клопотанням сторони захисту чи потерпілого.

Закон дозволяє стороні захисту самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової.

Експерт може бути залучений слідчим суддею за клопотанням сторони захисту. Так, у разі відмови слідчого, прокурора в задоволенні клопотання сторони захисту про залучення експерта особа, що заявила відповідне клопотання, має право звернутися з клопотанням про залучення експерта до слідчого судді.

322. У яких кримінальних провадженнях можуть бути проведені негласні слідчі (розшукові) дії ?

Невелика частина негласних слідчих (розшукових) дій проводяться незалежно від тяжкості злочину: зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України); установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України).

Негласні слідчі (розшукові) дії, в переважній своїй більшості, а саме, передбачені статтями 260, 261, 262, 263, 264 (в частині дій, що проводяться на підставі ухвали слідчого судді), 267, 269, 270, 271, 272, 274 КПК України, проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів.

323. Чиє рішення є підставою для проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії як контроль за вчиненням злочину?

Контроль за вчиненням злочину полягає у перевірці за **рішенням прокурора** відомостей про готування вчинення або про вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину в формі контрольованої поставки, контрольованої або оперативної закупки, спеціального слідчого експерименту, імітування обстановки злочину, порядок та тактика проведення яких визначається законодавством та міжнародними договорами України.

324. Який порядок передбачений законом для розгляду клопотання про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій щодо суддів, працівників суду та/або у приміщеннях судових органів?

**КПК - Стаття 247.** Слідчий суддя, який здійснює розгляд клопотань щодо негласних слідчих (розшукових) дій

**2. Розгляд клопотань про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій щодо суддів, працівників суду та правоохоронних органів та/або у приміщеннях судових та правоохоронних органів, який віднесений згідно з положеннями цієї глави до повноважень слідчого судді, може здійснюватися слідчим суддею відповідного апеляційного суду поза межами територіальної юрисдикції органу досудового розслідування, який здійснює досудове розслідування.**

У такому разі слідчий, прокурор звертаються з клопотаннями про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій до слідчого судді апеляційного суду, найбільш територіально наближеного до апеляційного суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування.

325. Хто за законом повинен брати участь у розгляді слідчим суддею клопотання про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій?

Розгляд клопотання здійснюється за участю особи, яка подала клопотання, тобто слідчого або прокурора. Розгляд поданого клопотання відбувається в режимі закритого судового засідання, протокол його не ведеться.

326. Чи вправі слідчий, прокурор повторно звернутися до слідчого судді з клопотанням про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії після відмови у задоволенні такого клопотання?

Відповідно до змісту ч. 5 цієї статті, якщо слідчий суддя постановив ухвалу про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, слідчий, прокурор можуть повторно звернутися із новим клопотанням про надання такого дозволу.

327. Який строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії?

Строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не може перевищувати два місяці.

328. Який загальний строк, протягом якого в одному кримінальному провадженні може тривати проведення негласної слідчої (розшукової) дії на підставі ухвали слідчого судді?

Загальний строк, протягом якого в одному кримінальному провадженні може тривати проведення негласної слідчої (розшукової) дії, дозвіл на проведення якої дає слідчий суддя, не може перевищувати максимальні строки досудового розслідування, передбачені ст. 219 КПК, та відповідно до п. 3 ч. 2 цієї статті тривати понад 12 місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину.

У випадках, коли негласна слідча (розшукова) дія, що здійснюється з дозволу судді, проводиться з метою встановлення місцезнаходження особи, яка переховується від органів досудового розслідування, слідчого судді чи суду та оголошена в розшук, вона може тривати до встановлення місцезнаходження розшукуваної особи, тобто понад 12 місяців, але не більше строків давності притягнення до кримінальної відповідальності.

329. У якому випадку слідчий, прокурор вправі провести негласну слідчу (розшукову) дію без ухвали слідчого судді?

У виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого розділами I, II, VI, VII (статті 201 та 209), IX, XІІ, XIV, XV, XVII Особливої частини Кримінального кодексу України, негласна слідча (розшукова) дія може бути розпочата до постановлення ухвали слідчого судді у випадках, передбачених цим Кодексом, за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. У такому випадку прокурор зобов'язаний невідкладно після початку такої негласної слідчої (розшукової) дії звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді.

330. Які обов'язкові відомості повинна містити постанова слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій?

У виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого розділами I, II, VI, VII (статті 201 та 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини Кримінального кодексу України, негласна слідча (розшукова) дія може бути розпочата до постановлення ухвали слідчого судді у випадках, передбачених цим Кодексом, за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. У такому випадку прокурор зобов'язаний невідкладно після початку такої негласної слідчої (розшукової) дії звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді.

331. У який строк за законом прокурор повинен повідомити особі про тимчасове обмеження її конституційних прав під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій?

Відповідне повідомлення про факт і результати негласної слідчої (розшукової) дії повинне бути здійснене протягом дванадцяти місяців з дня припинення таких дій, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом.

332. Як слід розуміти поняття втручання у приватне спілкування?

Втручанням у приватне спілкування є доступ до змісту спілкування за умов, якщо учасники спілкування мають достатні підстави вважати, що спілкування є приватним.

333. Що є різновидом втручання у приватне спілкування?

Різновидами втручання в приватне спілкування є:

- 1) аудіо -, відеоконтроль особи;
- 2) арешт, огляд і виїмка кореспонденції;
- 3) зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж;
- 4) зняття інформації з електронних інформаційних систем.

334. Хто в судовому засіданні повинен довести відсутність провокативних дій стосовно підозрюваного, обвинуваченого під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії?

**КПК - Стаття 271.** Контроль за вчиненням злочину (надо смотреть )

3. Під час підготовки та проведення заходів з контролю за вчиненням злочину забороняється провокувати (підбурювати) особу на вчинення цього злочину з метою його подальшого викриття, допомагаючи особі вчинити злочин, який вона би не вчинила, якби слідчий цьому не сприяв, або з цією самою метою впливати на її поведінку насильством, погрозами, шантажем. Здобуті в такий спосіб речі і документи не можуть бути використані у кримінальному провадженні.

335. Які засоби за законом можуть використовуватись під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій?

За рішенням керівника органу досудового розслідування, прокурора під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути використані заздалегідь ідентифіковані (помічені) або несправжні (імітаційні) засоби. З цією метою допускається виготовлення та використання спеціально виготовлених речей і документів, створення та використання спеціально утворених підприємств, установ, організацій.

Використання заздалегідь ідентифікованих або несправжніх (імітаційних) засобів з іншою метою забороняється.

336. У якому випадку здійснюється повідомлення про підозру?

Повідомлення про підозру обов'язково здійснюється, відповідно до приписів статті 276 КПК України, у випадках:

- 1) затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення;
- 2) обрання до особи одного з передбачених цим Кодексом запобіжних заходів;
- 3) наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення.

337. Які підстави передбачені законом для зупинення досудового розслідування після повідомлення особі про підозру?

Досудове розслідування може бути зупинене після повідомлення особі про підозру у разі, якщо:

- 1) підозрюваний захворів на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі у кримінальному провадженні, за умови підтвердження цього відповідним медичним висновком;
- 2) підозрюваний переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності і його місцезнаходження невідоме;
- 3) наявна необхідність виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва.

Перелік підстав для зупинення розслідування є вичерпним. Жодні інші обставини, що перешкоджають закінченню слідства (наприклад, відсутність або хвороба свідка, неможливість їх явки до місця проведення розслідування, тривале проведення експертизи, від'їзд підозрюваного у відрядження або за кордон та ін., в тому числі надумані причини) не можуть слугувати підставою для зупинення провадження. В такому разі досудове розслідування має тривати, а якщо при цьому закінчується строк досудового розслідування, то необхідно порушити клопотання про продовження досудового розслідування (§ 4 гл. 23 КПК).

338. У якому випадку слідчий вправі зупинити досудове розслідування?

Досудове розслідування може бути зупинене після повідомлення особі про підозру у разі, якщо:

- 1) підозрюваний захворів на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі у кримінальному провадженні, за умови підтвердження цього відповідним медичним висновком;

2) підозрюваний переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності і його місцезнаходження невідоме;

3) наявна необхідність виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва.

До зупинення досудового розслідування слідчий зобов'язаний виконати всі слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, проведення яких необхідне та можливе, а також всі дії для встановлення місцезнаходження особи, якщо зупинити досудове розслідування необхідно у зв'язку з обставинами, передбаченими пунктом 2 частини першої цієї статті.

339. Як повинен діяти прокурор у випадку наявності підстав для зупинення досудового слідства лише стосовно одного із підозрюваних?

Якщо у кримінальному провадженні є два або декілька підозрюваних, а підстави для зупинення стосуються не всіх, прокурор має право виділити досудове розслідування і зупинити його стосовно окремих підозрюваних.

340. Які слідчі (розшукові) дії можуть здійснюватись слідчим після зупинення досудового слідства?

Після зупинення досудового розслідування проведення слідчих (розшукових) дій не допускається, крім тих, які спрямовані на встановлення місцезнаходження підозрюваного.

341. Хто з учасників кримінального провадження може бути оголошений слідчим, прокурором у розшук?

Підозрюваний

342. Які підстави для відновлення зупиненого досудового слідства?

Зупинене досудове розслідування відновлюється постановою слідчого, прокурора, якщо підстави для його зупинення перестали існувати (підозрюваний видужав, його місцезнаходження встановлено, завершено проведення процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва), а також у разі потреби проведення слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій. Копія постанови про відновлення досудового розслідування надсилається стороні захисту, потерпілому.

Зупинене досудове розслідування також відновлюється у разі скасування слідчим суддею постанови про зупинення досудового розслідування.

343. У якому випадку оголошується розшук підозрюваного?

Якщо під час досудового розслідування місцезнаходження підозрюваного невідоме, то слідчий, прокурор оголошує його розшук.

344. Як повинен діяти прокурор у випадку, коли після повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину середньої тяжкості закінчився строк досудового розслідування?

Якщо строк закінчився, то слідчий і прокурор зобов'язані або передати обвинувальний акт до суду, або закрити кримінальне провадження. Строк, що закінчився, поновленню не підлягає.

345. Які дії суду у разі встановлення в судовому засіданні, що обвинувачений помер?

Якщо під час судового провадження обвинувачений помер (крім випадків, якщо провадження є необхідним для його реабілітації), суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження.

346. У якому випадку кримінальне провадження закривається виключно судом?

Кримінальне провадження закривається судом: 1) у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності; 2) якщо прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення, за винятком випадків, передбачених КПК. Наприклад, якщо відсутність події або складу кримінального правопорушення виявляються під час судового розгляду, суд зобов'язаний ухвалити виправдальний вирок.

347. Коли провадження щодо юридичної особи підлягає закриттю?

Провадження щодо юридичної особи підлягає закриттю у разі встановлення відсутності підстав для застосування до неї заходів кримінально-правового характеру, закриття кримінального провадження чи ухвалення виправдального вироку щодо уповноваженої особи юридичної особи.

348. Яка обов'язкова умова закриття кримінального провадження і звільнення судом особи від кримінальної відповідальності?

Особа звільняється від кримінальної відповідальності у випадках (підставах) передбачених законом України про кримінальну відповідальність. Перелік матеріально-правових підстав звільнення осіб від кримінальної відповідальності та матеріально-правових умов їх застосування встановлений КК України.

У законі передбачені наступні підстави для закриття провадження зі звільненням особи від кримінальної відповідальності у зв'язку:

- 1) з дійовим каяттям (ст. 45 КК);
- 2) з примиренням винного з потерпілим (ст. 46 КК);
- 3) з передачею особи на поруки колективу підприємства, установи чи організації (ст. 47 КК);
- 4) зі зміною обстановки (ст. 48 КК);
- 5) із закінченням строків давності (ст. 49 КК);

б) із застосуванням до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру (ст. 97 КК).

Особі, яка підозрюється, обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення та щодо якої передбачена можливість звільнення від кримінальної відповідальності, роз'яснюється право на таке звільнення, йому повинно бути також роз'яснено суть підозри, обвинувачення, підставу звільнення від кримінальної відповідальності та право заперечувати проти закриття кримінального провадження з цієї підстави. У разі якщо підозрюваний чи обвинувачений заперечує проти цього, досудове розслідування та судове провадження проводяться в повному обсязі в загальному порядку.

Обов'язковою матеріально-правовою умовою звільнення особи від кримінальної відповідальності (за винятком звільнення у зв'язку із закінченням строків давності) є вчинення нею правопорушення вперше.

349. Чи підлягає оскарженню ухвала суду про закриття кримінального провадження?

Під час досудового розслідування можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали слідчого судді про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження, повернення скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора або відмову у відкритті провадження по ній.

350. Як має діяти суд, якщо підозрюваний, обвинувачений, щодо якого законом передбачено звільнення від кримінальної відповідальності, заперечує проти цього?

У разі якщо підозрюваний чи обвинувачений заперечує проти цього, досудове розслідування та судове провадження проводяться в повному обсязі в загальному порядку.

351. Як має діяти суд, якщо під час судового розгляду провадження за обвинувальним актом сторона кримінального провадження звернулась з клопотанням про звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності?

Якщо суд установлює підстави, передбачені статтями 44-49 КК, він своєю ухвалою закриває кримінальне провадження та звільняє підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності.

352. Які наслідки відмови суду задовольнити клопотання прокурора про звільнення особи від кримінальної відповідальності?

У разі встановлення судом необґрунтованості клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності суд своєю ухвалою відмовляє у його задоволенні та повертає клопотання прокурору для

здійснення кримінального провадження в загальному порядку або продовжує судове провадження в загальному порядку, якщо такс клопотання надійшло після направлення обвинувального акта до суду.

353. Який обов'язок покладено законом на сторони кримінального провадження, потерпілого, представника юридичної особи після ознайомлення з матеріалами кримінального провадження?

Факт ознайомлення із матеріалами досудового розслідування має бути письмово підтверджений стороною захисту, потерпілим у розписці.

354. Ким вирішується питання про встановлення строку ознайомлення з матеріалами кримінального провадження у разі, якщо сторони провадження зволікають із ознайомленням?

У разі зволікання при ознайомленні з цими матеріалами, слідчий суддя за клопотанням відповідної сторони з урахуванням обсягу, складності матеріалів та умов доступу до них зобов'язаний встановити строк для ознайомлення з матеріалами, після спливу якого сторона кримінального провадження або потерпілий вважаються такими, що реалізували своє право на доступ до матеріалів.

355. Які наслідки НЕвідкриття стороною кримінального провадження матеріалів провадження?

Якщо сторона не здійснить відкриття матеріалів відповідно до вимог закону, суд не має права допустити відомості, що містяться в них, як докази (ст. 290 КПК).

356. Які матеріали досудового розслідування можуть надійти до суду одночасно з обвинувальним актом?

До обвинувального акта додається:

- реєстр матеріалів досудового розслідування, що складається слідчим або прокурором, та який повинен містити: номер і найменування процесуальної дії, проведеної під час досудового розслідування, а також час її проведення; реквізити процесуальних рішень, прийнятих під час досудового розслідування; вид заходу забезпечення кримінального провадження, дату і строк його застосування;

- цивільний позов, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування;

- розписка підозрюваного про отримання копії обвинувального акта, копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування, і реєстру матеріалів досудового розслідування;

- розписка або інший документ, що підтверджує отримання цивільним відповідачем копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування не до підозрюваного.

До суду надсилається обвинувальний акт та документи, що до нього додаються (ч.ч. 2, 4 ст. 291 КПК України). Надання суду інших документів до початку судового розгляду забороняється (ч. 4 ст. 291 КПК України).

Направлення до суду обвинувального акта із додатками є юридичним фактом, який свідчить про завершенням досудового розслідування. Проте одночасно з переданням обвинувального акта до суду прокурор зобов'язаний під розписку надати його копію та копію реєстру матеріалів досудового розслідування підозрюваному, його захиснику, законному представнику.

357. Що обов'язково має містити клопотання прокурора про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру?

Стаття 291. Обвинувальний акт і реєстр матеріалів досудового розслідування

1. Обвинувальний акт складається слідчим, після чого затверджується прокурором. Обвинувальний акт може бути складений прокурором, зокрема якщо він не погодиться з обвинувальним актом, що був складений слідчим.

2. Обвинувальний акт повинен містити такі відомості:

1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;

2) анкетні відомості кожного обвинуваченого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);

3) анкетні відомості кожного потерпілого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);

4) прізвище, ім'я, по батькові та займана посада слідчого, прокурора;

5) виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими, правову кваліфікацію кримінального правопорушення з посиланням на положення закону і статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання обвинувачення;

6) обставини, які обтяжують чи пом'якшують покарання;

7) розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;

8) розмір витрат на залучення експерта (у разі проведення експертизи під час досудового розслідування);

9) дату та місце його складення та затвердження.

3. Обвинувальний акт підписується слідчим та прокурором, який його затвердив, або лише прокурором, якщо він склав його самостійно.

4. До обвинувального акта додається:

1) реєстр матеріалів досудового розслідування;

2) цивільний позов, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування;

3) розписка підозрюваного про отримання копії обвинувального акта, копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування, і реєстру матеріалів досудового розслідування;

4) розписка або інший документ, що підтверджує отримання цивільним відповідачем копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування не до підозрюваного.

Клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру має відповідати вимогам статті 291 цього Кодексу, а також містити інформацію про захід виховного характеру, який пропонується застосувати.

Клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру має відповідати вимогам статті 291 цього Кодексу, а також містити інформацію про примусовий захід медичного характеру, який пропонується застосувати, та позицію щодо можливості забезпечення участі особи під час судового провадження за станом здоров'я.

358. Хто вправі продовжити строк досудового слідства до шести, дванадцяти місяців?

Якщо особі вручено підозру у вчиненні злочину, то строки продовжуються:

- до 6 місяців - слідчим суддею, за клопотанням слідчого, погодженим із керівником регіональної прокуратури або його заступником, заступниками Генпрокурора;

- до 12 місяців - слідчим суддею, за клопотанням слідчого, погодженим із Генпрокурором чи його заступниками.

359. Які правові наслідки ухвали слідчого судді, прийнятої за результатами розгляду клопотання про продовження строку досудового розслідування?

Слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про продовження строку досудового розслідування до повідомлення особі про підозру у разі його протиправності та необґрунтованості.

Слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про продовження строку досудового розслідування після повідомлення особі про підозру, якщо слідчий не доведе, що додатковий строк необхідний для отримання доказів, які можуть бути використані під час судового розгляду, або для проведення чи завершення проведення експертизи, за умови що ці дії не могли бути здійснені чи завершені раніше з об'єктивних причин, а також якщо досліджені під час вирішення цього питання обставини свідчать про відсутність достатніх підстав вважати, що сталася подія кримінального правопорушення, яка дала підстави для повідомлення про підозру, та/або підозрюваний причетний до цієї події кримінального правопорушення.

Про відмову у задоволенні клопотання про продовження строку досудового розслідування слідчим суддею постановляється вмотивована ухвала.

У разі відмови слідчим суддею у продовженні строку досудового розслідування прокурор, який здійснює нагляд за додержанням законів під

час проведення цього досудового розслідування, зобов'язаний протягом п'яти днів здійснити одну з дій, передбачених частиною другою статті 283 цього Кодексу. ( закрити кримінальне провадження; звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру).

Ухвала слідчого судді про продовження строку досудового розслідування повинна відповідати загальним вимогам до судових рішень, передбачених цим Кодексом, а також містити новий визначений строк досудового розслідування.

Ухвала слідчого судді, прийнята за результатами розгляду клопотання про продовження строку досудового розслідування, оскарженню не підлягає.

### 360. Що таке спеціальне досудове розслідування?

Спеціальне досудове розслідування здійснюється на підставі ухвали слідчого судді у кримінальному провадженні щодо злочинів, передбачених статтями 109, 110, 110 - 2 , 111, 112, 113, 114, 114 - 1 , 115, 116, 118, частинами другою - п'ятою статті 191 (у випадку зловживання службовою особою своїм службовим становищем), статтями 209, 255-258, 258 - 1 , 258 - 2 , 258 - 3 , 258 - 4 , 258 - 5 , 348, 364, 364 - 1 , 365, 365 - 2 , 368, 368 - 2 , 368 - 3 , 368 - 4 , 369, 369 - 2 , 370, 379, 400, 436, 436 - 1 , 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447 Кримінального кодексу України, стосовно підозрюваного, крім неповнолітнього, який переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук. Здійснення спеціального досудового розслідування щодо інших злочинів не допускається, крім випадків, коли злочини вчинені особами, які переховуються від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності або оголошені у міждержавний та/або міжнародний розшук, та вони розслідуються в одному кримінальному провадженні із злочинами, зазначеними у цій частині, а виділення матеріалів щодо них може негативно вплинути на повноту досудового розслідування та судового розгляду.

361. Що є підставою для здійснення спеціального досудового розслідування?

**Стаття 297<sup>1</sup>.** Загальні положення спеціального досудового розслідування

2. Спеціальне досудове розслідування здійснюється на підставі ухвали слідчого судді у кримінальному провадженні щодо злочинів, передбачених статтями 109, 110, 110<sup>2</sup>, 111, 112, 113, 114, 114<sup>1</sup>, 115, 116, 118, частинами другою - п'ятою статті 191 (у випадку зловживання службовою особою своїм службовим становищем), статтями 209, 255-258, 258<sup>1</sup>, 258<sup>2</sup>, 258<sup>3</sup>, 258<sup>4</sup>, 258<sup>5</sup>, 348, 364, 364<sup>1</sup>, 365, 365<sup>2</sup>, 368, 368<sup>2</sup>, 368<sup>3</sup>, 368<sup>4</sup>, 369, 369<sup>2</sup>, 370, 379, 400,

436, 436<sup>1</sup>, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447 Кримінального кодексу України, стосовно підозрюваного, крім неповнолітнього, який переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук. Здійснення спеціального досудового розслідування щодо інших злочинів не допускається, крім випадків, коли злочини вчинені особами, які переховуються від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності або оголошені у міждержавний та/або міжнародний розшук, та вони розслідуються в одному кримінальному провадженні із злочинами, зазначеними у цій частині, а виділення матеріалів щодо них може негативно вплинути на повноту досудового розслідування та судового розгляду.

**Стаття 297<sup>4</sup>.** Вирішення питання про здійснення спеціального досудового розслідування

1. Слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування, якщо прокурор, слідчий не доведе, що підозрюваний переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук.

362. Хто має бути присутнім під час розгляду слідчим суддею клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування?

Клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування розглядається слідчим суддею не пізніше десяти днів з дня його надходження до суду за участі особи, яка подала клопотання, та захисника.

Якщо підозрюваний самостійно не залучив захисника, слідчий суддя зобов'язаний вжити необхідних заходів для залучення захисника.

363. У якому випадку слідчий суддя може відмовити в задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування?

Слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування, якщо прокурор, слідчий не доведе, що підозрюваний переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук.

364. Які запобіжні заходи можна застосовувати до особи під час досудового розслідування кримінальних проступків?

Під час досудового розслідування кримінальних проступків не допускається застосування запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту, застави або тримання під вартою.

365. Коли прокурор може звернутись з клопотанням про розгляд обвинувального акта у спрощеному порядку?

Встановивши під час досудового розслідування, що підозрюваний беззаперечно визнав свою винуватість, не оспорує встановлені досудовим розслідуванням обставини і згоден з розглядом обвинувального акта за його відсутності, а потерпілий не заперечує проти такого розгляду, прокурор має право надіслати до суду обвинувальний акт, в якому зазначає клопотання про його розгляд у спрощеному порядку без проведення судового розгляду в судовому засіданні.

366. Які рішення, дії, бездіяльність слідчого чи прокурора можуть бути оскаржені під час досудового розслідування?

На досудовому провадженні можуть бути оскаржені такі рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора:

1) бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, у неповерненні тимчасово вилученого майна згідно з вимогами статті 169 цього Кодексу, а також у нездійсненні інших процесуальних дій, які він зобов'язаний вчинити у визначений цим Кодексом строк, - заявником, потерпілим, його представником чи законним представником, підозрюваним, його захисником чи законним представником, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, володільцем тимчасово вилученого майна;

{Пункт 1 частини першої статті 303 із змінами, внесеними згідно із Законом № 314-VII від 23.05.2013}

2) рішення слідчого, прокурора про зупинення досудового розслідування - потерпілим, його представником чи законним представником, підозрюваним, його захисником чи законним представником, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження;

{Пункт 2 частини першої статті 303 із змінами, внесеними згідно із Законом № 314-VII від 23.05.2013}

3) рішення слідчого про закриття кримінального провадження - заявником, потерпілим, його представником чи законним представником;

4) рішення прокурора про закриття кримінального провадження та/або провадження щодо юридичної особи - заявником, потерпілим, його представником чи законним представником, підозрюваним, його захисником чи законним представником, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження;

{Пункт 4 частини першої статті 303 в редакції Закону № 314-VII від 23.05.2013}

5) рішення прокурора, слідчого про відмову у визнанні потерпілим - особою, якій відмовлено у визнанні потерпілою;

6) рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора при застосуванні заходів безпеки - особами, до яких можуть бути застосовані заходи безпеки, передбачені законом;

7) рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій - особою, якій відмовлено у задоволенні клопотання, її представником, законним представником чи захисником;

8) рішення слідчого, прокурора про зміну порядку досудового розслідування та продовження його згідно з правилами, передбаченими главою 39 цього Кодексу, - підозрюваним, його захисником чи законним представником, потерпілим, його представником чи законним представником.

367. На якій стадії кримінального провадження можуть розглядатися скарги на інші, крім передбачених ст. 303 КПК, рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора?

Скарги на інші рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора не розглядаються під час досудового розслідування і можуть бути предметом розгляду під час підготовчого провадження у суді згідно з правилами статей 314-316 цього Кодексу.

368. Коли слідчий суддя вправі повернути скаргу на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора?

Скарга повертається, якщо:

- 1) скаргу подала особа, яка не має права подавати скаргу;
- 2) скарга не підлягає розгляду в цьому суді;
- 3) скарга подана після закінчення строку, передбаченого частиною першою цієї статті, і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку або слідчий суддя за заявою особи не знайде підстав для його поновлення.

369. У якому випадку слідчий суддя, суд має право відмовити у відкритті провадження за скаргою на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора?

Слідчий суддя відмовляє у відкритті провадження лише в разі, якщо скарга подана на рішення, дію чи бездіяльність слідчого, прокурора, що не підлягає оскарженню.

370. Яка з ухвал слідчого судді за результатами розгляду скарги на рішення, дію чи бездіяльність слідчого чи прокурора може бути оскаржена?

Ухвала про відмову в задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження підлягає оскарженню в апеляційному порядку.

371. Ким розглядаються скарги учасників кримінального провадження на недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування?

У ст. 308 КПК встановлено особливий порядок оскарження недотримання розумних строків, відповідно до якого, на відміну від інших скарг, що можуть бути подані на стадії досудового розслідування, скарга на недотримання розумних строків подається прокурору вищого рівня, який зобов'язаний розглянути скаргу протягом трьох днів після її подання.

За результатами розгляду скарги прокурор вищого рівня може прийняти одне із таких рішень: 1) про задоволення скарги та надання відповідному слідчому, прокурору обов'язкових для виконання вказівок щодо строків вчинення певних процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень; 2) про відмову в задоволенні скарги, якщо прокурором вищого рівня буде встановлено, що розумні строки не було порушено.

У випадку задоволення скарги прокурор вищого рівня у відповідному рішенні повинен: а) зазначити, які процесуальні дії або які процесуальні рішення має вчинити слідчий чи прокурор; б) встановити конкретні строки, в межах яких слідчий чи прокурор зобов'язаний вчинити ці дії або прийняти відповідне рішення.

372. Яка з ухвал слідчого судді може бути оскаржена під час досудового розслідування?

Під час досудового розслідування можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали слідчого судді про:

- 1) відмову у наданні дозволу на затримання;
- 2) застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або відмову в його застосуванні;
- 3) продовження строку тримання під вартою або відмову в його продовженні;
- 4) застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту або відмову в його застосуванні;
- 5) продовження строку домашнього арешту або відмову в його продовженні;
- 6) поміщення особи в приймальник-розподільник для дітей або відмову в такому поміщенні;
- 7) продовження строку тримання особи в приймальнику-розподільнику для дітей або відмову в його продовженні;
- 8) направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи або відмову у такому направленні;
- 9) арешт майна або відмову у ньому;
- 10) тимчасовий доступ до речей і документів, яким дозволено вилучення речей і документів, які посвідчують користування правом на здійснення підприємницької діяльності, або інших, за відсутності яких

фізична особа - підприємець чи юридична особа позбавляються можливості здійснювати свою діяльність;

- 11) відсторонення від посади або відмову у ньому;
- 12) відмову у здійсненні спеціального досудового розслідування.

373. Що повинен з'ясувати суддя-головуючий в учасників під час підготовчого судового засідання?

Стаття 253. Питання, які підлягають вирішенню суддею в зв'язку з підготовкою справи до судового розгляду

Прийнявши рішення про призначення справи до судового розгляду, суддя вирішує такі питання:

- 1) про призначення захисника у випадках, коли його участь у справі є обов'язковою;
- 2) про зміну, скасування або обрання запобіжного заходу;
- 3) про визнання особи законним представником обвинуваченого, потерпілою, відповідачем, представником потерпілого, позивача, відповідача, якщо рішення про це не було прийняте під час розслідування справи;
- 4) про визнання потерпілого цивільним позивачем, якщо позов не був заявлений під час розслідування справи;
- 5) про список осіб, які підлягають виклику в судове засідання, та витребування додаткових доказів;
- 7) про заходи щодо забезпечення цивільного позову;
- 8) про виклик у необхідних випадках перекладача;
- 10) про розгляд справи у відкритому чи закритому судовому засіданні;
- 11) про день і місце судового розгляду справи;
- 12) всі інші питання, які стосуються підготовчих до суду дій.

374. Яке з рішень може бути ухвалено судом у підготовчому судовому засіданні?

У підготовчому судовому засіданні суд має право прийняти такі рішення:

- 1) затвердити угоду або відмовити в затвердженні угоди та повернути кримінальне провадження прокурору для продовження досудового розслідування в порядку, передбаченому статтями 468-475 цього Кодексу;
- 2) закрити провадження у випадку встановлення підстав, передбачених пунктами 4-8, 10 частини першої або частиною другою статті 284 цього Кодексу;
- 3) повернути обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурору, якщо вони не відповідають вимогам цього Кодексу;
- 4) направити обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру до відповідного

суду для визначення підсудності у випадку встановлення непідсудності кримінального провадження;

5) призначити судовий розгляд на підставі обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру;

6) доручити представнику персоналу органу пробації скласти досудову доповідь.

375. Яке судове рішення повинен ухвалити суд якщо кримінальне провадження не підсудне цьому суду?

Кримінальне провадження передається на розгляд іншого суду, якщо до початку судового розгляду виявилось, що кримінальне провадження надійшло до суду з порушенням правил територіальної підсудності;

376. Яке із судових рішень підготовчого судового засідання може бути оскаржене в апеляційному порядку?

377. З якою метою складається досудова доповідь представником персоналу органу пробації?

З метою забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого, а також прийняття судового рішення про міру покарання представник уповноваженого органу з питань пробації складає досудову доповідь за ухвалою суду.

378. Яким чином після призначення справи до судового розгляду учасники судового провадження можуть ознайомитися з матеріалами кримінального провадження?

Після призначення дати судового розгляду в учасників судового провадження є кілька днів (максимум - десять) до першого засідання суду, щоб ознайомитись з матеріалами кримінального провадження, якщо всі вони або окремі з них заявлять про це клопотання. У такому разі головуючий зобов'язаний забезпечити можливість ознайомлення з названими матеріалами і не перешкоджати їм під час ознайомлення робити з матеріалів необхідні виписки та копії.

Ознайомлення з кримінальним провадженням має відбуватися в окремій кімнаті приміщення суду в присутності уповноваженого працівника канцелярії суду. Факт ознайомлення конкретного учасника судового провадження з кримінальною справою повинен бути зафіксований працівником канцелярії в журналі реєстрації відвідувачів суду.

379. Що таке матеріали кримінального провадження?

Документи, інші матеріали, надані суду під час судового провадження його учасниками, судові рішення та інші документи і матеріали, що мають значення для цього кримінального провадження, долучаються до

обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності і є матеріалами кримінального провадження (кримінальною справою).

380. У якому випадку принцип безперервності судового розгляду не порушується?

Не вважаються порушеннями безперервності судового розгляду випадки відкладення судового засідання внаслідок:

1) неприбуття сторони або інших учасників кримінального провадження;

2) складення та погодження прокурором процесуальних документів щодо відмови від підтримання державного обвинувачення, зміни обвинувачення або висунення додаткового обвинувачення;

3) підготовки захисту обвинуваченого від зміненого чи додаткового обвинувачення;

4) підготовки потерпілого для підтримання обвинувачення в суді, якщо прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення;

5) проведення дослідження речових доказів за місцем їх знаходження, огляду на місці;

6) проведення експертизи у випадках та порядку, передбачених статтею 332 цього Кодексу;

7) надання доступу до речей чи документів або доручення проведення слідчих (розшукових) дій у випадках та порядку, передбачених статтею 333 цього Кодексу.

381. Коли можна проводити судовий розгляд кримінального провадження за відсутності обвинуваченого?

Кримінальне провадження за відсутності підозрюваного чи обвинуваченого є заочним кримінальним провадженням

Заочне кримінальне провадження здійснюється у разі, якщо підозрюваний, обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення, ухиляється від прибуття на виклик до органу досудового розслідування або до суду, при цьому здійснення кримінального провадження визнано можливим за його відсутності.

Рішення про здійснення заочного кримінального провадження приймається слідчим за погодженням з прокурором чи прокурором під час досудового розслідування або судом під час судового провадження.

Обвинувачений має право протягом одного місяця з дня отримання копії судового рішення, ухваленого за результатами заочного кримінального провадження, подати заяву про його скасування до суду, що ухвалив відповідне судове рішення.

382. Хто є обов'язковим учасником спеціального судового провадження?

Захисник

Спеціальне досудове розслідування здійснюється на підставі ухвали слідчого судді у кримінальному провадженні щодо злочинів, передбачених статтями 109, 110, 110-2, 111, 112, 113, 114, 114-1, 115, 116, 118, частинами другою – п'ятою статті 191 (у випадку зловживання службовою особою своїм службовим становищем), статтями 209, 258, 258-1, 258-2, 258-3, 258-4, 258-5, 348, 364, 364-1, 365, 365-2, 368, 368-2, 368-3, 368-4, 369, 369-2, 370, 379, 400, 436, 436-1, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447 Кримінального кодексу України, стосовно підозрюваного, крім неповнолітнього, який переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук. Здійснення спеціального досудового розслідування щодо інших злочинів не допускається, крім випадків, коли злочини вчинені особами, які переховуються від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності або оголошені у міждержавний та/або міжнародний розшук, та вони розслідуються в одному кримінальному провадженні із злочинами, зазначеними у цій частині, а виділення матеріалів щодо них може негативно вплинути на повноту досудового розслідування та судового розгляду.

383. Який порядок виклику обвинуваченого у разі здійснення спеціального судового провадження?

Повістки про виклик обвинуваченого у разі здійснення спеціального судового провадження надсилаються за останнім відомим місцем його проживання чи перебування, а процесуальні документи, що підлягають врученню обвинуваченому, надсилаються захиснику. Інформація про такі документи та повістки про виклик обвинуваченого обов'язково публікуються у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження згідно з положеннями статті 297-5 цього Кодексу. З моменту опублікування повістки про виклик у засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження обвинувачений вважається належним чином ознайомленим з її змістом.

384. У якому випадку суд під час судового розгляду має право без клопотання сторони кримінального провадження чи потерпілого призначити проведення судової експертизи ?

Суд має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам незалежно від наявності клопотання, якщо:

1) суду надані кілька висновків експертів, які суперечать один одному, а допит експертів не дав змоги усунути виявлені суперечності;

2) під час судового розгляду виникли підстави, передбачені частиною другою статті 509 цього Кодексу.

385. У якому випадку суд під час судового розгляду має право доручити органу досудового розслідування провести певні слідчі (розшукові) дії?

У разі, якщо під час судового розгляду виникне необхідність у встановленні обставин або перевірці обставин, які мають істотне значення для кримінального провадження, і вони не можуть бути встановлені або перевірені іншим шляхом.

386. Який порядок об'єднання в одне провадження матеріалів кримінальних проваджень?

Рішення про об'єднання чи виділення матеріалів досудового розслідування приймається прокурором.

Рішення про об'єднання чи виділення матеріалів досудового розслідування не може бути оскаржене.

За наявності підстав й визнання необхідності об'єднання в одному кримінальному провадженні або виділення матеріалів досудового розслідування прокурор вносить постанову про об'єднання або виділення матеріалів досудового розслідування з викладенням мотивів прийнятого рішення. Постанова прокурора підлягає безумовному виконанню особою, в провадженні якої перебувають матеріали досудового розслідування або якій такі матеріали направлені для проведення досудового розслідування.

387. Які підстави передбачені законом для зупинення судового провадження?

- обвинувачений ухилився від суду
- захворів на психічну чи іншу тяжку тривалу хворобу, яка виключає його участь у судовому провадженні

388. За яких обставин суд вправі ухвалити рішення про здійснення дистанційного судового провадження, якщо обвинувачений перебуває поза межами суду?

Судове провадження може здійснюватися у режимі відеоконференції під час трансляції з іншого приміщення, у тому числі яке знаходиться поза межами приміщення суду (дистанційне судове провадження), у разі:

- 1) неможливості безпосередньої участі учасника кримінального провадження в судовому провадженні за станом здоров'я або з інших поважних причин;
- 2) необхідності забезпечення безпеки осіб;
- 3) проведення допиту малолітнього або неповнолітнього свідка, потерпілого;

4) необхідності вжиття таких заходів для забезпечення оперативності судового провадження;

5) наявності інших підстав, визначених судом достатніми.

Суд ухвалює рішення про здійснення дистанційного судового провадження за власною ініціативою або за клопотанням сторони чи інших учасників кримінального провадження. У разі якщо сторона кримінального провадження чи потерпілий заперечує проти здійснення дистанційного судового провадження, суд може ухвалити рішення про його здійснення лише вмотивованою ухвалою, обґрунтувавши в ній прийняте рішення. Суд не має права прийняти рішення про здійснення дистанційного судового провадження, в якому поза межами приміщення суду перебуває обвинувачений, якщо він проти цього заперечує.

389. Як слід розуміти поняття межі судового розгляду?

Відповідно до ст. 337 КПК судовий розгляд проводиться лише щодо особи, якій висунуте обвинувачення, і лише в межах висунутого обвинувачення відповідно до обвинувального акта.

390. Як відбувається зміна прокурором обвинувачення в суді?

Дійшовши до переконання, що обвинувачення потрібно змінити, прокурор після виконання вимог статті 341 цього Кодексу складає обвинувальний акт, в якому формулює змінене обвинувачення та викладає обґрунтування прийнятого рішення. Копії обвинувального акта надаються обвинуваченому, його захиснику, потерпілому, його представнику та законним представникам. Обвинувальний акт долучається до матеріалів кримінального провадження.

391. Як розглядається кримінальне провадження після висунення прокурором в суді додаткового обвинувачення?

У разі задоволення клопотання прокурора про розгляд додаткового обвинувачення, суд зобов'язаний відкласти судовий розгляд на строк, необхідний для підготовки до захисту від додаткового обвинувачення та виконання прокурором вимог, передбачених статтями 276-278, 290-293 цього Кодексу, але не більше ніж на чотирнадцять днів. Строк відкладення судового розгляду може бути продовжений судом за клопотанням сторони захисту у випадку, якщо обсяг або складність нового обвинувачення вимагають більше часу для підготовки до захисту.

Після закінчення встановленого судом строку, судові провадження повинно бути розпочате з підготовчого судового засідання. Нове дослідження доказів, які вже були досліджені судом до висунення додаткового обвинувачення, здійснюється тільки у разі визнання судом такої необхідності.

392. Які наслідки для потерпілого у разі відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення в суді?

У разі відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення в суді головуючий роз'яснює потерпілому його право підтримувати обвинувачення в суді.

Якщо потерпілий висловив згоду на підтримання обвинувачення в суці, головуючий надає йому час, необхідний для підготовки до судового розгляду.

Потерпілий, який погодився підтримувати обвинувачення в суді, користується всіма правами сторони обвинувачення під час судового розгляду.

В такому випадку, кримінальне провадження за відповідним обвинуваченням набуває статусу приватного і здійснюється за процедурою приватного обвинувачення.

393. Хто повідомляє учасників судового провадження про повне фіксування судового розгляду технічними засобами?

Секретар судового засідання

394. Хто оголошує учасникам судового розгляду склад суду, прізвища інших учасників розгляду та роз'яснює право відводу?

Головуючий оголошує склад суду

395. З чого починається судовий розгляд кримінального провадження?

Судовий розгляд починається з оголошення прокурором короткого викладу обвинувального акта, якщо учасники судового провадження не заявили клопотання про оголошення обвинувального акта в повному обсязі.

396. Ким оголошується в судовому засіданні зміст позовної заяви?

Якщо в кримінальному провадженні пред'явлено цивільний позов, цивільний позивач або його представник чи законний представник, а в разі їх відсутності - головуючий оголошує короткий виклад позовної заяви, якщо учасники судового провадження не заявили клопотання про її оголошення в повному обсязі.

397. Який порядок дослідження доказів у судовому засіданні?

Докази зі сторони обвинувачення досліджуються в першу чергу, а зі сторони захисту - у другу.

Обсяг доказів, які будуть досліджуватися, та порядок їх дослідження визначаються ухвалою суду і в разі необхідності можуть бути змінені.

Суд має право, якщо проти цього не заперечують учасники судового провадження, визнати недоцільним дослідження доказів щодо тих обставин, які ніким не оспорується. При цьому суд з'ясовує, чи правильно розуміють зазначені особи зміст цих обставин, чи немає сумнівів у добровільності їх

позицій, а також роз'яснює їм, що у такому випадку вони будуть позбавлені права оскаржити ці обставини в апеляційному порядку.

398. Які наслідки відмови у задоволенні клопотання учасника судового розгляду?

Відмова в задоволенні клопотання не перешкоджає його повторному заявленню з інших підстав.

399. Який порядок прямого допиту свідка?

Прямий допит - свідка обвинувачення першим має допитати прокурор, а свідка захисту – захисник, якщо обвинувачений взяв захист на себе – обвинувачений.

При цьому свідка обвинувачення першим має допитати прокурор, а свідка захисту – захисник, якщо обвинувачений взяв захист на себе – обвинувачений (прямий допит).

400. Що таке перехресний допит свідка?

Проте після прямого допиту сторонам надається можливість перехресного допиту свідка, тоді відбувається його допит сторонами кримінального провадження з приводу одних і тих самих обставин. Під час перехресного допиту ставити навідні запитання дозволяється.

401. У якому випадку суд може постановити ухвалу про проведення допиту свідка з використанням технічних засобів з іншого приміщення?

У виняткових випадках для забезпечення безпеки свідка, який підлягає допиту, суд за власною ініціативою або за клопотанням сторін кримінального провадження чи самого свідка постановляє вмотивовану ухвалу про проведення допиту свідка з використанням технічних засобів з іншого приміщення, у тому числі за межами приміщення суду, або в інший спосіб, що унеможлиблює його ідентифікацію та забезпечує сторонам кримінального провадження можливість ставити запитання і слухати відповіді на них. У разі якщо існує загроза ідентифікації голосу свідка, допит може супроводжуватися створенням акустичних перешкод. Перед постановленням відповідної ухвали суд зобов'язаний з'ясувати наявність заперечень сторін кримінального провадження проти проведення допиту свідка в умовах, що унеможлиблюють його ідентифікацію, і в разі їх обґрунтованості відмовити у проведенні допиту свідка в порядку, визначеному цією частиною.

402. З якого віку малолітній чи неповнолітній свідок попереджається про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань?

Свідкам, які не досягли шістнадцятирічного віку, головуєчий роз'яснює обов'язок про необхідність дати правдиві показання, не попереджуючи про відповідальність за відмову від давання показань і за завідомо неправдиві показання, і не приводить їх до присяги.

403. З якою метою експерт викликається для допиту в судовому засіданні?

За клопотанням сторони кримінального провадження, потерпілого або за власною ініціативою суд має право викликати експерта для допиту для роз'яснення висновку.

404. Як повинен діяти суд, якщо під час судового засідання будуть встановлені підстави для визнання неосудності обвинуваченого?

Суд постановляє ухвалу про зміну порядку розгляду і продовжує судовий розгляд згідно з правилами, передбаченими главою 39 КПК.

405. Коли суд вправі постановити ухвалу про закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами?

Після з'ясування обставин, встановлених під час кримінального провадження, та перевірки їх доказами головуючий у судовому засіданні з'ясовує в учасників судового провадження, чи бажають вони доповнити судовий розгляд і чим саме.

У разі заявлення клопотань про доповнення судового розгляду суд розглядає їх, у зв'язку з чим має право ставити запитання сторонам чи іншим учасникам кримінального провадження.

За відсутності клопотань або після вирішення клопотань, якщо вони були подані, суд постановляє ухвалу про закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами і переходить до судових дебатів.

Закінчення судового розгляду означає, що в повному обсязі відбулося з'ясування обставин, встановлених під час кримінального провадження, та їх перевірка доказами.

406. Якщо в судовому розгляді справи брали участь декілька прокурорів, хто з них повинен виступати в судових дебатах?

Якщо в судовому розгляді брали участь декілька прокурорів, у судових дебатах на їхній розсуд має право виступити один прокурор або кожен із них обґрунтовує у промові свою позицію у певній частині обвинувачення.

407. У якому випадку суд має право зупинити виступ учасника судових дебатів?

Головуючий має право зупинити виступ учасника дебатів, якщо він після зауваження повторно вийшов за межі кримінального провадження, що здійснюється, чи повторно допустив висловлювання образливого або непристойного характеру, і надати слово іншому учаснику дебатів.

408. Коли суд вправі перервати нараду в нарадчій кімнаті?

Суд вправі перервати нараду лише для відпочинку з настанням нічного часу. Під час перерви судді не можуть спілкуватися з особами, які брали участь у кримінальному провадженні.

409. Яке судове рішення визнається законним?

Законним є рішення, ухвалене компетентним судом згідно з нормами матеріального права з дотриманням вимог щодо кримінального провадження, передбачених КПК.

410. Яке судове рішення визнається обґрунтованим?

Обґрунтованим є рішення, ухвалене судом на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до статті 94 КПК.

411. Яке судове рішення є вмотивованим?

Вмотивованим є рішення, в якому наведені належні і достатні мотиви та підстави його ухвалення.

412. Що необхідно викласти у мотивувальній частині ухвали суду?

У мотивувальній частині зазначається:

суть питання, що вирішується ухвалою, і за чиєю ініціативою воно розглядається;

встановлені судом обставини із посиланням на докази, а також мотиви неврахування окремих доказів;

мотиви, з яких суд виходив при постановленні ухвали, і положення закону, якими він керувався

413. У якому з випадків ухвалюється виправдувальний вирок?

Виправдувальний вирок ухвалюється у разі, якщо не доведено, що:

1) вчинено кримінальне правопорушення, в якому обвинувачується особа;

2) кримінальне правопорушення вчинене обвинуваченим;

3) в діянні обвинуваченого є склад кримінального правопорушення.

Виправдувальний вирок також ухвалюється при встановленні судом

підстав для закриття кримінального провадження, передбачених пунктами 1 та 2 частини першої статті 284 КПК.

414. Що є обов'язковою складовою змісту вступної частини вироку суду?

У вступній частині вироку зазначаються:

1) дата та місце його ухвалення;

2) назва та склад суду, секретар судового засідання;

3) найменування (номер) кримінального провадження;

4) прізвище, ім'я та по батькові обвинуваченого, рік, місяць і день його народження, місце народження і місце проживання, заняття, освіта, сімейний стан та інші відомості про особу обвинуваченого, що мають значення для справи;

5) закон України про кримінальну відповідальність, що передбачає кримінальне правопорушення, у вчиненні якого обвинувачується особа;

6) сторони кримінального провадження та інші учасники судового провадження.

415. Що слід зазначати у мотивувальній частині виправдувального вироку?

У мотивувальній частині вироку зазначаються:

1) у разі визнання особи виправданою - формулювання обвинувачення, яке пред'явлене особі і визнане судом недоведеним, а також підстави для виправдання обвинуваченого з зазначенням мотивів, з яких суд відкидає докази обвинувачення;

мотиви ухвалення інших рішень щодо питань, які вирішуються судом при ухваленні вироку, та положення закону, якими керувався суд;

2) у разі визнання особи винуватою:

формулювання обвинувачення, визнаного судом доведеним, із зазначенням місця, часу, способу вчинення та наслідків кримінального правопорушення, форми вини і мотивів кримінального правопорушення;

статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, що передбачає відповідальність за кримінальне правопорушення, винним у вчиненні якого визнається обвинувачений;

докази на підтвердження встановлених судом обставин, а також мотиви неврахування окремих доказів;

мотиви зміни обвинувачення, підстави визнання частини обвинувачення необґрунтованою, якщо судом приймалися такі рішення;

обставини, які пом'якшують або обтяжують покарання;

мотиви призначення покарання, звільнення від відбування покарання, застосування примусових заходів медичного характеру при встановленні стану обмеженої осудності обвинуваченого, застосування примусового лікування відповідно до статті 96 Кримінального кодексу України, мотиви призначення громадського вихователя неповнолітньому;

підстави для задоволення цивільного позову або відмови у ньому, залишення його без розгляду;

мотиви ухвалення інших рішень щодо питань, які вирішуються судом при ухваленні вироку, та положення закону, якими керувався суд.

416. Яке судове рішення слід ухвалити суду, якщо судом частина обвинувачення визнана недоведеною, а частина - підтверджена?

Якщо особі пред'явлено декілька обвинувачень і деякі з них не доведені, то у резолютивній частині вироку зазначається, за якими з них обвинувачений виправданий, а за якими - засуджений.

417. Які правові наслідки викладеної в нарадчій кімнаті письмової окремої думки судді?

Кожен суддя з колегії суддів має право викласти письмово окрему думку, яка не оголошується в судовому засіданні, а приєднується до матеріалів провадження і є відкритою для ознайомлення.

418. Коли суд вправі скласти та оголосити лише резолютивну частину судового рішення?

Якщо складання судового рішення у формі ухвали вимагає значного часу, суд має право обмежитися складанням і оголошенням його резолютивної частини, яку підписують всі судді.

419. Коли суд вправі виправити допущені в судовому рішенні описки, очевидні арифметичні помилки?

Суд має право за власною ініціативою або за заявою учасника кримінального провадження чи іншої заінтересованої особи виправити допущені в судовому рішенні цього суду описки, очевидні арифметичні помилки незалежно від того, набрало судове рішення законної сили чи ні.

Виправленню підлягають лише ті описки, які мають істотний характер. До таких належить написання прізвищ та імен, адрес, найменувань речей, предметів, майна, зазначення дат та строків. Особливо це стосується резолютивної частини рішення. В резолютивній частині будь-яка описка має істотне значення, оскільки вона може ускладнити виконання в цілому судового рішення.

Не є опискою граматичні помилки, які не спотворюють текст судового рішення та не призводять до його неправильного сприйняття: неправильне розташування розділових знаків, неправильні відмінки слів, застосування русизмів та діалектизмів тощо.

5. Арифметична помилка - це помилка у визначенні результату підрахунку: пропуск цифри, випадкова перестановка цифр, спотворення результату обчислення у зв'язку із використанням несправної техніки.

Не є арифметичними помилками, а отже, не можуть бути виправлені в порядку, передбаченому коментованою статтею, застосування неправильних методик підрахунку та неправильних вихідних даних для проведення арифметичних обчислень.

Суд може виправити лише ті арифметичні помилки, яких він сам припустився. Якщо такі помилки наявні у висновку експерта або в наданих суду документах, вони судом не виправляються. Арифметичні помилки у висновку експерта усуваються шляхом допиту експерта та уточнення ним

свого висновку або враховуються судом під час оцінки цього доказу (ст. 356 КПК).

420. Хто вправі ініціювати постановлення ухвали про роз'яснення судового рішення?

Суд розглядає заяву про роз'яснення судового рішення протягом десяти днів з повідомленням особи, яка звернулася із заявою про роз'яснення судового рішення, та учасників судового провадження. Неприбуття у судові засідання осіб, які були належним чином повідомлені, не перешкоджає розгляду заяви про роз'яснення рішення.

Ініціатором такого роз'яснення може виступати будь-хто з учасників судового провадження чи орган виконання судового рішення.

421. Чи підлягає апеляційному оскарженню ухвала суду про роз'яснення судового рішення або про відмову в його роз'ясненні?

Незалежно від того, яке рішення прийнято, воно може бути оскаржено в апеляційному порядку особою, яка звернулася із заявою про роз'яснення судового рішення, та учасниками судового провадження.

422. У якому випадку суд має право розглянути обвинувальний акт щодо вчинення кримінального проступку без проведення судового розгляду в судовому засіданні?

Суд за клопотанням прокурора або слідчого, погодженого зпрокурором, має право розглянути обвинувальний акт щодо вчинення кримінального проступку без проведення судового розгляду в судовому засіданні за відсутності учасників судового провадження, якщо обвинувачений, що був представлений захисником, беззаперечно визнав свою винуватість, не оспорує встановлені досудовим розслідуванням обставини і згоден з розглядом обвинувального акта за його відсутності, а потерпілий не заперечує проти такого розгляду.

423. Як викладається мотивувальна частина вироку за результатами спрощеного провадження?

Відповідно до ч. 2 ст. 382 КПК у вироку суду за результатами спрощеного провадження замість доказів на підтвердження встановлених судом обставин зазначаються встановлені органом досудового розслідування обставини, які не оспоруються учасниками судового провадження.

424. Де утворюється суд присяжних?

Суд присяжних утворюється при місцевому загальному суді першої інстанції.

425. Кому за законом прокурор та суд зобов'язані роз'яснити можливість та особливості розгляду кримінального провадження судом присяжних?

Прокурор, суд зобов'язані роз'яснити обвинуваченому у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді довічного позбавлення волі, можливість та особливості розгляду кримінального провадження стосовно нього судом присяжних.

426. Скільки осіб - присяжних викликає суд після призначення судового розгляду провадження судом присяжних?

Після призначення судового розгляду судом присяжних головуючий дає секретарю судового засідання розпорядження про виклик присяжних у кількості семи осіб, які визначаються автоматизованою системою документообігу суду з числа осіб, які внесені до списку присяжних.

427. Яким чином визначаються особи, які можуть бути викликані до суду як присяжні?

Громадяни, які внесені до списку присяжних і можуть бути викликані до суду як присяжні, визначаються згідно із Законом України "Про судоустрій і статус суддів".

Для затвердження списку присяжних, територіальне управління Державної судової адміністрації України звертається з поданням до відповідних місцевих рад, які формують і затверджують список громадян, які постійно проживають на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, та які відповідають вимогам законодавства і надали свою згоду бути присяжними. Список присяжних затверджується на три роки і переглядається в разі необхідності для заміни осіб, які вибули зі списку, за поданням територіального управління Державної судової адміністрації України. Після затвердження списку присяжних, список передається до відповідного окружного суду.

428. На якій стадії судового провадження здійснюється відбір присяжних?

Відбір присяжних здійснюється після відкриття судового засідання.

429. У якому випадку присяжний може бути усунутий від подальшої участі в судовому розгляді кримінального провадження?

Присяжний може бути усунутий від подальшої участі в судовому розгляді кримінального провадження у таких випадках:

1) у разі невиконання присяжним обов'язків, передбачених частиною другою статті 386 цього Кодексу;

2) за наявності обґрунтованих підстав вважати, що присяжний у результаті незаконного впливу втратив неупередженість, необхідну для вирішення питань кримінального провадження відповідно до закону.

430. Які рішення суду першої інстанції можуть бути оскаржені в апеляційному порядку?

В апеляційному порядку можуть бути оскаржені судові рішення, які були ухвалені судами першої інстанції і не набрали законної сили, а саме:

- 1) вироки, крім випадків, передбачених статтею 394 цього Кодексу;
- 2) ухвали про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру;
- 3) інші ухвали у випадках, передбачених цим Кодексом.

Ухвали, постановлені під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судових рішень, передбачених частиною першою цієї статті, окремому оскарженню не підлягають, крім випадків, визначених цим Кодексом. Заперечення проти таких ухвал можуть бути включені до апеляційної скарги на судові рішення, передбачене частиною першою цієї статті.

В апеляційному порядку також можуть бути оскаржені ухвали слідчого судді у випадках, передбачених цим Кодексом.

431. З яких підстав обвинувачений, його захисник, законний представник вправі оскаржити в апеляційному порядку виправдувальний вирок?

обвинувачений, стосовно якого ухвалено виправдувальний вирок, його законний представник чи захисник - в частині мотивів і підстав виправдання

432. Хто має право в апеляційному порядку оскаржити ухвалу про застосування до особи примусових заходів медичного характеру?

законний представник та захисник особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного характеру

433. У якому випадку прокурор має право оскаржити вирок на підставі угоди про примирення між потерпілим та обвинуваченим?

Виключно з підстав затвердження судом угоди у кримінальному провадженні, в якому згідно з частиною третьою статті 469 КПК угода не може бути укладена.

434. Чи може бути оскаржений вирок суду у випадку, коли в судовому засіданні було прийнято рішення про недоцільність дослідження доказів щодо тих обставин, які ніким не оспорювались?

Судове рішення суду першої інстанції не може бути оскаржене в апеляційному порядку з підстав заперечення обставин, які ніким не оспорювались під час судового розгляду і дослідження яких було визнано судом недоцільним відповідно до положень частини третьої статті 349 КПК

435. Який порядок подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді?

Апеляційна скарга на ухвали слідчого судді подається безпосередньо до суду апеляційної інстанції.

436. Як має діяти суд першої інстанції після одержання апеляційної скарги?

Суд першої інстанції через три дні після закінчення строку апеляційного оскарження судового рішення надсилає отримані апеляційні скарги разом із матеріалами кримінального провадження до суду апеляційної інстанції.

Апеляційні скарги, що надійшли після направлення матеріалів кримінального провадження до суду апеляційної інстанції, не пізніше наступного дня після їх надходження направляються до суду апеляційної інстанції.

437. Хто зобов'язаний перевірити апеляційну скаргу на відповідність вимогам ст. 396 КПК (вимоги до апеляційної скарги)?

Суддя-доповідач

438. Як повинен діяти суддя-доповідач при встановленні невідповідності змісту та форми апеляційної скарги вимогам закону?

Суддя-доповідач, встановивши, що апеляційну скаргу на вирок чи ухвалу суду першої інстанції подано без додержання вимог, передбачених статтею 396 КПК, постановляє ухвалу про залишення апеляційної скарги без руху, в якій зазначаються недоліки скарги і встановлюється достатній строк для їх усунення, який не може перевищувати п'ятнадцяти днів з дня отримання ухвали особою, яка подала апеляційну скаргу.

439. Коли апеляційна скарга підлягає поверненню особі, яка її подала?

Апеляційна скарга повертається, якщо:

1) особа не усунула недоліки апеляційної скарги, яку залишено без руху, в установленій строк;

2) апеляційну скаргу подала особа, яка не має права подавати апеляційну скаргу;

3) апеляційна скарга не підлягає розгляду в цьому суді апеляційної інстанції;

4) апеляційна скарга подана після закінчення строку апеляційного оскарження і особа, яка її подала, не порушус питання про поновлення цього строку або суд апеляційної інстанції за заявою особи не знайде підстав для його поновлення.

440. Яка підстава відмови судді-доповідача у відкритті провадження за апеляційною скаргою?

Суддя-доповідач відмовляє у відкритті провадження лише, якщо апеляційна скарга подана на судові рішення, яке не підлягає оскарженню в апеляційному порядку, або судові рішення оскаржене виключно з підстав, з яких воно не може бути оскарженим згідно з положеннями статті 394 КПК.

441. Яка з ухвал судді-доповідача, постановлена під час підготовки апеляційної скарги до апеляційного розгляду, підлягає оскарженню в касаційному порядку?

Ухвала про повернення апеляційної скарги або відмову у відкритті провадження може бути оскаржена в касаційному порядку.

442. Які дії може здійснювати суддя-доповідач після відкриття апеляційного провадження?

Суддя-доповідач протягом десяти днів після відкриття апеляційного провадження за скаргою на вирок або ухвалу суду першої інстанції:

1) надсилає копії ухвали про відкриття апеляційного провадження учасникам судового провадження разом з копіями апеляційних скарг, інформацією про їхні права та обов'язки і встановлює строк, протягом якого можуть бути подані заперечення на апеляційну скаргу;

2) пропонує учасникам судового провадження подати нові докази, на які вони посилаються, або витребує їх за клопотанням особи, яка подала апеляційну скаргу;

3) вирішує інші клопотання, в тому числі щодо обрання, зміни або скасування запобіжної заходу;

4) вирішує інші питання, необхідні для апеляційного розгляду.

443. Коли обвинуваченого слід обов'язково викликати в судові засідання для участі в апеляційному розгляді?

Обвинувачений підлягає обов'язковому виклику в судові засідання для участі в апеляційному розгляді, якщо в апеляційній скарзі порушується питання про погіршення його становища або якщо суд визнає обов'язковою його участь, а обвинувачений, який утримується під вартою, - також у разі, якщо про це надійшло його клопотання.

444. Чи має право захисник підозрюваного, обвинуваченого, представник потерпілого відмовитися від апеляційної скарги?

Захисник підозрюваного, обвинуваченого, представник потерпілого вправі відмовитися від апеляційної скарги тільки за згодою відповідно підозрюваного, обвинуваченого чи потерпілого, тому у разі вчинення ними відповідних дій на суд покладається обов'язок з'ясування волевиявлення відповідно підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого з цього питання.

445. Коли прокурор має право внести до поданої ним апеляційної скарги зміни, які пов'язані з погіршенням становища обвинуваченого?

Прокурор має право внести до поданої ним апеляційної скарги зміни, які пов'язані з погіршенням становища обвинуваченого лише у межах строків на апеляційне оскарження

446. Чи має право суд апеляційної інстанції вийти за межі апеляційної скарги (скарг)?

Суд апеляційної інстанції вправі вийти за межі апеляційних вимог, якщо цим не погіршується становище обвинуваченого або особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Якщо розгляд апеляційної скарги дає підстави для прийняття рішення на користь осіб, в інтересах яких апеляційні скарги не надійшли, суд апеляційної інстанції зобов'язаний прийняти таке рішення.

447. Яка послідовність виступів учасників судового провадження під час судового розгляду апеляційної скарги та в судових дебатах?

Передусім слово надається особі, яка подала апеляційну скаргу.

Якщо апеляційні скарги подали обидві сторони кримінального провадження, першим висловлює доводи сторона захисту: обвинувачений, захисник, цивільний відповідач, їхні представники. Після цього слово надається іншим учасникам судового провадження (ч. 3 ст. 405 КПК України).

Судові дебати в апеляційному розгляді проводяться за правилами ст. 364 КПК України з такими особливостями: першій надається слово особі, яка подала апеляційну скаргу; якщо апеляційні скарги подали обидві сторони кримінального провадження, першим висловлює доводи обвинувачений. Прокурору може бути надано слово для виступу першим тільки у випадку, якщо він був суб'єктом подання апеляційної скарги, а в інших випадках прокурор виступає останнім. Після цього слово надається іншим учасникам судового провадження.

448. Коли необхідно відкласти апеляційний розгляд провадження?

Якщо для участі в розгляді в судові засідання не прибули учасники кримінального провадження, участь яких згідно з вимогами цього Кодексу або рішенням суду апеляційної інстанції є обов'язковою, апеляційний розгляд відкладається.

449. Що таке письмове апеляційне провадження?

Письмове апеляційне провадження полягає у заочному (без безпосереднього залучення учасників судового провадження, лише на основі вивчення апеляційних скарг, заперечень на них і матеріалів, що до них додаються) перегляді судового рішення суду першої інстанції судом

апеляційної інстанції. За умови якщо всі учасники судового провадження заявили клопотання про здійснення провадження за їх відсутності, таку новелу можна розглядати як певний захід чи елемент процесуальної економії, мета якого - спростити і прискорити процедуру провадження у суді апеляційної інстанції, при цьому не порушуючи конституційні права учасників апеляційного провадження.

Письмове апеляційне провадження допускається у будь-якому кримінальному провадженні незалежно від його складності і фактичних обставин.

Письмове апеляційне провадження може мати місце за наявності добровільного волевиявлення всіх учасників судового провадження про розгляд апеляційної скарги за їх відсутності.

450. Яке рішення може ухвалити апеляційний суд за наслідками розгляду апеляційної скарги на вирок суду на підставі угоди?

Суд апеляційної інстанції за результатом апеляційного розгляду за скаргою на вирок суду на підставі угоди має право:

- залишити вирок без змін;
- змінити вирок;
- скасувати вирок повністю чи частково та ухвалити новий вирок;
- скасувати вирок і закрити кримінальне провадження;
- скасувати вирок і направити кримінальне провадження до суду першої інстанції для проведення судового провадження у загальному порядку, якщо угода була укладена під час судового провадження;
- скасувати вирок і направити кримінальне провадження до органу досудового розслідування для здійснення досудового розслідування в загальному порядку, якщо угода була укладена під час досудового розслідування.

451. Яка із зазначених підстав може потягнути зміну вироку суду першої інстанції?

Суд апеляційної інстанції змінює вирок у разі:

- 1) пом'якшення призначеного покарання, якщо визнає, що покарання за своєю суворістю не відповідає тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого;
- 2) зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення і застосування статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність про менш тяжке кримінальне правопорушення;
- 3) зменшення сум, які підлягають стягненню, або збільшення цих сум, якщо таке збільшення не впливає на обсяг обвинувачення і правову кваліфікацію кримінального правопорушення;
- 4) в інших випадках, якщо зміна вироку не погіршує становища обвинуваченого.

452. Коли суд апеляційної інстанції може змінити ухвалу суду про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру?

Суд апеляційної інстанції змінює ухвалу суду про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру у разі :

зміни правової кваліфікації діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, і застосування статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, яка передбачає відповідальність за менш тяжке діяння;

пом'якшення виду примусових заходів медичного або виховного характеру.

453. Що із зазначеного є підставою для скасування або зміни апеляційною інстанцією судового рішення суду першої інстанції?

Підставою для скасування або зміни судового рішення при розгляді справи в суді апеляційної інстанції є:

- 1) неповнота судового розгляду;
- 2) невідповідність висновків суду, викладених у судовому рішенні, фактичним обставинам кримінального провадження;
- 3) істотне порушення вимог кримінального процесуального закону;
- 4) неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність.
- 5) невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого.

454. У якому випадку можна скасувати виправдувальний вирок суду першої інстанції?

Такі самі як в питанні 910

Один виняток: Суд апеляційної інстанції, встановивши відповідну підставу, не має права скасовувати виправдувальний вирок лише з мотивів істотного порушення прав обвинуваченого

Апеляційні суди не повинні скасовувати виправдувальні вироки і ухвали про незастосування примусових заходів виховного або медичного характеру тільки з мотивів порушення кримінального процесуального закону в тих випадках, коли такі порушення не перешкодили суду всебічно розглянути матеріали кримінального провадження і не вплинули на постановлення законного й обґрунтованого вироку (ухвали).

455. Що означає поняття неповнота судового розгляду провадження?

Неповним визнається судовий розгляд, під час якого залишилися недослідженими обставини, з'ясування яких може мати істотне значення для ухвалення законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення, зокрема, у разі якщо:

- 1) судом були відхилені клопотання учасників судового провадження про допит певних осіб, дослідження доказів або вчинення інших

процесуальних дій для підтвердження чи спростування обставин, з'ясування яких може мати істотне значення для ухвалення законного, обгрунтованого та справедливого судового рішення;

2) необхідність дослідження тієї чи іншої підстави впливає з нових даних, встановлених при розгляді справи в суді апеляційної інстанції.

456. Чи є відсутність мотивування або неналежне мотивування судового рішення підставою для його зміни чи скасування?

так

457. Що із зазначеного визнається істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону?

Істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону є такі порушення вимог цього Кодексу, які перешкодили чи могли перешкодити суду ухвалити законне та обгрунтоване судове рішення.

458. Які дії суду апеляційної інстанції у разі встановлення, що судове рішення ухвалено в першій інстанції незаконним складом суду?

Судове рішення у будь-якому разі підлягає скасуванню

459. Яке рішення має постановити апеляційна інстанція, якщо суд першої інстанції порушив правила призначення покарання за сукупністю злочинів?

Змінити вирок якщо зміна вироку не погіршує становища обвинуваченого, в іншому випадку – скасувати вирок та ухвалити свій.

460. Яке рішення ухвалює апеляційна інстанція, у разі встановлення ним, що судове провадження здійснено без участі захисника, участь якого є обов'язковою?

Скасувати вирок або ухвалу і призначити новий розгляд у суді першої інстанції

461. Які вказівки апеляційний суд має право надавати суду першої інстанції в ухвалі про скасування вироку чи ухвали і призначення нового розгляду в суді першої інстанції?

Суд апеляційної інстанції вправі давати вказівки лише в такій формі, щоб вони не вирішували наперед висновки суду першої інстанції. В ухвалі суду апеляційної інстанції може бути вказано, що: а) суд першої інстанції не надав оцінки тим чи іншим доказам щодо їх достовірності чи недостовірності, належності чи неможливості їх використання, чи наданню переваги одних доказів над іншими; б) залишилися недослідженими обставини, що мають значення для вирішення питань доведеності обвинувачення, винуватості чи невинуватості обвинуваченого, застосування закону України про кримінальну відповідальність або обрання виду і строку покарання.

Суд апеляційної інстанції вправі дати вказівку перевірити ті чи інші обставини, дати оцінку певним доказам, обговорити питання про кваліфікацію кримінального правопорушення, але він не вправі вирішувати наперед висновки, які належить зробити суду першої інстанції при новому розгляді справи.

Вказівки суду апеляційної інстанції за змістом повинні бути такими, щоб не тільки могли забезпечити виправлення помилок, допущених судом першої інстанції, а й сприяти чіткому дотриманню принципу незалежності суддів та підкоренню їх лише закону, гарантованих Конституцією України. (Про особливості нового розгляду судом першої інстанції див. коментар до ст. 416 КПК.)

462. Хто вправі розглядати кримінальне провадження, яке надійшло з апеляційного суду на новий розгляд?

Новий розгляд після скасування судом апеляційної інстанції вироку або ухвали про закриття кримінального провадження чи про застосування, відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру обов'язково здійснюється судом першої інстанції в іншому складі суддів, визначеному за допомогою автоматизованої системи документообігу суду відповідно до ст. 35 КПК

Суд першої інстанції при новому розгляді не зв'язаний оцінкою доказів, що була дана попереднім складом суду першої інстанції по даному судовому провадженню, і рішення ухвалюється (постановляється) на підставі доказів, досліджених у ході нового судового розгляду.

При новому розгляді справи суд першої інстанції повинен не тільки з'ясувати обставини, на які звернув увагу суд апеляційної інстанції, та виконати вказані в ухвалі процесуальні дії для усунення недоліків, допущених при першому судовому провадженні, а й безпосередньо дослідити й оцінити всі докази, вивчити і взяти до уваги нові обставини, які не були відомі або враховані при першому провадженні, і виконати для цього всі необхідні процесуальні дії, а не тільки ті, на котрі було вказано судом вищого рівня.

При цьому слід звернути увагу, що вказівки суду апеляційної інстанції є обов'язковими для суду першої інстанції лише в частині висновків і мотивів, з яких скасовані судові рішення, та в межах, передбачених чинним кримінальним процесуальним законом

463. Яке рішення приймає апеляційний суд у разі встановлення відсутності у діях обвинуваченого складу кримінального правопорушення?

Скасовує обвинувальний вирок чи ухвалу і закриває кримінальне провадження.

464. Що обов'язково повинно бути зазначено в резолютивній частині ухвали апеляційного суду про залишення апеляційної скарги без задоволення?

У резолютивній частині ухвали вказуються висновки суду; строк і порядок набрання ухвалою законної сили та її оскарження.

При залишенні апеляційної скарги без задоволення в ухвалі суду апеляційної інстанції мають бути зазначені підстави, з яких апеляційну скаргу визнано необгрунтованою.

465. Коли суд апеляційної інстанції вправі постановити свій вирок після скасування вироку суду першої інстанції?

Суд апеляційної інстанції скасовує вирок суду першої інстанції і ухвалює свій вирок у разі:

- 1) необхідності застосування закону про більш тяжке кримінальне правопорушення чи збільшення обсягу обвинувачення;
- 2) необхідності застосування більш суворого покарання;
- 3) скасування необгрунтованого виправдувального вироку суду першої інстанції;
- 4) неправильного звільнення обвинуваченого від відбування покарання.

466. У якому випадку може бути скасовано обвинувальний вирок суду першої інстанції?

Підставою для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції є:

- неповнота судового розгляду;
- невідповідність висновків суду, викладених у судовому рішенні, фактичним обставинам кримінального провадження;
- істотне порушення вимог кримінального процесуального закону;
- неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність;
- невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого

467. Які за законом строки розгляду апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді?

Апеляційна скарга на ухвалу слідчого судді подається протягом 5 днів з дня її оголошення.

Апеляційна скарга на ухвалу слідчого судді розглядається не пізніше як через три дні після її надходження до суду апеляційної інстанції (ст. 422 КПК).

468. Які обставини за законом визнаються нововиявленими?

Нововиявленими обставинами визнаються:

1) штучне створення або підроблення доказів, неправильність перекладу висновку і пояснень експерта, завідомо неправдиві показання свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, на яких ґрунтується вирок;

2) зловживання слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду під час кримінального провадження;

3) скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення вироку чи постановлення ухвали, що належить переглянути;

4) визнання Конституційним Судом України неконституційності закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом;

5) інші обставини, які не були відомі суду на час судового розгляду при ухваленні судового рішення і які самі по собі або разом із раніше виявленими обставинами доводять неправильність вироку чи ухвали, що належить переглянути.

Обставини, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої цієї статті, повинні бути встановлені вироком суду, що набрав законної сили, а при неможливості ухвалення вироку - підтверджені матеріалами розслідування.

469. Які обставини за законом визнаються виключними?

Виключними обставинами за частиною третьою статті 459 КПК визнаються:

1) встановлена Конституційним Судом України неконституційність, конституційність закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи; 2) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом; 3) встановлення вини судді у вчиненні злочину або зловживання слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду під час кримінального провадження, внаслідок якого було ухвалено судові рішення.

470. Хто має право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами?

Учасники судового провадження мають право подати заяву про перегляд за нововиявленими або виключними обставинами судового рішення суду будь-якої інстанції, яке набрало законної сили.

471. Як слід обчислювати трьохмісячний строк на подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами?

Заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами може бути подано протягом трьох місяців після того, як особа, яка звертається до суду, дізналася або могла дізнатися про ці обставини.

472. Протягом якого строку за законом можна переглядати за нововиявленими обставинами виправдувальний вирок?

Перегляд за нововиявленими обставинами виправдувального вироку допускається лише протягом передбачених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності.

За наявності обставин, які підтверджують невинуватість засудженого або вчинення ним менш тяжкого кримінального правопорушення, перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами строками не обмежений.

473. Який порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами?

Правом подачі заяви про перегляд за нововиявленими обставинами наділений будь-який учасник кримінального провадження: 1) сторони кримінального провадження - з боку обвинувачення: слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник; з боку захисту: підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, щодо якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники; 2) інші учасники кримінального провадження - цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, особа, щодо якої розглядається питання про видачу в іноземну державу (екстрадицію), заявник, свідок та його адвокат, заставодавець, перекладач, експерт, спеціаліст, секретар судового засідання.

Приводом для порушення провадження за нововиявленими обставинами слугують заяви громадян (заяви засудженого чи його захисника, заяви близьких родичів засудженого, заяви потерпілого чи іншого учасника процесу), повідомлення організацій, підприємств, установ та посадових осіб, заяви слідчого, явка з повинною, безпосереднє знайдення прокурором обставин - підстав для скасування вироку, який набув чинності. Безперечно, що подібні обставини можуть бути знайдені слідчими при розслідуванні справ, які перебувають в їх провадженні, оперативними працівниками під час здійснення оперативно-розшукової роботи, суддями у процесі судового слідства.

Заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами може бути подано протягом трьох місяців після того, як особа, яка звертається до суду, дізналася або могла дізнатися про ці обставини.

474. Як у КПК визначено право особи, яка подала заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, відмовитися від заяви?

Особа, яка подала заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, може відмовитися від заяви до початку

розгляду справи у судовому засіданні. У разі прийняття відмови від заяви суд закриває провадження за нововиявленими обставинами, про що постановляє ухвалу.

475. Яке судове рішення може бути ухвалено за наслідками кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами?

Розглядаючи заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, суд має право користуватися повноваженнями суду відповідної інстанції.

Якщо судове рішення за нововиявленими обставинами переглядається судом першої інстанції, суд, керуючись ст.ст. 284, 335, 373, 501, 513 КПК, має право прийняти наступні рішення:

скасувати судове рішення і постановити ухвалу про закриття справи, якщо нововиявлені обставини містять підстави для її закриття;

скасувати судове рішення і постановити ухвалу про зупинення провадження у випадку, якщо обвинувачений ухилився від суду або захворів на психічну чи іншу тяжку тривалу хворобу, яка виключає його участь у судовому провадженні;

скасувати судове рішення і ухвалити обвинувальний або виправдувальний вирок;

скасувати судове рішення і постановити ухвалу про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру;

залишити вирок, постанову, ухвалу без зміни, а заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами - без задоволення.

Якщо судове рішення за нововиявленими обставинами переглядається судом апеляційної інстанції, суд, керуючись ст.ст. 284, 335, 407 КПК, має право прийняти наступні рішення:

скасувати судове рішення і постановити ухвалу про закриття справи, якщо нововиявлені обставини містять підстави для її закриття;

скасувати судове рішення і постановити ухвалу про зупинення провадження у випадку, якщо обвинувачений ухилився від суду або захворів на психічну чи іншу тяжку тривалу хворобу, яка виключає його участь у судовому провадженні;

скасувати судове рішення повністю чи частково і ухвалити новий обвинувальний або виправдувальний вирок;

скасувати судове рішення і постановити ухвалу про зміну вироку або ухвали;

скасувати судове рішення і постановити ухвалу про призначення нового розгляду у суді першої інстанції, якщо в зв'язку із нововиявленими обставинами буде встановлено, що першим допустив помилку внаслідок незнання про існування цієї обставини суд першої інстанції;

скасувати судове рішення і постановити ухвалу про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру;

залишити вирок, постанову, ухвалу без зміни, а заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами без задоволення.

476. Які угоди можуть бути укладені в кримінальному провадженні?

Відповідно до ст. 468 КПК у кримінальному провадженні можуть бути укладені такі види угод:

1) угода про примирення між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим (далі - угода про примирення);

2) угода між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим про визнання винуватості (далі - угода про визнання винуватості).

Угода про примирення - це добровільна угода між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим, в якій узгоджуються умови відповідальності підозрюваного або обвинуваченого за умови вчинення ним дій, спрямованих на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також дій не пов'язаних з відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язані вчинити на користь потерпілого.

Угода про визнання винуватості - це добровільна угода між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим, в якій названі сторони узгоджують умови відповідальності підозрюваного або обвинуваченого залежно від його дій після початку кримінального провадження або після вручення письмового повідомлення про підозру щодо співпраці у розслідуванні кримінального правопорушення.

477. У якому провадженні можна укласти угоду про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим?

Угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

478. У якому провадженні можливо укласти угоду про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим?

Угода про визнання винуватості може бути укладена за ініціативою прокурора або підозрюваного чи обвинуваченого. Така угода може бути укладена у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості, тяжких злочинів, особливо тяжких злочинів, вчинених за попередньою змовою групою осіб, організованою групою чи злочинною організацією або терористичною групою за умови викриття підозрюваним, який не є організатором такої групи або організації, злочинних дій інших учасників групи чи інших, вчинених групою або організацією злочинів, якщо повідомлена інформація буде підтверджена доказами" внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам, її укладення у провадженні, щодо кримінальних правопорушень, внаслідок яких шкода завдана державним чи суспільним інтересам або правам та інтересам

окремих осіб, у яких беруть участь потерпілий або потерпілі, не допускається, крім випадків надання всіма потерпілими письмової згоди прокурору на укладення ними угоди.

479. У який період здійснення кримінального провадження може ініціюватись укладення угоди про примирення або про визнання винуватості?

Укладення угоди про примирення або про визнання винуватості може ініціюватися в будь-який момент після повідомлення особі про підозру до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку.

480. Чи можливо укласти угоду у кримінальному провадженні, де є декілька підозрюваних, обвинувачених?

У разі, якщо кримінальне провадження здійснюється щодо кількох осіб, які підозрюються чи обвинувачуються у вчиненні одного або кількох кримінальних правопорушень, і згода щодо укладення угоди досягнута не з усіма підозрюваними чи обвинуваченими, угода може бути укладена з одним (кількома) з підозрюваних чи обвинувачених. Кримінальне провадження щодо особи (осіб), з якими досягнуто згоди, підлягає виділенню в окреме провадження.

481. Що повинен враховувати прокурор при укладенні угоди про визнання винуватості?

Прокурор при вирішенні питання про укладення угоди про визнання винуватості зобов'язаний враховувати такі обставини:

1) ступінь та характер сприяння підозрюваного чи обвинуваченого у проведенні кримінального провадження щодо нього або інших осіб;

2) характер і тяжкість обвинувачення (підозри);

3) наявність суспільного інтересу в забезпеченні швидшого досудового розслідування і судового провадження, викритті більшої кількості кримінальних правопорушень;

969

4) наявність суспільного інтересу в запобіганні, виявленні чи припиненні більшої кількості кримінальних правопорушень або інших більш тяжких кримінальних правопорушень.

482. Які наслідки укладення та затвердження угоди про примирення ??????? для підозрюваного чи обвинуваченого?

Наслідком укладення та затвердження угоди про примирення є:

1) для підозрюваного чи обвинуваченого - обмеження права оскарження вироку згідно з положеннями статей 394 і 424 цього Кодексу та відмова від здійснення прав, передбачених пунктом 1 частини четвертої статті 474 цього Кодексу;

2) для потерпілого - обмеження права оскарження вироку згідно з положеннями статей 394 і 424 цього Кодексу та позбавлення права вимагати в подальшому притягнення особи до кримінальної відповідальності за відповідне кримінальне правопорушення і змінювати розмір вимог про відшкодування шкоди.

483. Які наслідки укладення та затвердження угоди про примирення для потерпілого, підозрюваного чи обвинуваченого?

????????????????

Наслідком укладення та затвердження угоди про примирення є:

1) для підозрюваного чи обвинуваченого - обмеження права оскарження вироку згідно з положеннями статей 394 і 424 цього Кодексу та відмова від здійснення прав, передбачених пунктом 1 частини четвертої статті 474 цього Кодексу;

2) для потерпілого - обмеження права оскарження вироку згідно з положеннями статей 394 і 424 цього Кодексу та позбавлення права вимагати в подальшому притягнення особи до кримінальної відповідальності за відповідне кримінальне правопорушення і змінювати розмір вимог про відшкодування шкоди.

484. На якій стадії судового розгляду провадження здійснюється розгляд угоди, яка надійшла до суду з обвинувальним актом?

Якщо угоди досягнуто під час досудового розслідування, обвинувальний акт з підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду.

Розгляд щодо угоди проводиться судом під час підготовчого судового засідання за обов'язкової участі сторін угоди з повідомленням інших учасників судового провадження. Відсутність інших учасників судового провадження не є перешкодою для розгляду.

Якщо угоди досягнуто під час судового провадження, суд невідкладно зупиняє проведення процесуальних дій і переходить до розгляду угоди.

485. Як повинен діяти суд у разі досягнення угоди між потерпілим та обвинуваченим або між прокурором та обвинуваченим під час судового розгляду провадження?

Якщо угоди досягнуто під час судового провадження, суд невідкладно зупиняє проведення процесуальних дій і переходить до розгляду угоди.

486. Коли суд повинен відмовити у затвердженні угоди?

Перед ухваленням рішення про затвердження угоди про визнання винуватості суд під час судового засідання повинен з'ясувати в обвинуваченого, чи цілком він розуміє:

1) що він має право на судовий розгляд, під час якого прокурор зобов'язаний довести кожен обставину щодо кримінального правопорушення, у вчиненні якого його обвинувачують, а він має такі права:

мовчати, і факт мовчання не матиме для суду жодного доказового значення;

мати захисника, у тому числі на отримання правової допомоги безоплатно у порядку та випадках, передбачених законом, або захищатися самостійно;

допитати під час судового розгляду свідків обвинувачення, подати клопотання про виклик свідків і подати докази, що свідчать на його користь;

2) наслідки укладення та затвердження угод, передбачені статтею 473 цього Кодексу;

3) характер кожного обвинувачення, щодо якого він визнає себе винуватим;

4) вид покарання, а також інші заходи, які будуть застосовані до нього у разі затвердження угоди судом.

Перед прийняттям рішення про затвердження угоди про примирення суд під час судового засідання повинен з'ясувати в обвинуваченого, чи цілком він розуміє:

1) що він має право на справедливий судовий розгляд, під час якого сторона обвинувачення зобов'язана довести кожен обставину щодо кримінального правопорушення, у вчиненні якого його обвинувачують, а він має такі права:

мовчати, і факт мовчання не матиме для суду жодного доказового значення;

мати захисника, у тому числі на отримання правової допомоги безоплатно у порядку та випадках, передбачених законом, або захищатися самостійно;

допитати під час судового розгляду свідків обвинувачення, подати клопотання про виклик свідків і подати докази, що свідчать на його користь;

2) наслідки укладення та затвердження угод, передбачені статтею 473 цього Кодексу;

3) характер кожного обвинувачення;

4) вид покарання, а також інші заходи, які будуть застосовані до нього у разі затвердження угоди судом.

Крім того, перед прийняттям рішення про затвердження угоди про примирення суд під час судового засідання повинен з'ясувати у потерпілого, чи цілком він розуміє наслідки затвердження угоди, передбачені статтею 473 цього Кодексу.

Суд зобов'язаний переконатися у судовому засіданні, що укладення угоди сторонами є добровільним, тобто не є наслідком застосування насильства, примусу, погроз або наслідком обіцянок чи дії будь-яких інших обставин, ніж ті, що передбачені в угоді. Для з'ясування добровільності укладення угоди у разі необхідності суд має право витребувати документи,

у тому числі скарги підозрюваного чи обвинуваченого, подані ним під час кримінального провадження, та рішення за наслідками їх розгляду, а також викликати в судове засідання осіб та опитувати їх.

487. Що в обов'язковому порядку має містити мотивувальна частина вироку на підставі угоди?

Мотивувальна частина вироку на підставі угоди має містити: формулювання обвинувачення та статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, яка передбачає кримінальне правопорушення, у вчиненні якого обвинувачувалася особа; відомості про укладену угоду, її реквізити, зміст та визначена міра покарання; мотиви, з яких суд виходив при вирішенні питання про відповідність угоди вимогам цього Кодексу та закону і ухваленні вироку, та положення закону, якими він керувався.

488. Які наслідки невиконання затвердженої угоди у кримінальному провадженні?

У разі невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості потерпілий чи прокурор відповідно мають право звернутися до суду, який затвердив таку угоду, з клопотанням про скасування вироку. Клопотання про скасування вироку, яким затверджена угода, може бути подано протягом встановлених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення відповідного кримінального правопорушення.

489. Які наслідки скасування вироку за клопотанням про невиконання угоди?

Наслідком скасування вироку є призначення судового розгляду в загальному порядку або направлення матеріалів провадження для завершення досудового розслідування в загальному порядку, якщо угода була ініційована на стадії досудового розслідування.

490. Яке провадження закон визначив як кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення?

Кримінальним провадженням у формі приватного обвинувачення є провадження, яке може бути розпочате слідчим, прокурором лише на підставі заяви потерпілого щодо кримінальних правопорушень, перелік яких визначено у ст. 477 КПК України.

Категорії кримінальних правопорушень, за якими відбувається провадження у формі приватного обвинувачення, передбачені ст. 477 КПК України:

1) склад кримінального правопорушення має бути визначений п. 1 вказаної статті;

2) склад кримінального правопорушення має бути визначений п. 2 вказаної статті, якщо вони вчинені чоловіком (дружиною) потерпілого;

3) склад кримінального правопорушення має бути визначений п. 3 вказаної статті, якщо вони вчинені чоловіком (дружиною) потерпілого, іншим близьким родичем чи членом сім'ї потерпілого, або якщо вони вчинені особою, яка щодо потерпілого була найманим працівником і завдала шкоду виключно власності потерпілого.

491. Коли кримінальні провадження про некваліфіковані крадіжку, грабіж тощо розглядаються як провадження у формі приватного обвинувачення?

Кримінальні провадження, передбачені статтею 185 (крадіжка, крім крадіжки, вчиненої організованою групою), статтею 186 (грабіж, крім грабежу, вчиненого організованою групою), Кримінального кодексу України розглядаються як провадження у формі приватного обвинувачення якщо вони вчинені чоловіком (дружиною) потерпілого, іншим близьким родичем чи членом сім'ї потерпілого, або якщо вони вчинені особою, яка щодо потерпілого була найманим працівником і завдала шкоду виключно власності потерпілого.

492. Як у провадженні у формі приватного обвинувачення може відбутися відшкодування шкоди потерпілому?

Відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення може відбуватися на підставі угоди про примирення або без неї.

1. Однією з умов закриття провадження у справах приватного обвинувачення при укладенні угоди про примирення із особою, що вчинила кримінально каране діяння, є відшкодування завданої злочином шкоди. В предмет доказування у таких справах входить встановлення факту добровільного та вільного волевиявлення потерпілого щодо реалізації ним права на укладення угоди про примирення, а також факту відшкодування шкоди, завданої злочином.

Наслідки невиконання умов угоди про примирення передбачені у ст. 476 КПК (У разі невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості потерпілий чи прокурор відповідно мають право звернутися до суду, який затвердив таку угоду, з клопотанням про скасування вироку. Клопотання про скасування вироку, яким іатверджена угода, може бути подано протягом встановлених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення відповідного кримінального правопорушення).

Про порядок відшкодування (компенсації) шкоди потерпілому передбачено у ст. 127 КПК (Підозрюваний, обвинувачений, а також за його згодою будь яка інша фізична чи юридична особа має право на будь-якій стадії кримінального провадження відшкодувати шкоду, завдану потерпілому, територіальній громаді, державі внаслідок кримінального правопорушення).

Шкода, завдана кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням, може бути стягнута судовим рішенням за результатами розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні.

Шкода, завдана потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, компенсується йому за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом)

493. Щодо кого із зазначених суб'єктів здійснюється особливий порядок кримінального провадження?

Особливий порядок кримінального провадження застосовується стосовно:

- 1) народного депутата України;
- 2) судді Конституційного Суду України, професійного судді, а також присяжного і народного засідателя на час здійснення ними правосуддя;
- 3) кандидата у Президенти України;
- 4) Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;
- 5) Голови Рахункової палати, його першого заступника, заступника, головного контролера та секретаря Рахункової палати;
- 6) депутата місцевої ради;
- 7) адвоката;
- 8) Генерального прокурора України, його заступника.

494. Хто має право здійснити письмове повідомлення про підозру народному депутату України, кандидату у Президенти України, прокурору Спеціалізованої антикорупційної прокуратури?

Генеральний прокурор України

495. Хто має право здійснити письмове повідомлення про підозру Генеральному прокурору?

Заступник Генерального прокурора України.

496. Хто повинен дати згоду на затримання судді чи утримання його під вартою чи арештом?

Відповідно до частини першої статті 482 Кримінального процесуального кодексу України затримання судді чи утримання його під вартою чи арештом здійснюється за згодою Вищої ради правосуддя.

497. Чия згода потрібна для притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата України на його затримання або обрання стосовно нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою чи домашнього арешту?

Притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата України, його затримання або обрання стосовно нього запобіжного заходу у

вигляді тримання під вартою чи домашнього арешту не може бути здійснено без згоди Верховної Ради України.

498. Хто має право здійснювати досудове розслідування у кримінальному провадженні щодо неповнолітньої особи?

Частина 2 ст. 484 КПК передбачає, що кримінальне провадження щодо неповнолітньої особи, у тому числі якщо кримінальне провадження здійснюється щодо декількох осіб, хоча б одна з яких є неповнолітньою, здійснюється слідчим, який спеціально уповноважений керівником органу досудового розслідування на здійснення досудових розслідувань щодо неповнолітніх.

499. У якому випадку до неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого можна застосувати запобіжний захід затримання чи тримання під вартою?

Затримання та тримання під вартою можуть застосовуватися до неповнолітнього лише у разі, якщо він підозрюється або обвинувачується у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, за умови, що застосування іншого запобіжного заходу не забезпечить запобігання ризикам, зазначеним у статті 177 КПК.

500. Які підстави за законом для ухвалення судом рішення про задоволення клопотання прокурора про застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру?

Якщо під час досудового розслідування прокурор дійде висновку про можливість виправлення неповнолітнього, який обвинувачується у вчиненні вперше кримінального проступку, злочину невеликої тяжкості або необережного злочину середньої тяжкості без застосування кримінального покарання, він складає клопотання про застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру і надсилає його до суду.

501. Яке судове рішення приймає суд у результаті розгляду клопотання прокурора про застосування примусових заходів виховного характеру?

Судовий розгляд завершується постановленням ухвали про застосування примусових заходів виховного характеру або про відмову в їх застосуванні.

502. Коли суд вправі застосувати примусовий захід медичного характеру?

Відповідно до ст. 501 КПК України під час постановлення ухвали в кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів виховного характеру суд з'ясовує такі питання:

- 1) чи мало місце суспільно небезпечне діяння;
- 2) чи вчинено це діяння неповнолітнім у віці від одинадцяти років до настання віку, з якого настає кримінальна відповідальність за це діяння;
- 3) чи слід застосувати до нього примусовий захід виховного характеру і якщо слід, то який саме.

Якщо під час судового розгляду не буде доведено однієї з обставин, передбачених у п. 1 або 2 ч. 1 ст. 501 КПК України, суд зобов'язаний постановити ухвалу про відмову у застосуванні примусових заходів виховного характеру і закрити кримінальне провадження.

Під час вирішення питання щодо доцільності застосування до неповнолітнього примусового заходу виховного характеру і якщо так, то якого саме, окрім з'ясування питань, чи мало місце суспільно небезпечне діяння та чи було воно вчинено певним неповнолітнім у віці від 11 років до настання віку, з якого настає кримінальна відповідальність за це діяння, слід також установити повні й усебічні відомості про особу неповнолітнього: його вік (число, місяць, рік народження), стан здоров'я та рівень розвитку, інші соціально-психологічні риси особи, що обов'язково має враховуватися під час обрання примусового заходу виховного характеру. Також слід з'ясувати умови життя та виховання неповнолітнього, дані про батьків, їх здатність щодо забезпечення виховного впливу на неповнолітнього у разі вирішення питання про застосування до неповнолітнього такого примусового заходу виховного характеру, як передача його під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють.

503. Щодо яких осіб судом може бути застосований примусовий захід медичного характеру?

Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, здійснюється за наявності достатніх підстав вважати, що:

- 1) особа вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене законом України про кримінальну відповідальність, у стані неосудності;
- 2) особа вчинила кримінальне правопорушення у стані осудності, але захворіла на психічну хворобу до постановлення вироку.

504. Яким чином вирішується питання про направлення особи до медичного закладу для проведення стаціонарної психіатричної експертизи?

Положення ст. 505 КПК зобов'язують слідчого під час досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру встановити:

- 1) час, місце, спосіб та інші обставини вчинення суспільно небезпечного діяння або кримінального правопорушення;
- 2) вчинення цього суспільно небезпечного діяння або кримінального правопорушення цією особою;

3) наявність у цієї особи розладу психічної діяльності в минулому, ступінь і характер розладу психічної діяльності чи психічної хвороби на час вчинення суспільно небезпечного діяння або кримінального правопорушення чи на час досудового розслідування;

4) поведінка особи до вчинення суспільно небезпечного діяння, кримінального правопорушення і після нього;

5) небезпечність особи внаслідок її психічного стану для самої себе та інших осіб, а також можливість спричинення іншої істотної шкоди такою особою;

б) характер і розмір шкоди, завданої суспільно небезпечним діянням або кримінальним правопорушенням.

Однією з особливостей кримінального провадження про застосування примусових заходів медичного характеру є обов'язкове проведення психіатричної експертизи.

Призначати таку експертизу слідчий, прокурор повинен лише у випадку, якщо під час кримінального провадження будуть встановлені обставини, які свідчать, що особа під час вчинення суспільно небезпечного діяння була в неосудному або обмежено осудному стані. Можлива ситуація, що особа вчинила кримінальне правопорушення в осудному стані, але після його вчинення захворіла на психічну хворобу, яка позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії та керувати ними.

Організація проведення психіатричної експертизи регулюється наказом Міністерства охорони здоров'я України № 397 від 8 жовтня 2001 р.

Під час досудового розслідування особа направляється до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи за клопотанням сторони кримінального провадження - ухвалою слідчого судді, а під час судового провадження - ухвалою суду.

Експерт (експерти) повинні дати відповідь на питання про ступінь і характер психічного захворювання такої особи.

Стаціонарна психіатрична експертиза проводиться в психіатричних стаціонарах, де організовуються психіатричні експертні комісії, що складаються не менше ніж з трьох лікарів-психіатрів: голови, члена комісії, доповідача, який проводить спостереження за досліджуваною особою. Оскільки проведення стаціонарної психіатричної експертизи вимагає тривалого спостереження за особою та дослідження її здоров'я, така особа повинна бути направлена до відповідного медичного закладу на строк до двох місяців.

505. Чи може бути оскаржена ухвала слідчого судді про направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи або відмови у цьому?

Ухвала слідчого судді про направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи або відмову його в такому направленні може бути оскаржена в апеляційному порядку.

506. Ким розглядається клопотання прокурора про застосування примусових заходів медичного характеру?

Судовий розгляд здійснюється одноособово суддею в судовому засіданні за участю прокурора, законного представника, захисника згідно із загальними правилами цього Кодексу. Участь особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру, не є обов'язковою і може мати місце, якщо цьому не перешкоджає характер розладу психічної діяльності чи її психічного захворювання.

507. Яка підсудність для розгляду клопотання про продовження, зміну або припинення застосування примусових заходів медичного характеру?

Продовження, зміна або припинення застосування примусових заходів медичного характеру здійснюється на підставі ухвали суду, в межах територіальної юрисдикції якого застосовується цей захід чи відбувається лікування.

508. Які наслідки ухвалення судового рішення про припинення застосування примусових заходів медичного характеру?

Постановлення ухвали суду про припинення застосування примусових заходів медичного характеру є підставою для проведення досудового розслідування чи судового провадження.

509. У якому кримінальному провадженні втрачені матеріали підлягають відновленню?

Відновленню підлягають втрачені матеріали в тому кримінальному провадженні, яке завершилося ухваленням вироку суду.

510. Хто вправі звертатися до суду із заявою про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження?

Втрачені матеріали кримінального провадження можуть бути відновлені за заявою учасника судового провадження. Близькі родичі обвинуваченого, який помер, мають право подати відповідну заяву, якщо це необхідно для його реабілітації.

511. Який суд розглядає заяву про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження?

Заява про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження подається до суду, який ухвалив вирок.

512. Коли набирає законної сили ухвала слідчого судді?

Вирок або ухвала суду першої інстанції, ухвала слідчого судді, якщо інше не передбачено КПК, набирає законної сили після закінчення строку

подання апеляційної скарги, встановленого цим Кодексом, якщо таку скаргу не було подано.

Ухвали слідчого судді та суду, які не можуть бути оскаржені, набирають законної сили з моменту їх оголошення.

513. Коли набирає законної сили вирок чи ухвала суду першої інстанції?

Вирок або ухвала суду першої інстанції, ухвала слідчого судді, якщо інше не передбачено цим Кодексом, набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, встановленого цим Кодексом, якщо таку скаргу не було подано.

514. Коли за законом відстрочка виконання вироку НЕ допускається?

Виконання вироку про засудження особи до виправних робіт, арешту, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, позбавлення волі може бути відстрочено у разі:

1) тяжкої хвороби засудженого, яка перешкоджає відбуванню покарання, - до його видужання;

2) вагітності засудженої або за наявності у неї малолітньої дитини - на час вагітності або до досягнення дитиною трьох років, якщо особу засуджено за злочин, що не є особливо тяжким;

3) якщо негайне відбування покарання може потягти за собою винятково тяжкі наслідки для засудженого або його сім'ї через особливі обставини (пожежа, стихійне лихо, тяжка хвороба або смерть єдиного працездатного члена сім'ї тощо) - на строк, встановлений судом, але не більше одного року з дня набрання вироком законної сили.

Відстрочка виконання вироку не допускається щодо осіб, засуджених за тяжкі (крім випадків, передбачених пунктом 2 частини першої цієї статті) та особливо тяжкі злочини незалежно від строку покарання.

515. Чи може бути оскаржена в апеляційному порядку ухвала суду про вирішення питань під час виконання вироку?

За наслідками розгляду клопотання (подання) про вирішення питання, пов'язаного із виконанням вироку суд постановляє ухвалу, яка може бути оскаржена в апеляційному порядку.

516. Що таке екстрадиція ?

Видача особи (екстрадиція) - видача особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку. Екстрадиція включає: офіційне звернення про встановлення місця перебування на території запитуваної держави особи, яку необхідно видати, та видачу такої особи; перевірку обставин, що можуть перешкоджати видачі; прийняття рішення за запитом; фактичну передачу такої особи під юрисдикцію запитуючої держави.

517. Що таке перейняття кримінального провадження?

Перейняття кримінального провадження - здійснення компетентними органами однієї держави розслідування з метою притягнення особи до кримінальної відповідальності за злочини, вчинені на території іншої держави, за її запитом.

518. Який із центральних органів України вправі звертатися із запитом про міжнародну правову допомогу у кримінальному провадженні під час судового розгляду?

Уповноважений (центральний) орган України при досудовому розслідуванні - Генеральна прокуратура України, а при судовому розгляді - Міністерство юстиції України.

519. Ким розглядається клопотання Міністерства юстиції України про виконання вироку суду іноземної держави?

Клопотання Міністерства юстиції України про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України відповідно до частини третьої статті 609 цього Кодексу розглядає суд першої інстанції за останнім відомим місцем проживання засудженої особи в Україні або за місцем знаходження Міністерства юстиції України протягом одного місяця з моменту його надходження. Судовий розгляд здійснюється за участю прокурора.

Наслідком передачі засудженої особи для держави виконання вироку є те, що її компетентні органи продовжують виконання вироку одразу або на основі судової чи адміністративної постанови, або визнають вирок з використанням судової або адміністративної процедури своєї держави і таким чином замінюють міру покарання, призначену в державі визначення вироку, мірою покарання, передбаченою законодавством держави виконання вироку за такий самий злочин (ст. 9 Конвенції 1983 р.).

520. Ким вирішується питання про передачу осіб, засуджених судами України до позбавлення волі, для відбування покарання в державах, громадянами яких вони є?

Питання про передачу осіб, засуджених судами України до позбавлення волі, для відбування покарання в державах, громадянами яких вони є, вирішується Міністерством юстиції України.